

Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за финансиска стабилност, банкарска регулатива и решавање банки

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ВО ВТОРИОТ КВАРТАЛ ОД 2019 ГОДИНА***

октомври 2019 година

СОДРЖИНА

Резиме	3
I. Структура на банкарскиот систем	6
1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем	7
II. Ризици во банкарското работење	9
1. Кредитен ризик	10
2. Ликвидносен ризик	26
3. Валутен ризик	35
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности	40
5. Ризик од несолвентност	45
III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем	51
1. Активности на банките	52
2. Профитабилност	64
АНЕКСИ	71

Резиме

Второто тримесечје од 2019 година го одбележаа неколку позначајни промени; пред сè подобрувањето на показателите за солвентноста, но и повисокиот раст на активностите, наспроти повисокиот степен на остварување на кредитниот ризик и позначителното намалување на остварената шестмесечна добивка на банките. Притоа, банкарскиот систем ја одржа својата стабилност, а неговата отпорност на шокови бележи подобрување. Активата на банкарскиот систем се зголеми за 1,8%, што е двојно побрз раст споредено со првиот квартал од 2019 година и највисок квартален раст забележан во второто тримесечје од последните осум години. За кварталниот раст на изворите на средства најмногу придонесоа депозитите по видување од нефинансискиот сектор, но и депозитите од финансиските институции. Најголемиот дел од новоприбраните извори на средства беа пласирани во кредити за нефинансискиот сектор, но еден дел се акумулираше за натамошно зацврстување на ликвидната актива на банкарскиот систем.

Во вториот квартал од 2019 година, кредитната и депозитната активност на банките со нефинансискиот сектор растеа значително побрзо во однос на претходното тримесечје, но забавено во споредба со растот остварен во вториот квартал од 2018 година. Депозитите од нефинансиските субјекти се зголемија за солидни 2,2%, што е значително повисоко остварување во споредба со стагнацијата од претходното тримесечје, но е нешто побавно во однос на растот од вториот квартал на 2018 година (кога изнесуваше 2,5%). Депозитите во денари и на многу краток рок во целост го определија растот на депозитната база, а придонес во растот имаа двата нефинансиски сектора (нешто повисок е придонесот на депозитите од домаќинства, кои квартално се зголемија за 1,6%). Исто така, и кредитниот раст, кој изнесува 1,8% квартално, е двојно повисок споредено со првиот квартал од 2019 година, но е побавен во однос на растот во истиот период од 2018 година (кога изнесуваше 2,7%). Кварталниот раст на кредитите на нефинансискиот сектор, речиси во целост се објаснува со зголеменото кредитирање на домаќинствата (и тоа од долгорочното денарско кредитирање, со и без девизна клаузула), коешто оствари раст од 3,4%, и е највисоко остварување на овој сегмент од кредитното портфолио на банките во вториот квартал од последните четири години. По падот во првиот квартал од 2019 година, корпоративното кредитирање се зголеми за само 0,5% во второто тримесечје од годината, што е далеку послабо остварување споредено со растот од 2,2% во истиот период од 2018 година.

Остварувањето на кредитниот ризик забрза во вториот квартал од 2019 година, кога нефункционалните кредити се зголемија за 8,3%. Најголемиот дел од кварталниот раст на нефункционалните кредити отпаѓа на зголемувањето на овие кредити кај нефинансиските друштва, кое беше најприсутно кај дејностите „градежништво и трговија“. Сепак, и нефункционалните кредити на домаќинствата го забрзаа растот достигнувајќи до ниво од 5,9% квартално, што е најмногу последица на растот на нефункционалните потрошувачки, но и на нефункционалните станбени кредити. Анализирани на годишна основа (30.6.2018 – 30.6.2019 година), растот на нефункционалните кредити е значителен (17,7% за вкупните нефункционални кредити, 20% за нефункционалните кредити на претпријатијата и 10,5% за нефункционалните кредити на домаќинствата). Во вториот квартал од 2019 година, учеството на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансиски субјекти се зголеми за 0,3

процентни поени, до нивото од 5,5%. Кај претпријатијата оваа стапка се влоши за 0,7 процентни поени (до 8,8%), додека кај домаќинствата оствари минимален раст (за 0,1 процентен поен) и на 30.6.2019 година изнесува 2,4%. Високата покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредност се одржа и во вториот квартал од 2019 година (74,6%), што при задоволителен обем и квалитет на сопствените средства, ги ограничува негативните ефекти врз солвентноста на банките, од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити.

Показателите за ликвидноста на банкарскиот систем се одржаа на задоволително ниво, во услови на солиден квартален раст на ликвидните средства на банките (за 1,8%), во кои беше насочена една третина од новите извори на финансирање во второто тримесечје од 2019 година. Во структурата на ликвидните средства се забележаа промени, во насока на зголемување на депозитите преку ноќ кај Народната банка, средствата на банките на денарската сметка кај Народната банка и пласманите во државните хартии од вредност, а пад на средствата на коресподентните сметки и краткорочните депозити во странски банки. И натаму ликвидните средства учествуваат со околу една третина во вкупните средства на банките, покриваат речиси 55% од краткорочните обврски и 60% од вкупните депозити на домаќинствата. Истовремено, показателот за соодносот меѓу кредитите и депозитите на банкарскиот систем се одржува на ниво пониско од 87%.

Добивката на банкарскиот систем остварена во првите шест месеци од 2019 година е помала за речиси 36% во споредба со добивката остварена во истиот период од претходната 2018 година. Ваквите движења во најголема мера се одраз на исцрпувањето на ефектите од настаните со еднократен карактер коишто предизвикаа висок раст на добивката во првото полугодие од 2018 година. Сепак, дури и да се изолира нивниот ефект, добивката остварена во првите шест месеци од 2019 година е помала (за 12,2%) споредено со истиот период од претходната година. Предизвикот пред банките за натамошното одржување на профитабилноста произлегува токму од фактот дека во последните неколку години се намалува нето каматниот приход, односно приходот од главните/основните банкарски активности. Имено, во услови на опаѓачки каматни стапки, засилена конкуренција помеѓу банките, но и на потреба од задржување соодветно ниво на депозитната база, карактеристично е побрзо намалување на каматите на кредитите во однос на каматите на депозитите, што придонесува за стеснување на каматниот распон, и пад на нето каматниот приход на банките. Од друга страна, зголемувањето на оперативните трошоци на банките, доведе до пониски показатели за ефикасноста на банкарскиот систем. Заклучно со 30.6.2019 година, стапките на поврат на просечната актива и просечниот капитал и резерви на банкарскиот систем изнесуваа 1,4% и 12,5%, соодветно (наспроти, 2,4% и 21,3%, за првите шест месеци од 2018 година), додека соодносот меѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи изнесува 50,9% (44,6%, за истиот период од минатата година).

Солвентноста на банкарскиот систем бележи подобрување, што произлегува од реинвестирањето на добивките од 2018 година во капиталот на банките. Стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем изнесува солидни 17,4% на 30.6.2019 година (17% на 31.3.2019 година), додека соодносот меѓу најквалитетниот слој од сопствените средства на банкарскиот систем (редовниот основен капитал) и активата пондерирана според ризиците изнесува 15,7% (15,4% на 31.3.2019 година). На агрегирано

ниво, банкарскиот систем располага со „слободен“ капитал, над утврдениот регулаторен и супервизорски минимум, чиешто учество изнесува 12,1% од вкупните сопствени средства (10,5% на 31.3.2019 година) и им е на располагање на банките за покривање на неочекуваните ризици од работењето.

Директните изложености на банкарскиот систем на валутен ризик и ризик од промена на каматните стапки во порфолиото на банкарски активности сè уште се мали и учествуваат со 1,8% и 5,5%, соодветно, во вкупните сопствени средства. **Но, останува да се следи индиректната изложеност на овие ризици,** којашто произлегува од присуството на кредити со валутна компонента (41,7% на 30.6.2019 година, наспроти 41,5% на 31.3.2019 година) и кредити со прилагодливи и варијабилни каматни стапки (75,6% на 30.6.2019 година, наспроти 76,1% на 31.3.2019 година).

Народната банка постојано внимателно ги следи движењата и ризиците присутни во банкарскиот систем и доколку оцени дека постои потреба за ограничување на одделните ризици, ќе преземе соодветни мерки.

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

На 30.6.2019 година, во Република Северна Македонија функционираат петнаесет банки, што претставува непроменет број во споредба со претходниот квартал. Исто така е непроменет и бројот на банки во претежна странска сопственост (единаесет банки) и бројот на подружници на странски банки (шест банки).

Табела бр. 1

Структура на поважните позиции од билансите, според претежната сопственост на банките (со состојба на 30.6.2019 година)

во милиони денари и во проценти

Тип на сопственост	Број на банки	Капитал и резерви		Актива		Кредити на нефинансиски сектор		Депозити од нефинансиски сектор		Вкупни приходи*		Финансиски резултат*	
		Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %
Банки во претежна сопственост на странски акционери	11	43,779	72.7%	372,899	72.1%	262,889	80.0%	267,586	70.5%	17,888	76.8%	5,053	79.6%
- подружници на странски банки	6	37,828	62.8%	302,278	58.5%	213,630	65.0%	220,353	58.1%	15,091	64.8%	5,288	83.3%
- Австрија	1	2,467	4.1%	22,823	4.4%	15,726	4.8%	13,656	3.6%	970	4.2%	272	4.3%
- Бугарија	1	1,201	2.0%	9,682	1.9%	6,604	2.0%	6,804	1.8%	376	1.6%	-6	-0.1%
- Грција	1	12,933	21.5%	94,337	18.2%	67,928	20.7%	76,333	20.1%	5,406	23.2%	2,004	31.6%
- Словенија	1	9,606	16.0%	82,781	16.0%	55,862	17.0%	65,970	17.4%	4,475	19.2%	1,884	29.7%
- Турција	1	7,330	12.2%	51,298	9.9%	36,839	11.2%	29,791	7.8%	2,138	9.2%	654	10.3%
- Франција	1	4,291	7.1%	41,356	8.0%	30,670	9.3%	27,799	7.3%	1,727	7.4%	480	7.6%
- останати банки во претежна странска сопственост	5	5,951	9.9%	70,620	13.7%	49,259	15.0%	47,234	12.4%	2,796	12.0%	-235	-3.7%
- Бугарија	2	2,591	4.3%	23,592	4.6%	16,515	5.0%	16,513	4.4%	1,113	4.8%	269	4.2%
- Германија	1	2,595	4.3%	28,774	5.6%	21,495	6.5%	16,996	4.5%	899	3.9%	125	2.0%
- Швајцарија	2	764	1.3%	18,254	3.5%	11,249	3.4%	13,725	3.6%	784	3.4%	-629	-9.9%
Банки во претежна сопственост на домашни акционери	4	16,421	27.3%	144,159	27.9%	65,533	20.0%	111,993	29.5%	5,411	23.2%	1,295	20.4%
- приватна сопственост	3	13,819	23.0%	134,385	26.0%	65,509	19.9%	111,993	29.5%	5,302	22.8%	1,260	19.8%
- државна сопственост	1	2,601	4.3%	9,773	1.9%	24	0.0%	0	0.0%	110	0.5%	35	0.6%
Вкупно:	15	60,199	100.0%	517,057	100.0%	328,422	100.0%	379,579	100.0%	23,299	100.0%	6,348	100.0%

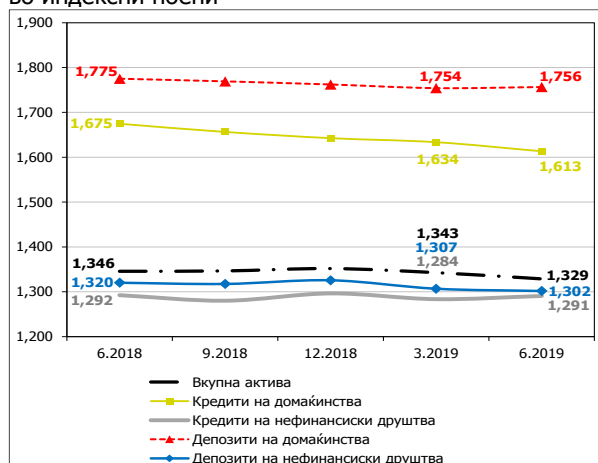
Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.6.2018-30.6.2019 година).

Во првото полугодие¹ од 2019 година, банките во претежна странска сопственост го зајакнаа своето доминантното учество во повеќето категории активности, кое е особено изразено кај кредитите на нефинансиските субјекти (80%), вкупниот финансиски резултат (79,6%) и вкупните приходи (76,8%).

¹ Податоците за сопственичката структура се прибираат на полугодишна основа.

Графикон бр. 1 Херфиндалов индекс во индексни поени

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

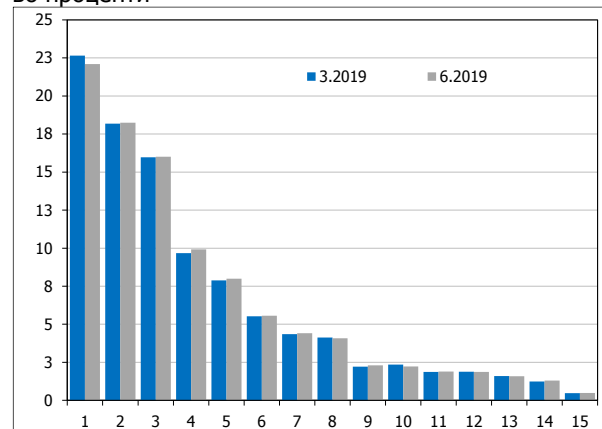
Табела бр. 2
Показатели за концентрацијата на поважните позиции од билансите кај трите и петте најголеми банки во проценти

Позиција	30.06.2019		31.03.2019	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Вкупна актива	56.4	74.3	56.8	74.4
Кредити на домаќинства	59.6	77.5	60.3	77.5
Кредити на нефинансиски друштва	48.6	72.7	49.0	72.4
Депозити на домаќинства	69.3	79.9	69.3	79.8
Депозити на нефинансиски друштва	49.5	76.1	49.7	75.9
Финансиски резултат*	79.2	97.1	75.8	94.0
Вкупни приходи*	61.0	77.6	61.1	77.8

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30. 6.2018-30.6.2019 година).

Графикон бр. 2
Учества на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем во проценти

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Трендот на намалување на концентрацијата во банкарскиот систем мерена според Херфиндаловиот индекс², продолжи и во вториот квартал од 2019 година. Херфиндаловиот индекс бележи значително намалување, од над дваесетина индексни поени, кај кредитите на домаќинствата. Од друга страна, овој индекс се зголемува кај депозитите на домаќинствата и кредитите на нефинансиски друштва, но и натаму е во рамки на границите за прифатлива концентрација³.

Намалувањето на концентрацијата се потврдува и преку движењето на показателите ЦР3 и ЦР5. Исклучок претставува финансискиот резултат, за кој овие показатели се зголемија на квартална основа за 3,4 односно 3,1 процентен поен, соодветно.

Разликата во износот на активата помеѓу банките е висока, но бележи извесно намалување. Имено, во вториот квартал од 2019 година, распонот помеѓу банката со највисоко (22,1%) и банката со најниско учество (0,5%) во активата на банкарскиот систем се намали за 0,6 процентни поени. Пазарните учества на одделните банки (освен кај две банки) останаа речиси непроменети во однос на претходниот квартал. Петте најмали банки во системот имаат пазарно учество од 7,1%, исто како и во претходниот квартал. Десет банки во системот имаат поединечни пазарни учества помали од 6% со заедничко пазарно учество од 25,7%.

² Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата

$$HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2, \text{ каде што } S \text{ е учеството на секоја банка во}$$

вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот.

³ Кога индексот се движи во интервал од 1.000 до 1.800 поени, нивото на концентрација се смета за умерено.

II. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Остварувањето на кредитниот ризик, отсликано преку растот на нефункционалните кредити, позначително забрза во вториот квартал од 2019 година, кога овие кредити пораснаа за 8,3% (1,3% во првиот квартал). Со тоа и стапката на нефункционални кредити на нефинансискиот сектор, квартално се зголеми од 5,2% на 5,5%. Од секторски аспект, најголемиот дел од кварталниот раст на нефункционалните кредити отпаѓа на нефинансиските друштва, иако забрзан раст е присутен и кај домаќинствата. Во кредитното портфолио на претпријатијата, нефункционалните кредити забележаа дивергентни движења кај одделните дејности, при што позначително зголемување остварија кај клиентите од трговската дејност и градежништвото⁴. Учеството на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансиските друштва се зголеми за 0,7 процентни поени во вториот квартал и на 30.6.2019 година достигна 8,8%. Во сегментот на домаќинствата, растот на нефункционалните кредити е последица на зголемувањето на нефункционалните потрошувачки и станбени кредити, што при солиден кредитен раст, услови само минимално зголемување на соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити на домаќинства, до ниво од 2,4%.

Високата покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредноста се одржа и во вториот квартал од 2019 година (74,6%), што заедно со задоволителниот обем и квалитет на сопствените средства, ги ограничува потенцијалните негативни ефекти врз солвентноста на банките од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити.

Народната банка постојано ги следи движењата кај кредитите на нефинансиските субјекти, пред сè на домаќинствата и е подготвена, доколку оцени дека постои потреба, да преземе соодветни мерки за ограничување на ризиците од кредитниот раст.

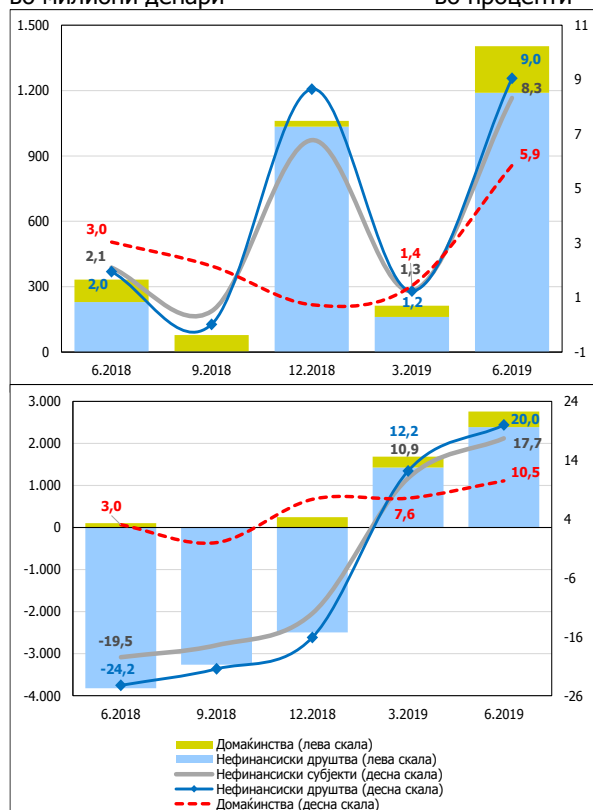
1.1. Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките

Во вториот квартал од 2019 година, вкупните нефункционални кредити на нефинансискиот сектор се зголемија за 8,3% (1.401 милион денари), што претставува речиси седумкратно повисок раст во споредба со претходниот квартал (1,3%).

Растот беше главно воден од растот на нефункционалните кредити на

⁴ Кон овие две дејности, заедно со индустријата се пласирани околу 80% од кредитите на нефинансиските друштва.

Графикон бр. 3
Квартална (горе) и годишна (долу)
промена на нефункционалните кредити
на нефинансиските субјекти
во милиони денари

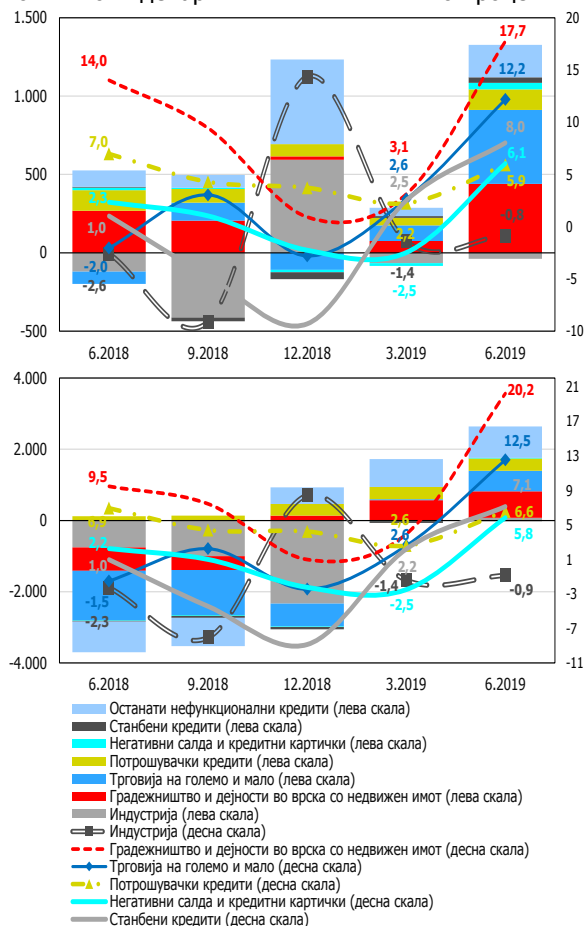
претпријатијата, кој позначително забрза (од 1,2% или 161 милион денари во првиот квартал од годината, на 9% или 1.190 милиони денари во второто тримесечје од 2019 година). Анализирano по одделни дејности, највисок квартален раст забележаа нефункционалните кредити на клиентите од трговската дејност (од 471 милион денари, или 12,2%) и „градежништвото“ (од 441 милион денари, или 17,7%), следени од нефункционалните кредити на клиентите од земјоделската дејност (коишто се зголемија за 164 милиони денари, или 29,4%), „хемиската индустрија“ (со раст од 106 милиони денари, или 33,4%) и „производството на метали, машини, алати и опрема“ (со раст од 59 милиони денари, односно за трипати). Кај речиси сите од наведените дејности, растот на нефункционалните кредити произлегува од преминот во нефункционален статус на неколку поголеми клиенти од соодветната дејност⁵. Кај дел од индустриските дејности, нефункционалните кредити забележаа намалување во вториот квартал од 2019 година⁶, кое во најголем дел произлегува од наплата со преземање на залогот, а во помал дел е ефект од отписите што ги спроведуваат банките согласно со нивните интерни правила. Покрај тоа, кај еден поголем клиент од доменот на снабдувањето со електрична енергија започна циклус на постепена наплата на нефункционалните побарувања.

Нефункционалното кредитно портфолио составено од домаќинства, квартално порасна за 5,9% или за 214 милиони денари, што е побрзо за повеќе од четири пати во споредба со растот од претходниот квартал (1,4% или 52 милиони денари). Ова претставува најголем квартален раст во последните десетина години.

⁵ Исклучок претставува „хемиската индустрија“ каде што растот на нефункционалните кредити произлегува од влошената дисциплина во намирувањето на достасаните обврски на поголем број клиенти чии кредити се на релативно мали износи.

⁶ Намалувањето е најизразено кај „текстилната индустрија“ (за 155 милиони денари или 29,8%), а потоа следат „останатата преработувачка индустрија“ (за 29 милиони денари или 2,6%) и „снабдувањето со електрична енергија, гас, пареа и климатизација“ (за 20 милиони денари, или 1,5%).

Графикон бр. 4
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на нефункционалните кредити по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства) во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Околу две третини од кварталниот раст на нефункционалните кредити на домаќинствата отпаѓа на нефункционалните потрошувачки кредити, коишто се зголемија за 132 милиона денари, или за 5,9% (7% во вториот квартал од 2018 година и 2,2% во првиот квартал од 2019 година). Исто така, и нефункционалните станбени кредити се зголемуваат⁷ и тоа втор квартал по ред (8,0% во вториот квартал и 2,5% во првиот квартал од 2019 година), откако во изминатите три години имаа главно надолна квартална динамика. За одбележување е и зголемувањето на нефункционалните кредитни картички и негативни салда на тековни сметки (за 41 милион денари или за 6,1%), откако овој кредитен производ бележеше претежно надолно умерено поместување во изминатите три години, со одредени периоди на незначителен квартален раст.

Редовните кредити со намален кредитен квалитет⁸, односно кредитите кои на краток рок можат да бидат извор на нови нефункционални кредити, бележат забрзување на растот (кој изнесува 4,2%) во споредба со првиот квартал (кога се зголемија за 3,7%). Во нивни рамки, редовните кредити каде што доцнењето во наплатата се движи во интервал од 61 до 90 дена значително се зголемија, за 1.146 милиони денари, или за 54,2%⁹, додека редовните реструктурирани кредити бележат изразено намалување од 886 милиони денари, или за 21,9%. Растот на побарувањата на банките кај кои периодот на доцнењето во отплатата на главницата е помеѓу 61 и 90 дена е присутен речиси подеднакво и кај нефинансиските друштва¹⁰ и кај

⁷ Станбените кредити придонесуваат со 17,5% во кварталниот пораст на нефункционалните кредити на домаќинствата.

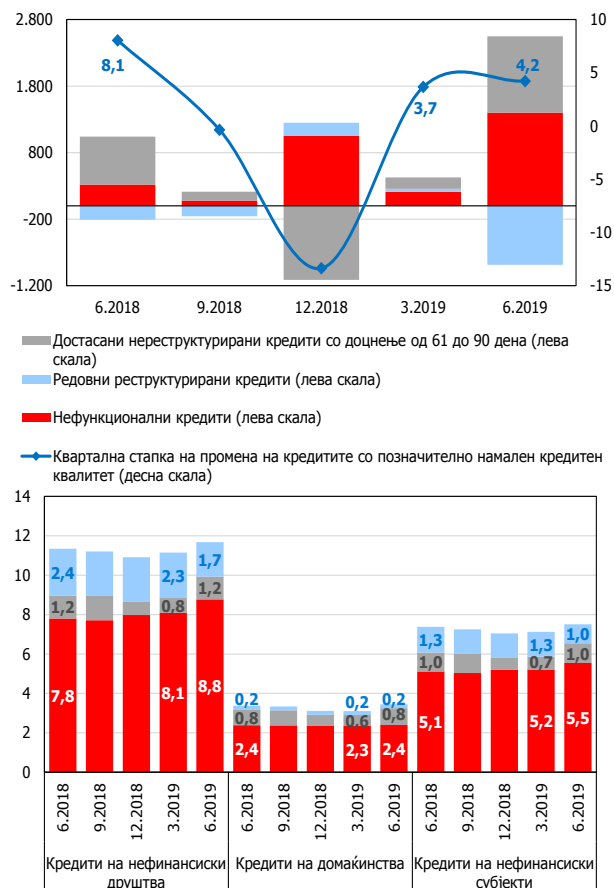
⁸ За потребите на оваа анализа, како редовни кредити со намален кредитен квалитет се сметаат редовните реструктурирани кредити и достасаните редовни нереструктурирани кредити каде што доцнењето во наплатата се движи меѓу 61 и 90 дена (евентуалното продолжено доцнење во наплатата на овие редовни кредити за уште дополнителни 1-30 дена би водело кон нивен премин во нефункционален статус). Редовните реструктурирани кредити најверојатно би добиле нефункционален статус доколку банките не им ги промениле кредитните услови на клиентите коишто се соочуваат со финансиски тешкотии.

⁹ Ова е исклучително висок раст, но треба да се има предвид дека е присутен само кај неколку банки, а учеството на овие кредити е многу мало и изнесува само 1% од вкупните кредити.

¹⁰ Кај корпоративното кредитно портфолио, нагорното поместување во најголем дел произлегува од трговската дејност, „преработувачката индустрија“, „транспортот и складирањето“ и „градежништвото“.

Графикон бр. 5

Нефункционални кредити и редовни кредити на нефинансиски субјекти со намален кредитен квалитет*, квартална промена (горе) и учество во вкупните кредити на нефинансиски субјекти (долу) во милиони денари (горе) во проценти (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.
*За потребите на оваа анализа, како редовни кредити со намален кредитен квалитет се сметаат редовните реструктурирани кредити и редовните нереструктурирани кредити каде што доцнењето во наплатата се движи меѓу 61 и 90 дена.

домаќинствата¹¹. Тековните поместувања кај достасаните кредити каде што доцнењето во наплатата е во интервал меѓу 61 и 90 дена, дава одредени индикации за можно идно зголемување на нефункционалните кредити. Но, сепак, само 0,3% од ваквите кредити на нефинансиските друштва¹² добиле нефункционален статус во јули 2019 година, додека кај домаќинствата, овој процент е уште понизок и изнесува 0,2%. Намалувањето на реструктурираните редовни кредити во целост е концентрирано кај нефинансиските друштва и е последица на неколку настани од различна природа (преминувањето во нефункционален статус на неколку поголеми клиенти¹³, наплатата со преземање на залогот, како и редовна наплата на реструктурираните побарувања).

Квалитетот на кредитното портфолио на банките, мерен преку учеството на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансискиот сектор, се влоши за 0,3 процентни поени во вториот квартал од 2019 година, и на 30.6.2019 година, достигна ниво од 5,5%. Познателно квартално влошување на соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити, за 0,7 процентни поени беше присутно во портфолиото на нефинансиските друштва, каде што на 30.6.2019 година, 8,8% од вкупните кредити се нефункционални. Во услови на нагорно поместување на „лошите“ кредити, зголемувањето на стапката на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва произлегува и од генерално слабата кредитна поддршка за овој сектор¹⁴. Анализирани по одделни дејности, соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити се зголеми кај истите дејности каде што

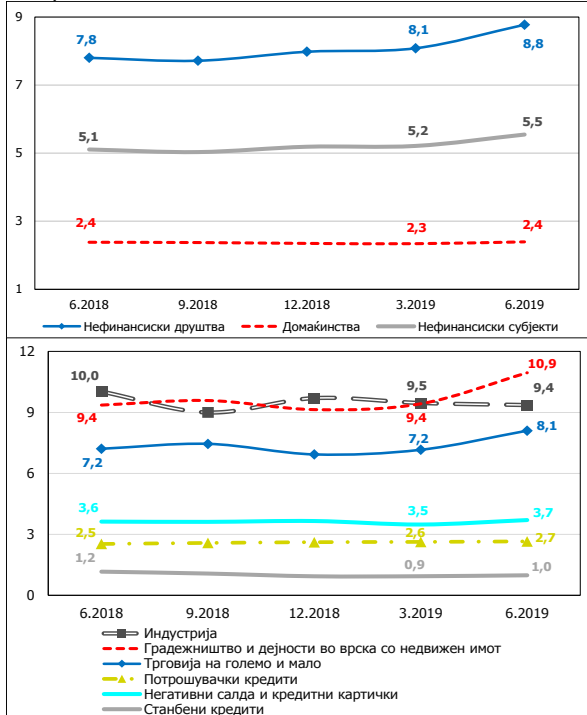
¹¹ Кај домаќинствата, зголемувањето на кредитите со ваков интервал на доцнење подеднакво се должи на потрошувачките и станбените кредити (со придонес од по 36%) и на кредитните картички и негативните салда на тековни сметки (22,6%).

¹² Премиот во нефункционален статус на кредити каде што доцнењето во наплатата се движи во интервал од 61 до 90 дена е низок гледано и од аспект на одделните дејности и кредитни производи, со повисок премин од 0,7%, единствено кај „преработувачката индустрија“.

¹³ Премиот на реструктурираните редовни кредити во нефункционален статус е концентриран кај трговската дејност, земјоделството и градежништвото.

¹⁴ Во вториот квартал од 2019 година вкупните кредити на нефинансиските друштва се зголемија за 743 милиони денари, или за 0,5%.

Графикон бр. 6
Стапка на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти, по одделни сектори (горе) и по одделни дејности и кредитни производи (долу) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 7
Структура на нефункционалните кредити на банкарскиот систем, по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

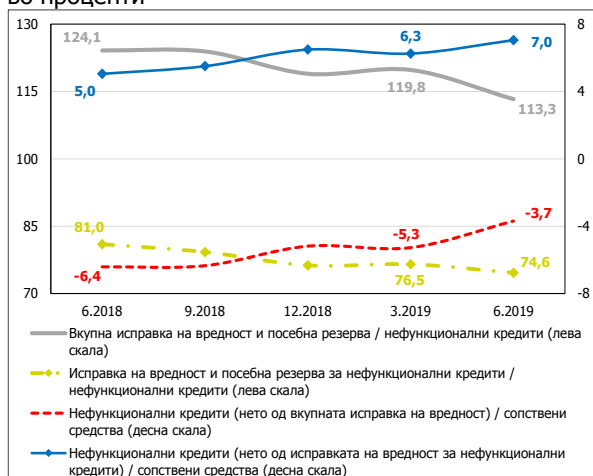
нефункционалните кредити забележаа квартален раст.

Во кредитното портфолио на домаќинствата, учеството на нефункционалните во вкупните кредити се зголеми за 0,1 процентен поен, до ниво од 2,4%, што претставува идентично ниво како и на 30.6.2018 година. Во услови на забрзан раст на нефункционалните кредити, малото нагорно поместување кај овој показател се должи на солидната кредитна поддршка на овој сектор, којашто во вториот квартал од 2019 година забележа двојно побрз раст (3,4%) во споредба со претходниот квартал (1,8%).

Кредитите на нефинансиските друштва зафаќаат најголем дел (78,7%) од нефункционалното кредитно портфолио на банките, со дополнително зголемување на нивното учество за 0,5, односно 1,5 процентни поени во однос на претходниот квартал и истиот квартал од претходната година. Меѓу нефункционалните кредити на претпријатијата, највисоки се учествата кај нефинансиските друштва од „индустијата“¹⁵ и „трговијата на големо и мало“ на кои отпаѓаат речиси половина од вкупниот износ на нефункционалните кредити. Од портфолиото на домаќинствата, потрошувачките кредити имаат највисоко учество во вкупното нефункционално кредитно портфолио на банките (13,1%).

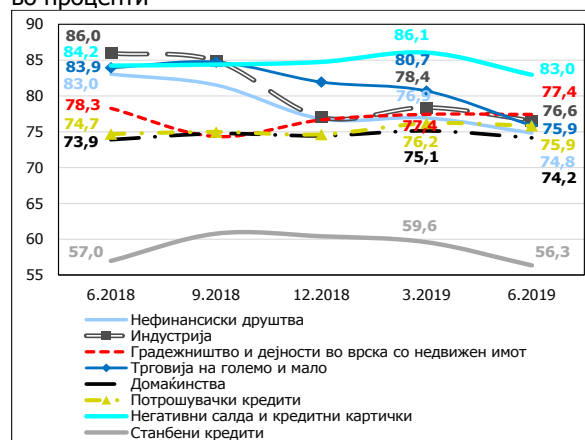
¹⁵ Индустијата ја опфаќа преработувачката индустрија, вадењето руди и камен и снабдувањето со електрична енергија, гас, пареа и климатизација.

Графикон бр. 10 Покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредност во проценти

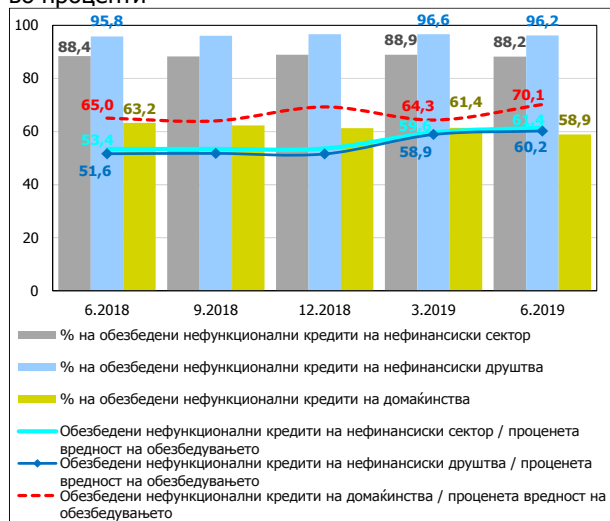
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 9 Покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредност за нив, по одделни дејности и кредитни производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 8 Нефункционални кредити за коишто е воспоставено обезбедување и показател ЛТВ, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Банките не пријавуваат износ на обезбедувањето, во случаи кога обезбедувањето е во форма на жирант и/или меница или кредитобарател, што придонесува за повисоката вредност на показателот ЛТВ за домаќинствата. Ова е особено релевантно за кредитите наменети за потрошувачка (вклучително и кредитните картички и негативните салда на тековни сметки), каде што жирант и/или меница е релативно чест вид обезбедување.

Негативните ефекти од евентуалната целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, односно обемот на неочекувани загуби по оваа основа имаат ограничено влијание врз солвентната позиција на банкарскиот систем. Нефункционалните кредити се во значителен обем покриени со издвоената исправка на вредноста (74,6%). Нерезервираните износи на нефункционалните кредити претставуваат 7,0% од вкупните сопствени средства на банкарскиот систем, и при претпоставка за негова целосна ненаплатливост, не би ја загрозил солвентноста на системот. Покриеноста на нефункционалните кредити со резервации е повисока во кредитното портфолио на нефинансиските друштва (74,8%), а според одделните дејности, покриеноста е највисока кај градежниот сектор (77,4%). Наспроти тоа, нефункционалните станбени кредити традиционално се најслабо резервирани (56,3%), што соодветствува со помалиот инхерентен ризик на овие кредити, надополнет и со воспоставеното обезбедување за нив.

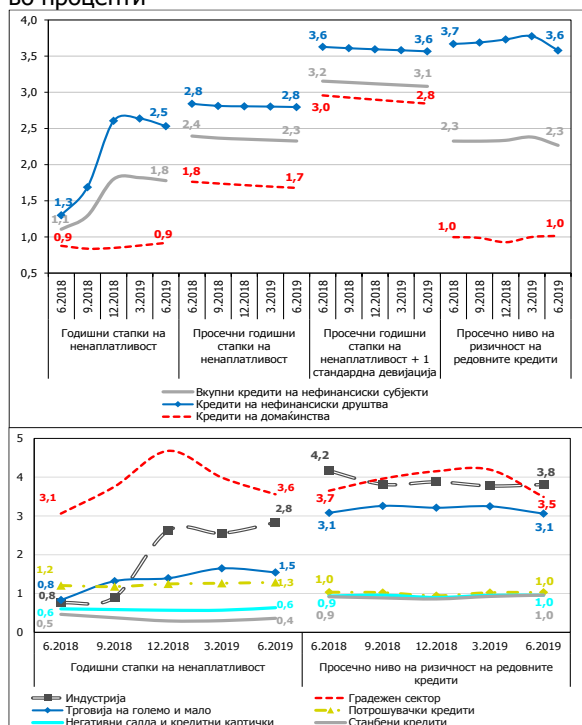
Покрај високата покриеност на нефункционалните кредити со резервации, банките одржуваат и висок

Графикон бр. 11

Годишни стапки на ненаплатливост и просечни ниво на ризичност на редовните кредити, по одделни сектори (горе) и избрани дејности и кредитни производи (долу)

во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

процент на обезбеденост на „лошите“ кредити. Исклучително е висок процентот од нефункционалните кредити на претпријатијата за кои што е воспоставено обезбедување (96,2%). Кај домаќинствата, овој процент е помал (близу 60%), главно поради нефункционалните потрошувачки кредити кредитни картички и негативни салда на тековни сметки, каде што за половината нема воспоставено обезбедување. Сепак, банките ги покриваат ризиците од пониското обезбедување кај овие кредити со нивно солидно резервирање (покриеноста со исправка на вредноста изнесува 83,0% и 75,9% за нефункционалните кредитни картички и негативни салда на тековни сметки и потрошувачките кредити, соодветно, што е на повисоко ниво во однос на вкупното кредитно портфолио на домаќинствата).

Во споредба со претходниот квартал, годишната стапка на ненаплатливост¹⁶ на редовната кредитна изложеност на нефинансиските друштва бележи подобрување (намалување), додека оваа стапка остана непроменета кај домаќинствата. Со оглед на повисокиот инхерентен кредитен ризик кој произлегува од корпоративниот сектор, банките вообичаено издвојуваат позначителен износ на резервации над износот што го сугерира годишната стапка на ненаплатливост. Во вториот квартал од годината се забележува минимално стеснување на оваа разлика за кредитите на претпријатијата, но и натаму се одржува на повисоко ниво од остварените годишни стапки на ненаплатливост. Кај домаќинствата, просечната резервираност на редовните кредити се одржува на ниво од околу 1%, што е минимално повисоко од остварената ненаплатливост од ова портфолио. Овој обем на резервираност се објаснува со помалиот инхерентен кредитен ризик на кредитното портфолио на домаќинствата, со оглед на

¹⁶ Годишната стапка на ненаплатливост се пресметува како процент од кредитната изложеност со редовен статус, којашто за период од една година преминува во изложеност со нефункционален статус. Просечните годишни стапки на ненаплатливост и стандардната девијација се пресметани од годишните стапки на ненаплатливост остварени за периодот од 31.3.2009 година до датумот за којшто се пресметува просекот, односно стандардната девијација.

неговата значителна дисперзираност по поединечни клиенти¹⁷.

Во вториот квартал од 2019 година, банките отпишаа 385 милиони денари, односно 2,1% од вкупните нефункционални кредити на крајот на првиот квартал. Ова претставува послаб обем на задолжителни и редовни отписи на нефункционални кредити во овој квартал во споредба со претходниот квартал. Се очекува задолжителниот отпис на нефункционалните кредити да продолжи во наредниот период, со оглед на фактот што на 30.6.2019 година една третина од нефункционалните кредити се целосно покриени со исправка на вредноста и во следната најмногу една година¹⁸, согласно со промените во регулативата за управување со кредитниот ризик, се очекува дека ќе бидат отпишани, доколку во меѓувреме не се наплатат. Во вториот квартал од 2019 година немаше продажби на нефункционални побарувања, бидејќи овие активности обично се нередовни. Бруто преземениот имот врз основа на ненаплатени побарувања бележи квартално зголемување од 13,0%, најмногу како резултат на преземањето имот воспоставен како обезбедување за одредени изложености кон клиенти од „индустријата“. Сепак, овој вид наплата на нефункционалните кредити веќе подолг период бележи надолен тренд¹⁹, најмногу заради намалениот интерес за нови преземања средства во услови на задолжително оштетување на бруто преземениот имот од 20% годишно. Сепак, треба да се има предвид дека банките ги наплатуваат побарувањата и со реализација на воспоставеното обезбедување без воопшто да го преземат.

Графикон бр. 12

Отпишани нефункционални кредити во проценти од нефункционалните кредити на крајот на претходниот квартал

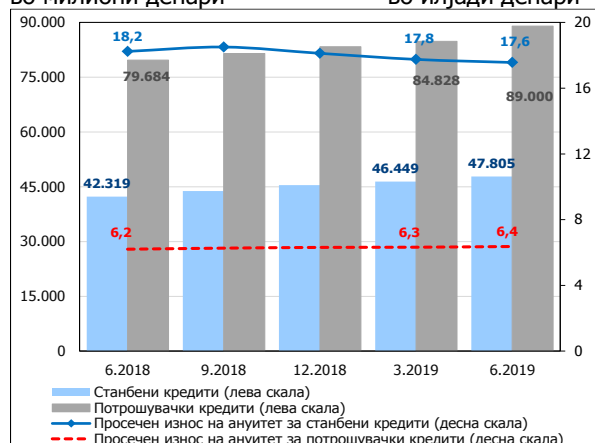
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹⁷ Според одделните дејности и продукти, само кај кредитите на градежништвото и кај потрошувачките кредити се издвоени помалку резервации (за 0,3 и 0,1 процентен поен, соодветно) отколку остварената годишна стапка на ненаплатливост на редовните кредити (но доколку се има предвид резервираноста на вкупните кредити, и редовни и нефункционални, покриеноста со исправката на вредноста е значително над остварените стапки на ненаплата).

¹⁸ Согласно со новата регулатива за управување со кредитниот ризик, од 1 јули 2019 година банките се должни да вршат задолжителен пренос на вонбилансна евиденција на кредитните изложености кај кои се поминати дванаесет месеци од датумот за кога овие изложености биле целосно резервирани (наместо две години, согласно важечката регулатива заклучно со 30.6.2019 година).

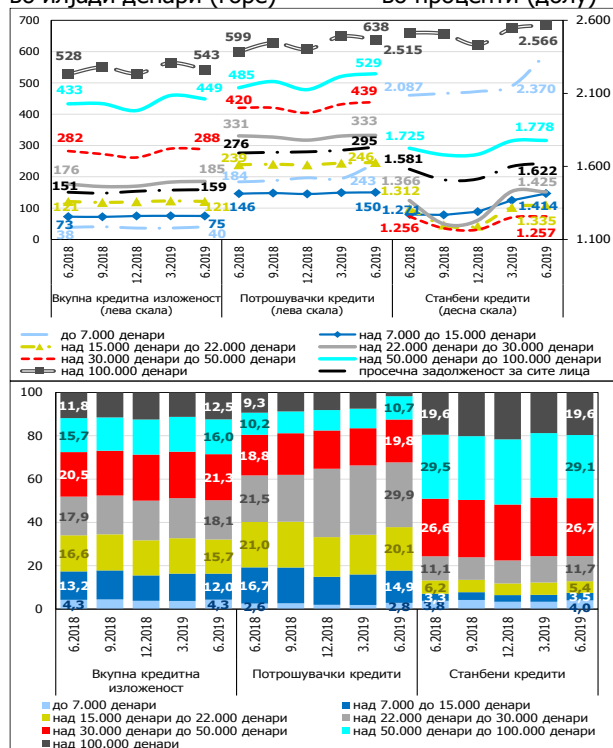
¹⁹ Во последниот едногодишен период, од 30.6.2018 – 30.6.2019 година, преземениот имот се намали за 10,8%.

Графикон бр. 13
Потрошувачки и станбени кредити,
состојба и просечен ануитет
во милиони денари во илјади денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 14
Просечна задолженост по домаќинство (горе) и структура на кредитната изложеност (долу) кон домаќинствата, потрошувачките и станбените кредити, според висината на месечните примања во илјади денари (горе) во проценти (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.2. Потенцијални извори на идно остварување на кредитниот ризик

Добриот квалитет и слабото остварување на кредитниот ризик од изложеност на банките кон домаќинствата, се анализираат заедно со одредени структурни карактеристики на ова кредитно портфолио, коишто можат да бидат потенцијален извор на нови нефункционални кредити. Тука пред сè се мисли на растечката задолженост на домаќинствата, и тоа на подолги рокови²⁰, високото (иако опаѓачко) учество на кредитите со валутна компонента²¹ и на кредитите со променлива и прилагодлива каматна стапка²², како и послабата обезбеденост на потрошувачките кредити.

Заради покривање на неочекуваните загуби од долгиот рок на потрошувачките кредити, во 2016 година започна да се применува барањето за повисок капитал за долгорочните потрошувачки кредити (пондер на ризичност од 150%). Станбените кредити речиси во целост (92,6%) се одобрени со рок на отплата еднаков или подолг од 10 години²³, но овие кредити се карактеризираат со исклучително добар квалитет и ниска стапка на

²⁰ Во вториот квартал од 2019 година, долгорочните кредити на домаќинствата учествуваат со 91,0% во вкупните кредити на домаќинствата.

²¹ На 30.6.2019 година, редовните кредити со валутна компонента одобрени на домаќинствата учествуваат со 45,0% во вкупните редовни кредити на овој сектор (44,7% на крајот на првиот квартал и 45,7% на 30.6.2018 година). За споредба, ова учество кај редовните кредити на нефинансиските друштва е пониско и изнесува 38,8%. Во изминатите пет години, (во однос на 30.6.2015 година) учеството на редовните кредити со валутна компонента во вкупните редовни кредити на нефинансиските друштва е намалено за 7,4 процентни поени, додека во редовното кредитно портфолио на домаќинствата, ова учество е намалено трикратно помалку, односно за 2,6 процентни поени.

²² На 30.6.2019 година, редовните кредити со променлива и еднострано прилагодлива каматна стапка учествуваат со 17,5% и 29,4%, соодветно во вкупните редовни кредити на домаќинствата (17,2% и 32,2%, соодветно, на 31.3.2019 година и 22,2% и 32,4%, соодветно, на 30.6.2018 година).

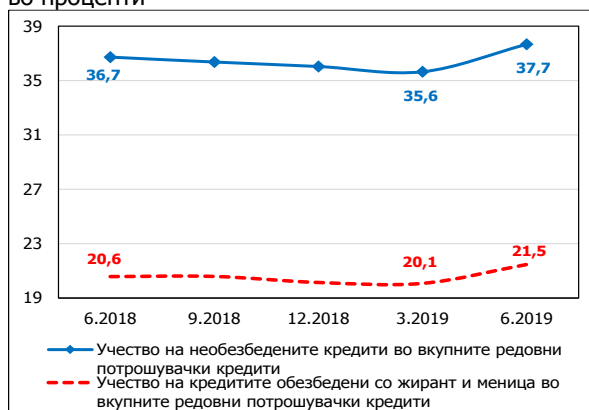
²³ Речиси 60% од редовните станбени кредити се одобрени на рок еднаков или подолг од 20 години.

нефункционални кредити. И покрај растот на потрошувачките и на станбените кредити, сепак, просечниот ануитет по кредитокорисник бележи мали промени²⁴, што значи дека нема промени врз должничкиот товар на кредитокорисниците, односно банките без оглед на кредитниот раст (кон нови или кон постојни кредитокорисници), приспособувајќи ја рочноста на кредитите, ја постигнуваат вообичаената просечна висина на ануитетот.

Од аспект на структурата на кредитната изложеност кон домаќинствата според нивните месечни примања, во вториот квартал од 2019 година не се забележуваат позначајни промени. Околу 40% од вкупната кредитна изложеност на домаќинствата е сконцентрирана кај домаќинствата со нетоплата еднаква или помала од просечната нетоплата за вториот квартал од 2019 година. Сепак, соодветно со обемот на месечните примања, оваа категорија кредитокорисници има најниска просечна задолженост по домаќинство.

Графикон бр. 15

Необезбедени и потрошувачки кредити обезбедени само со жирант и меница во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

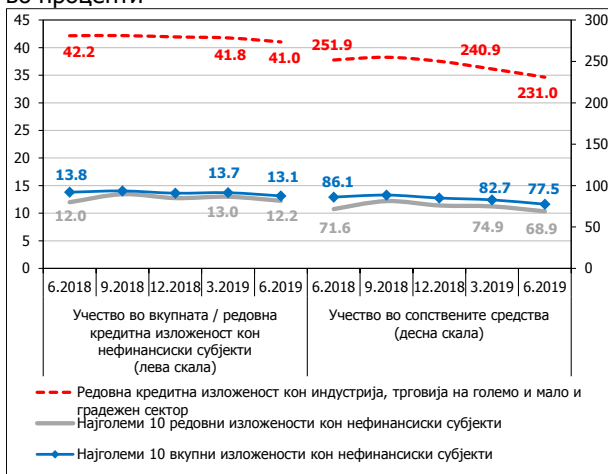
Послабото обезбедување е карактеристика на кредитните картички, негативните салда на тековни сметки и потрошувачките кредити. Имено, речиси половина и 37,7% од редовните кредитни картички и негативните салда на тековни сметки и потрошувачки кредити, соодветно се необезбедени, додека, 38,0% и 21,5% од овие кредити, соодветно се обезбедени со жирант и меница. Но, искуството покажува дека жирантот и меницата се добар извор на наплата на побарувањата, а и во добар дел од кредитните договори е содржана т.н. извршна клаузула²⁵ која им овозможува на банките релативно брза наплата на кредитите.

²⁴ Само мало зголемување на просечниот ануитет за станбените, при истовремено намалување на просечниот ануитет за потрошувачките кредити.

²⁵ Согласно со Законот за извршување и Законот за нотаријат. Народната банка не располага со податок за износот на кредити во чии договори е содржана ваква клаузула.

Значајна структурна карактеристика на кредитите на нефинансиските друштва којашто може да има влијание врз остварувањето на ризиците поврзани со ова кредитно портфолио на банките, претставува концентрацијата. Имено, околу 80% од вкупните кредити на нефинансиските друштва отпаѓаат на три дејности („индустрија“, „трговија на големо и мало“ и „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“), чии оперативни остварувања и деловни модели се особено значајни за степенот на квалитет на кредитното портфолио на банките. Всушност, токму кај кредитното портфолио составено од клиентите на банките од овие дејности²⁶ се највисоки нивоата на стапката на нефункционалните кредити, но исто така банките за нив издвоиле и највисок износ на исправка на вредноста, а со тоа и овозможиле највисока покриеност со резервации²⁷.

Графикон бр. 16
Концентрација на кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Концентрацијата на изложеноста на банките кон десетте најголеми изложености кон нефинансискиот сектор (на секоја одделна банка) не е висока (13,1% од вкупната кредитна изложеност на банкарскиот систем) и бележи квартално намалување. Овие кредити зафаќаат близу 80% од сопствените средства на банкарскиот систем, при што во просек банките ги резервирале со 9%²⁸.

Банките вообичаено го осигуруваат повисокиот кредитен ризик од корпоративниот сектор со воспоставување определено обезбедување, при што 99,3% од редовните кредити на нефинансиските друштва се обезбедени (најчесто во форма на опрема,

²⁶ И покрај подобрувањето на овој показател за вкупната индустриска дејност за 0,1 процентен поен до нивото од 9,4% и за „преработувачката индустрија“ за 0,2 процентни поена до нивото од 7,6%, учеството на нефункционалните во вкупните кредити е највисоко кај одделни индустриски гранки, и тоа „рударство и вадење камен“ (11,9%), „останата преработувачка индустрија“ (12,7%) и „снабдувањето со електрична енергија, гас, пареа и климацизација“ (18,5%), но и кај „градежништвото“ (13,5%).

²⁷ Во просек за околу 2 процентни поена повисока од покриеноста на нефункционалните кредити со исправка на вредноста за вкупниот сектор „нефинансиски друштва“.

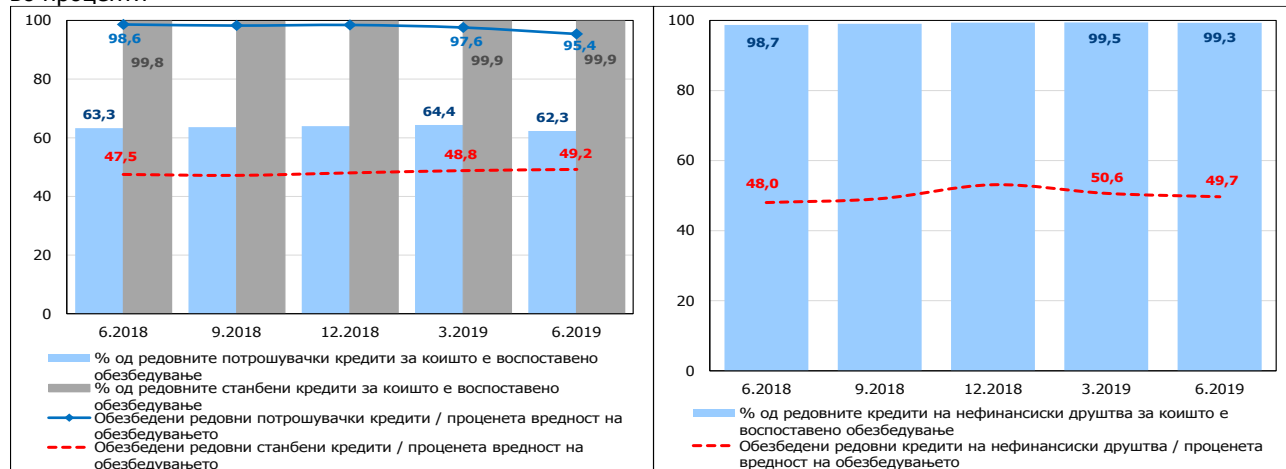
²⁸ Доколку десетте најголеми, вкупни и редовни, изложености се намалат за вонбилансните изложености тогаш нето износот на овие изложености зафаќа 58,4% и 49,0%, соодветно, од сопствените средства на банкарскиот систем.

машины, фабрики, магацини и слично). Показателот за соодносот меѓу обезбедените редовни кредити на нефинансиските друштва и проценетата вредност на обезбедувањето е на релативно солидно ниво, од 49,7%²⁹.

Графикон бр. 17

Редовни станбени и потрошувачки (лево) и кредити на нефинансиските друштва за коишто е воспоставено обезбедување и показател ЛТВ*

во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Банките не внесуваат износ на обезбедувањето, во случаи кога обезбедувањето е во форма на жирант и/или меница или кокредитобарател, што придонесува за повисоката вредност на показателот ЛТВ за потрошувачките и станбените кредити.

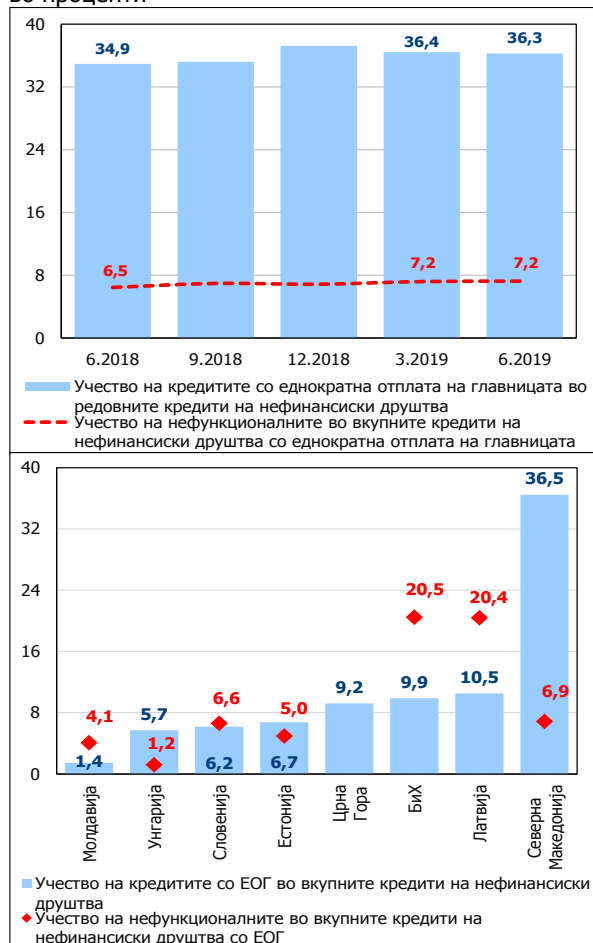
Друга карактеристика на кредитите на нефинансиските друштва која треба внимателно да се следи е застапеноста на **кредитите со еднократна отплата на главницата**. Учеството на овие кредити е релативно високо и стабилно (околу 36% од редовните кредити на нефинансиските друштва). Нивото на остварување на кредитниот ризик³⁰ од кредитите со еднократна отплата на главницата е пониско во споредба со вкупните кредити на нефинансиските друштва, како и по одделните дејности. Споредбената анализа со банкарските системи на одредени земји од Централна и Источна

²⁹ Од особено значење е да се овозможи унапредување на методологиите за проценка кои се применуваат во нашата земја, со цел да се усогласат со соодветните меѓународни и Европски стандарди за проценка, особено во делот на процената на недвижностите. Тековно, во Република Северна Македонија согласно со Законот за проценка и важечката Методологија за проценка на пазарната вредност на недвижниот имот, процената на вредноста на недвижностите се заснова врз примена на трошочен пристап (англ. „Cost approach“).

³⁰ Стапката на нефункционални кредити за кредитите со еднократна отплата на главница изнесува 7,2% (идентично како и во првиот квартал), со повисоко учество од 8,6% кај „индустријата“ и градежниот сектор (9,6%).

Графикон бр. 18

Кредити на нефинансиски друштва со
еднократна отплата на главница (горе) и
споредбена анализа со одредени земји од
Централна и Источна Европа (долу)
во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките и Групаџијата на банкарски супервизори од Централна и Источна Европа.

* Податокот за сите земји вклучително и Северна Македонија е со 31.12.2018 година.

Европа³¹ покажа дека поголемиот број од земјите не ги следат кредитите со еднократна отплата на главницата, а кај оние кои редовно ги следат, овој тип кредити се значително помалку застапени отколку во нашата земја. Релативно високо, иако намалено во вториот квартал од 2019 година (од 11,8% на 11,4%), е и учеството на кредитите на нефинансиските друштва со **одобрен грејс-период**³², кој истекува по најмалку еден квартал, во вкупните редовни кредити на претпријатијата. Учеството на овие кредити е видно повисоко кај градежниот сектор (24,8%). Од аспект на начинот на структурирање на отплатите, ваквите структурни карактеристики на кредитите на нефинансиските друштва може да се сметаат за оправдани и прифатливи доколку се определени од деловниот циклус на претпријатијата и нивните реални потреби за средства и инвестиции, во склад со очекувањата за обемот и временските интервали на нарачки и продажби, односно на генерирањето парични текови.

Графикон бр. 19

Кредити на нефинансиски друштва со
неистечен грејс-период
во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

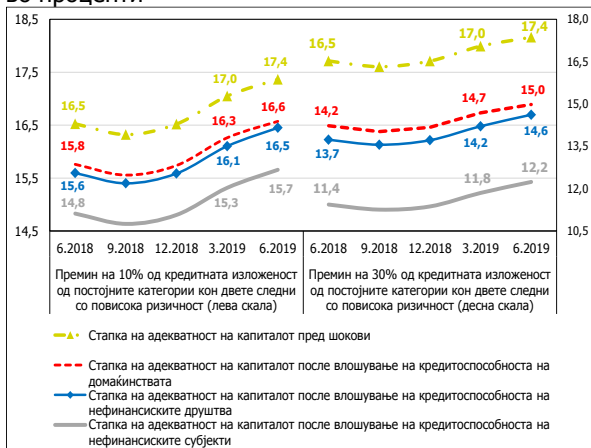
³¹ За потребите на оваа анализа беа побарани податоци за износите на кредитите со еднократна отплата на главница во банкарските системи на 23 земји членки на Групаџијата на банкарски супервизори од Централна и Источна Европа (англ. Banking Supervisors from Central and Eastern Europe – BSCEE). Сепак, најголем дел од земјите одговорија дека не ги следат и немаат податоци за овој тип кредити. На графиконот се презентирани податоците за банкарските системи од земјите коишто доставија податоци за овој тип кредити.

³² Овие кредити се карактеризираат со висок квалитет, односно стапка на нефункционални кредити којашто изнесува 3,9% (4,2% на 31.3.2019 година).

1.3. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

Графикон бр. 20

Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички шокови на одделни сегменти од кредитната изложеност во проценти

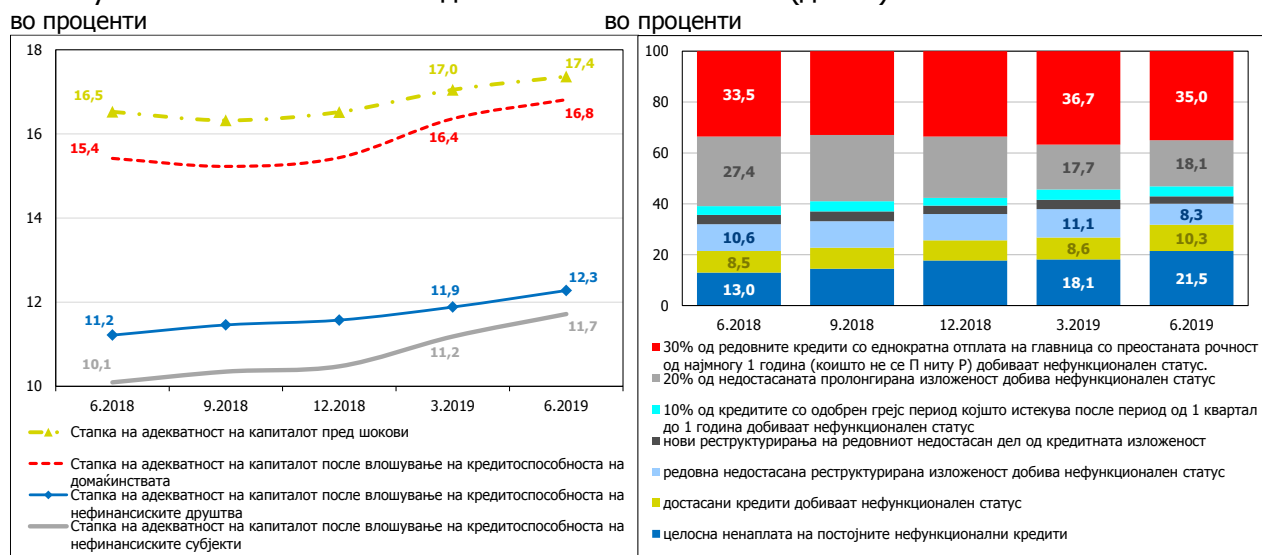
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Резултатите од спроведеното стрес-тестирање покажуваат подобра отпорност на банкарскиот систем на симулираните шокови во споредба со првиот квартал. Стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при одделни хипотетички шокови. Под претпоставка за премин на 30% од кредитната изложеност на нефинансиските субјекти, од постојните кон следните две категории со повисока ризичност, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем се намалува до нивото од 12,2%, што претставува речиси идентично намалување (мерено во п.п., во однос на почетното ниво на стапката на адекватност на капиталот), како и резултатот од истата симулација спроведена на крајот на првиот квартал од 2019 година. Според одделните дејности, најголемо негативно влијание врз стапката на адекватност на капиталот има претпоставеното влошување на кредитоспособноста на клиентите од оние дејности, каде што концентрацијата на вкупната кредитна изложеност е најголема. Според одделните кредитни продукти за домаќинствата, најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има изложеноста врз основа на потрошувачките кредити, како најзастапен кредитен производ.

Графикон бр. 21

Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички комбинирани шокови на различни сегменти од кредитната изложеност (лево) и придонес на одделните шокови врз намалувањето на стапката на адекватност на капиталот (десно)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

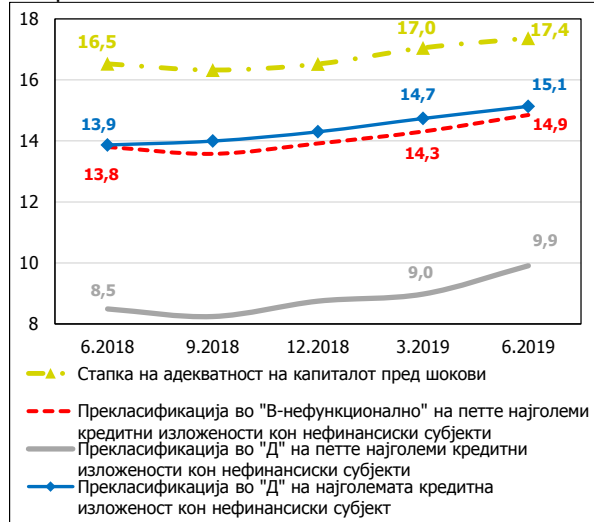
Отпорноста на банкарскиот систем се испитува и преку спроведување екстремна симулација којашто се заснова врз комбинација од седум хипотетички шокови на влошување на квалитетот на кредитното портфолио кон нефинансискиот сектор³³. И при оваа екстремна симулација адекватноста на банкарскиот систем не се намалува под проишаниот минимум. Имено, по оваа симулација, стапката на адекватност на капиталот се намалува за 5,6 процентни поени, до нивото од 11,7%, што претставува подобар резултат во споредба со крајот на претходниот квартал (11,2%). Најголемо негативно влијание врз стапката на адекватност на капиталот има претпоставеното влошување на квалитетот на кредитите со еднакратна отплата на една

³³ Седумте хипотетичко шокови се следниве: 1. целосна ненаплата на постојните нефункционални кредити; 2. вкупните достасани кредити добиваат нефункционален статус; 3. вкупната редовна недостасана реструктурирана изложеност добива нефункционален статус; 4. банките спроведуваат нови реструктурирања на редовниот недостасан дел од кредитната изложеност коишто според обемот соодветствуваат со износот на реструктурираните изложености коишто добиле нефункционален статус, од претходната точка; 5. 10% од кредитите со одобрен грејс-период којшто истекува по период од еден квартал до една година добиваат нефункционален статус; 6. 20% од недостасаната пролонгирана изложеност добива нефункционален статус; 7. 30% од редовните кредити со еднакратна отплата на главница со преостаната рочност од најмногу една година (коишто воедно не се пролонгирани, ниту реструктурирани) добиваат нефункционален статус.

Графикон бр. 22

Ефекти врз стапката на адекватност на капиталот од прекласификација на најголемите кредитни изложености кон нефинансиски субјекти (вклучително и поврзаните субјекти) во категорија со повисока ризичност во проценти

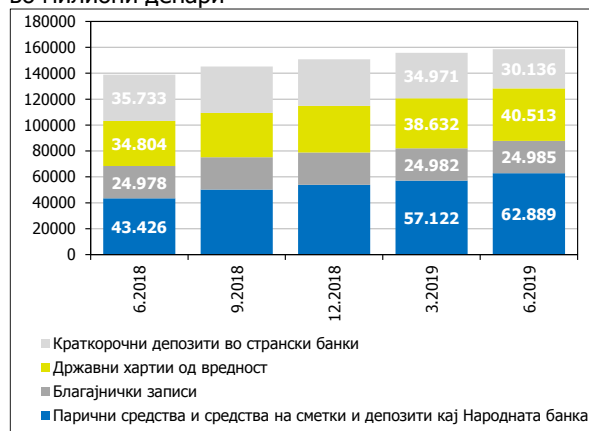
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

третина од вкупното намалување на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок. Покрај тоа, висок е негативниот ефект и од претпоставената целосна ненаплата на нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор (21,5% од вкупниот пад на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок), како и хипотетичкото влошување на квалитетот на пролонгираните кредити (на кое отпаѓа 18,1% од вкупното намалување на стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем). За одбележување е и растечкиот придонес на достасаните кредити коишто преминуваат во нефункционален статус (од 10,3% од вкупното намалување на стапката на адекватност на капиталот, наспроти 8,6% и 8,5% на 31.3.2019 година и 30.6.2018 година, соодветно).

2. Ликвидносен ризик

Во вториот квартал од 2019 година, изложеноста на банкарскиот систем на ликвидносен ризик не забележа позначителни промени и остана на задоволително ниво. Банките и понатаму управуваат соодветно со ликвидносниот ризик, одржувајќи стабилна и солидна ликвидносна позиција којашто обезбедува непречено работење. Во услови на натамошен раст на депозитната база (најмногу на депозитите по видување), кој во вториот квартал од 2019 година беше повисок од растот на кредитната активност на банките, вкупните ликвидни средства на банките пораснаа, но нешто побавно во однос на претходниот квартал. Во структурата на ликвидните средства, најголем раст забележаа средствата на сметки кај Народната банка и пласманите на банките во расположливи депозити во Народната банка преку ноќ, а значаен придонес имаа и зголемените вложувања на банките во домашни државни хартии од вредност. Ваквите движења се одразија и врз повеќето показатели за ликвидноста, коишто се одржаа на стабилно и задоволително ниво, но и врз составот на средствата и на обврските, според нивната преостаната договорна рочност, каде што сепак се забележува мало продлабочување на јазовите во повеќето рочни сегменти. Симулациите за комбинирани ликвидносни шокови потврдуваат дека домашните банки одржуваат задоволително ниво на ликвидни средства што им овозможува соодветно управување со ликвидносниот ризик и задоволителна отпорност на претпоставените екстремни ликвидносни одливи.

Графикон бр. 23
Структура на ликвидните средства
во милиони денари

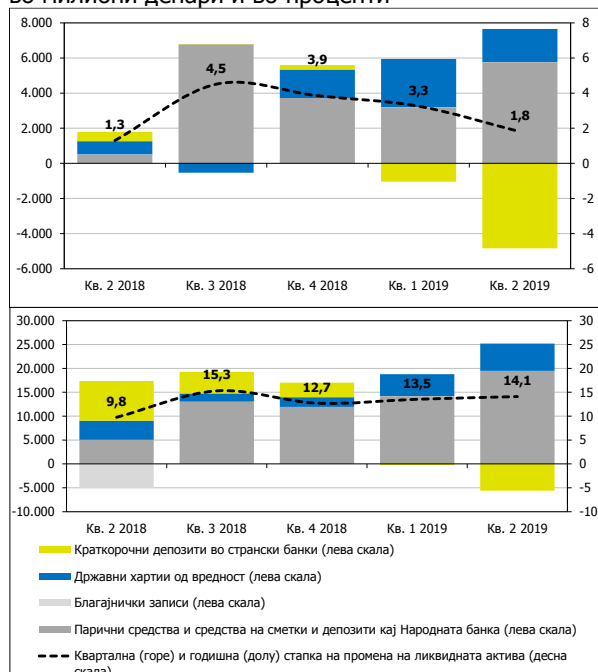
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1 Динамика и состав на ликвидните средства

На крајот на вториот квартал од 2019 година, ликвидните средства³⁴ на банкарскиот систем изнесуваа 158.523 милиони денари и иако забавено, бележат зголемување седми квартал по ред. Во споредба со претходниот квартал, ликвидните средства на банките се поголеми за 2.817 милиони денари или за 1,8%, додека, пак, растот на годишна основа изнесуваше 19.583 милиони денари, или 14,1%. Растот на ликвидните средства во овој квартал од годината (и на квартална и на годишна основа) во најголем дел се должи на растот на паричните средства и средствата на

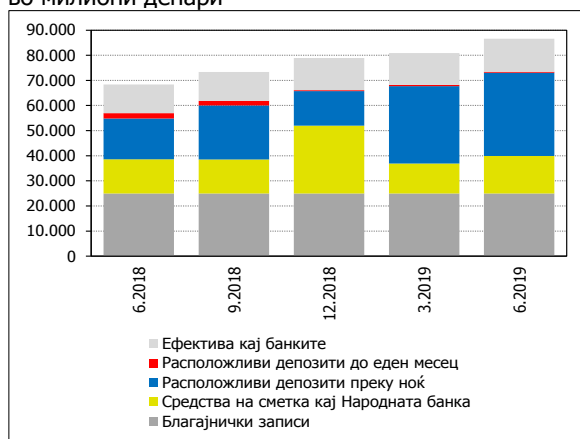
³⁴ Ликвидните средства ги опфаќаат: 1) паричните средства и побарувањата од Народната банка, каде што се вклучени ефективните парични средства, паричните средства на сметките на банките во Народната банка, расположливите депозити кај Народната банка и благајничките записи; 2) краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на банките на нивните кореспондентни сметки во странство и 3) сметководствената вредност на пласманите во хартии од вредност издадени од централни влади, т.е. државни хартии од вредност издадени од Република Северна Македонија и издадени од странски држави. За потребите на анализата на ликвидносниот ризик, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

Графикон бр. 24
Квартална (горе) и годишна (долу)
промена на ликвидните средства, по
одделни компоненти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 25
Парични средства и побарувања на
банките од Народната банка, по одделни
инструменти
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

банките кај Народната банка. Значаен придонес во растот на ликвидните средства имаа и зголемените пласмани на банките во домашни долгорочни хартии од вредност, пред сè вложувањата во македонски еврообврзници издадени на странските пазари. Останатите компоненти на ликвидните средства на банките или се намалија (краткорочните девизни средства во странски банки), или останаа речиси непроменети (вложувањата во благајнички записи).

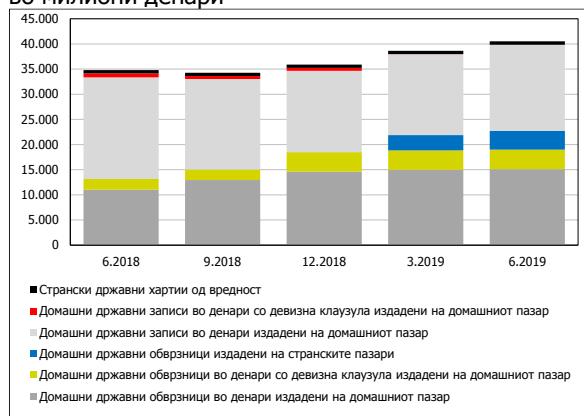
Паричните средства и средствата на банките кај Народната банка (вклучително и благајничките записи) и натаму се најзастапени во структурата на ликвидните средства, со учество од 55,4% на крајот од вториот квартал од 2019 година. Главен носител на нивното квартално зголемување (за 5.770 милиони денари, или за 7,1%) беше растот на средствата на сметки кај Народната банка (пред сè во денари) и пласманите на банките во расположливи депозити во Народната банка преку ноќ³⁵, при минимално намалување на вложувањата на банките во расположливите депозити на Народната банка до седум дена. Вложувањата на банките во благајничките записи не се променети веќе неколку квартали по ред (при непроменета понуда од 25.000 милиони денари), а аукциите на благајничките записи и понатаму се спроведуваа преку тендер со ограничен износ и фиксно утврдена каматна стапка³⁶.

Во вториот квартал од 2019 година, иако со забавено темпо, продолжија

³⁵ Согласно со Одлуката за расположливите депозити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/12, 18/13, 50/13, 166/13 и 35/15), банките можат да пласираат средства во депозити кај Народната банка секој работен ден со рок на достасување од еден работен ден (преку ноќ) и еднаш неделно со рок на достасување од седум дена. Овие депозити се пласираат без можност за делумно или целосно предвремено повлекување. Каматните стапки на овие депозити во вториот квартал од 2019 година не се променија (од последната промена во март 2018 година) и изнесуваат 0,15% за расположливите депозити преку ноќ и 0,30% за расположливите депозити на седум дена.

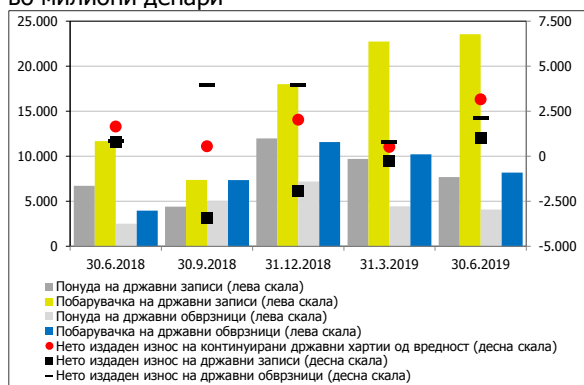
³⁶ Каматната стапка на благајничките записи во вториот квартал од 2019 година остана непроменета (од последната промена во март 2019 година) и изнесува 2,25%.

Графикон бр. 26
Вложувања на банките во државни хартии од вредност во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 27
Нето издаден износ и понуда и побарувачка на државни хартии од вредност на домашниот пазар на континуирани хартии од вредност во милиони денари

Извор: Министерство за финансии и Народната банка.

вложувањата на банките во државни хартии од вредност. Кварталниот раст на вложувањата на банките во државни хартии од вредност (за 1.881 милион денари, или за 4,9%) во најголем дел беше определен од порастот на пласманите на банките во државни записи (за 1.016 милиони денари, или за 6,3%), а значаен придонес имаа и вложувањата на банките во македонските еврообврзници издадени на странските пазари, коишто во вториот квартал од 2019 година³⁷ се зголемија за 717,5 милиони денари (или за 23,6%). Порастот на вложувањата на банките во денарските државни обврзници, како и во државните обврзници со девизна клаузула (издадени на домашниот пазар) беше многу помал (за 0,8% и 0,4%, соодветно), додека пласманите во странски државни хартии од вредност (обврзници) останаа речиси непроменети и имаат скромно учество од само 1,7% од вкупното портфолио на државни хартии од вредност на банките. На домашниот пазар на континуирани државни хартии од вредност, во првите шест месеци од 2019 година, вкупниот нето издаден износ³⁸ на државни хартии од вредност се зголеми за 3.161 милион денари, а учеството на банките на примарниот пазар на државни хартии од вредност остана непроменето (35,6%).

Краткорочните средства пласирани во странски банки се најзначајната девизна компонента на ликвидните средства на банките³⁹, кои во вториот квартал од 2019 година продолжија да се намалуваат, и тоа со значително побрзо темпо, во однос на претходниот квартал. Намалувањето на овие средства во вториот квартал од 2019 година (за 4.834 милиони денари, или за 13,8%), речиси во целост се должи на намалените средства на сметки и

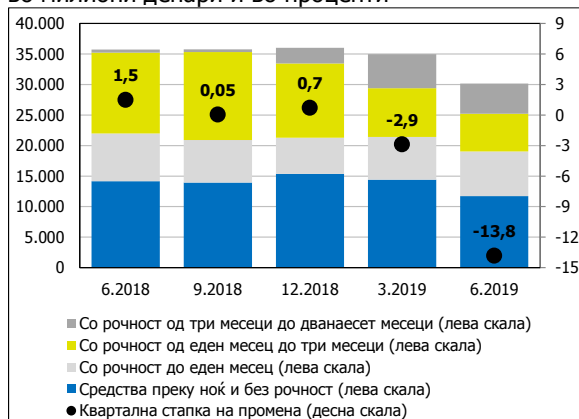
³⁷ Нивното учество во вкупните пласмани во државни хартии од вредност изнесува 9,3%, на 30.6.2019 година.

³⁸ Нето издадениот износ на државни хартии од вредност се добива како разлика меѓу остварениот износ на аукциите на државни хартии од вредност за определен временски период и износот на државни хартии од вредност што достасува во истиот временски период.

³⁹ Девизните ликвидни средства ги сочинуваат краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на кореспондентните сметки, вложувањата во странски државни хартии од вредност и домашни државни еврообврзници издадени на странските пазари, девизната ефективна, девизната сметка кај Народната банка и пласманите во девизни депозити кај Народната банка.

Графикон бр. 28

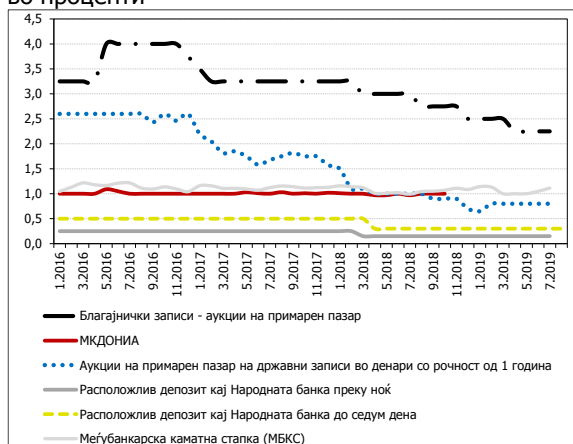
Сметки и краткорочни депозити кај странски банки, структура и раст во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 29

Движење на домашните каматни стапки во проценти

Извор: Народната банка.

краткорочни депозити кај странски банки. Учеството на овие средства во вкупната ликвидна актива се намали, од 22,5% на 31.3.2019 година, на 19%, на 30.6.2019 година, што е сè уште солидно и овозможува нивно користење како за оперативни цели, така и за потребите на управувањето со ликвидносниот и валутниот ризик. Поголемиот дел од краткорочните средства кај странски банки се пласирани на кореспондентните сметки, а на квартална основа, средствата на овие сметки бележат намалување.

Еден од клучните мотиви на банките за насочување на своите ликвидни средства во расположливите финансиски инструменти е приносот што го нудат одделните инструменти, што првенствено зависи од движењата на основните каматни стапки. Во вториот квартал од 2019 година, при непроменетост на основната каматна стапка на Народната банка, меѓубанкарската каматна стапка на пазарот на депозити и натаму е стабилна, а промени не беа забележани ниту кај индикативните каматни стапки за меѓубанкарско тргување со депозити (СКИБОР⁴⁰). Меѓубанкарската каматна стапка од сите трансакции (МБКС⁴¹) во просек за кварталот изнесуваше 1% и се задржа на ниско и релативно стабилно ниво во споредба со претходниот квартал.

Монетарната политика кај најголем дел од развиените земји во вториот квартал од 2019 година остана непроменета. Каматните стапки на меѓубанкарските пазари во еврозоната останаа исклучително ниски, па за некои рочности дури и негативни, што соодветствуваше со непроменетата поставеност на монетарната политика на ЕЦБ (каматната стапка на основните операции за

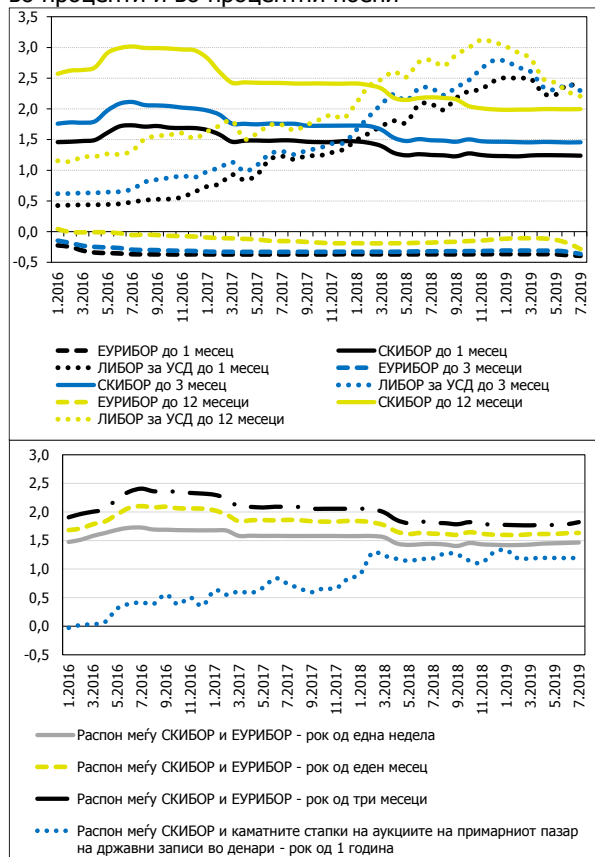
⁴⁰ СКИБОР (Skopje Interbank Offered Rate) е референтна каматна стапка на пазарот на пари во денари и претставува меѓубанкарска каматна стапка по која една референтна банка е подготвена да продаде денарска ликвидност на друга референтна банка. Согласно со Правилата за избор и обврски на референтните банки коишто поставуваат котации на каматните стапки за пресметка на СКИБОР и за процесот на пресметување на СКИБОР, усвоени на 22 август 2018 година од страна на Македонската банкарска асоцијација, а коишто започнаа да се применуваат од 1 октомври 2018 година, референтните банки се должни да котираат каматни стапки за: една недела, еден месец, три месеци, шест месеци и дванаесет месеци.

⁴¹ МБКС е меѓубанкарска каматна стапка за тргување на меѓубанкарскиот пазар на депозити.

Графикон бр. 30

Движење на основните меѓубанкарски каматни стапки СКИБОР, ЕУРИБОР и ЛИБОР за САД-долар (горе) и на распонот на СКИБОР во однос на ЕУРИБОР, за избрани рочности (долу)

во проценти и во процентни поени

Извор: Народната банка и интернет-страницата на Европскиот институт за пазарот на пари за Еурибор и интернет-страницата на Банката на федералните резерви од Сент Луис (т.н. ФРЕД) за ЛИБОР за американски долари.

рефинансирање беше задржана на нивото од последната промена во март 2016 година, кога беше намалена од 0,05% на 0,00%). Продолжувањето на трендот на движење на Еуриборот во негативната зона главно е одраз на очекувањата дека ЕЦБ ќе ги задржи каматните стапки на ниско/негативно ниво подолго од најавеното⁴². При поволни услови и солидни остварувања на пазарот на труд, а воедно и умерен економски раст, во вториот квартал од 2019 година ФЕД ја задржа каматната стапка во постојниот интервал од 2,25% до 2,50%⁴³.

2.3.2.2 Показатели за ликвидноста

Во второто тримесечије од 2019 година, показателите за ликвидноста⁴⁴ на банкарскиот систем останаа стабилни и без поголеми поместувања од нивната вообичаена висина. Учеството на ликвидните средства во вкупните средства на банките се задржа на ниво од близу една третина, покриеноста на краткорочните обврски и на депозитите на домаќинствата со ликвидни средства е нешто над една половина, додека покриеноста на обврските со договорна преостаната рочност до 30 дена се задржа на нивото од близу 70%⁴⁵. Соодносот меѓу кредитите и депозитите на ниво на банкарскиот систем е постојано под 100% и упатува на прифатливи рамки на ликвидносен ризик и стабилно управување со ликвидноста од страна на банките.

⁴² На состанокот одржан во почетокот на јуни 2019 година Европската централна банка најави задржување на основните каматни стапки на тековните нивоа најмалку до крајот на првата половина на 2020 година, наспроти претходните најави за нивна непроменетост најмалку до крајот на оваа година. На состанокот во септември 2019 година, ЕЦБ донесе одлука за намалување на каматната стапка на депозитите преку ноќ коишто банките може да ги пласираат во Евросистемот, од -0,4% на -0,5%. Останатите основни каматни стапки на ЕЦБ (каматната стапка на основните операции за рефинансирање и на кредитот преку ноќ) се задржаа на исто ниво (од 0% и 0,25%, соодветно).

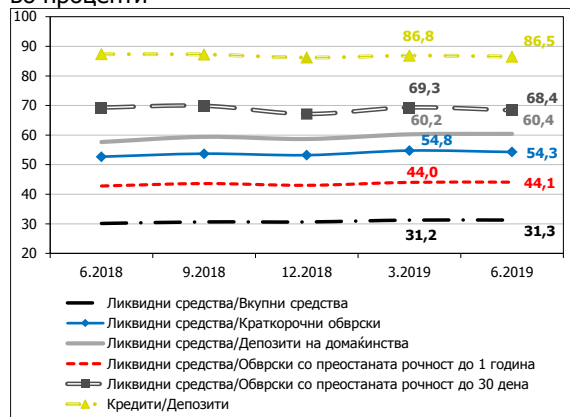
⁴³ Сепак, во услови на намалени инфлаторни притисоци во американската економија, и истовремено присутно неповолно влијание од глобалните случувања, на состанокот во јули 2019 година, ФЕД донесе одлука за намалување на целиот распон на референтната каматна стапка за 25 базични поени, при што тој сега изнесува 2,00%-2,25%.

⁴⁴ При пресметката на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

⁴⁵ По одделни банки, на 30.6.2019 година, учеството на ликвидните во вкупните средства е помеѓу 19,9% и 47,6%, со медијана од 28,7% (јуни 2018: помеѓу 18,5% и 47,8%). Покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства е помеѓу 43% и 79,2%, со медијана од 53,8% (јуни 2018: помеѓу 35% и 105,2%), а покриеноста на обврските со преостаната договорна рочност до 30 дена меѓу 52,1% и 115,9%, со медијана од 67,5% (јуни 2018: помеѓу 44,4% и 158,4%). „Развојна банка на Северна Македонија“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

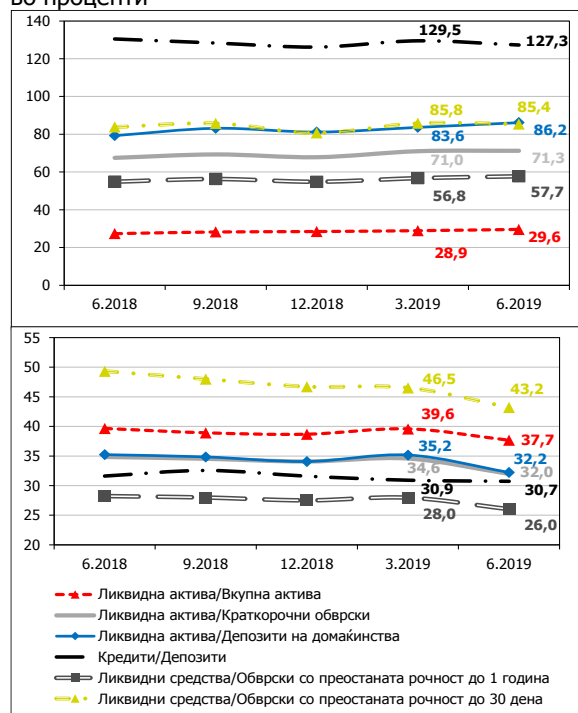

Графикон бр. 31
Показатели за ликвидноста на
банкарскиот систем
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 32
Показатели за ликвидноста на
банкарскиот систем според валутата -
денари (горе) и девизи (долу)
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од аспект на валутните карактеристики на ликвидните средства и обврските, во вториот квартал од 2019 година показателите за ликвидноста манифестираа дивергентни движења. Имено, при пад на девизната ликвидна актива, кој во целост беше предизвикан од намалувањето на средствата на кореспондентните сметки и на краткорочно орочените средства во странски банки, показателите за девизната ликвидност забележаа извесно влошување. Спротивно на тоа, показателите за денарската ликвидност⁴⁶ генерално забележаа умерен нагорен тренд и останаа на повисоко ниво во споредба со показателите за девизната ликвидност, со оглед на повисокото структурно учество на ликвидните средства во денари во вкупните ликвидни средства на банките.

Регулаторните стапки за ликвидноста на банкарскиот систем, претставени како сооднос меѓу средствата и обврските коишто достасуваат во следните 30 дена и 180 дена, и во вториот квартал на 2019 година се над пропишаниот минимум од 1, со што се потврдува задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем, којшто им овозможува на банките непречено да ги извршуваат обврските.

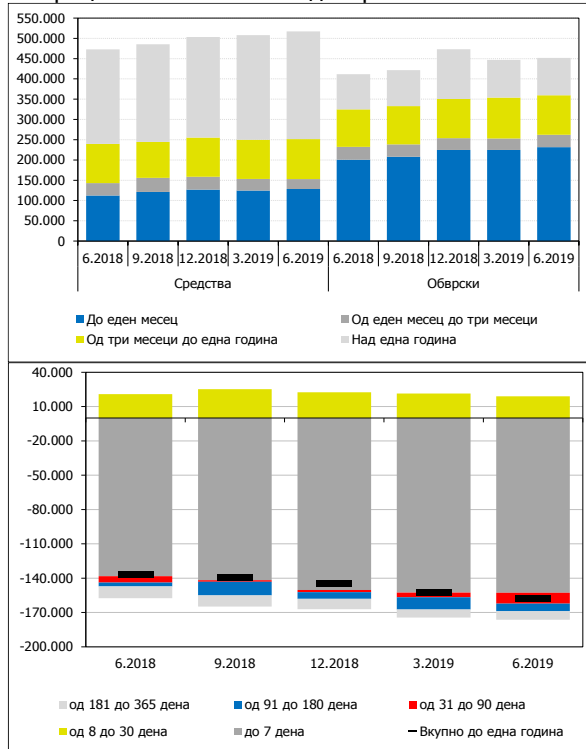
2.4. Рочна структура на средствата и обврските

Во вториот квартал од 2019 година, промените во структурата на средствата според нивната преостаната рочност се скромни и се однесуваат на зголемување на учеството на средствата кај речиси сите анализирани рочни сегменти. Од друга страна, во структурата на обврските на банките, учеството на обврските со поголема преостаната рочност бележи намалување, за

⁴⁶ Побарувањата и обврските со валутна клаузула се сметаат како денарски, бидејќи нивниот паричен тек е во денари.

Графикон бр. 33

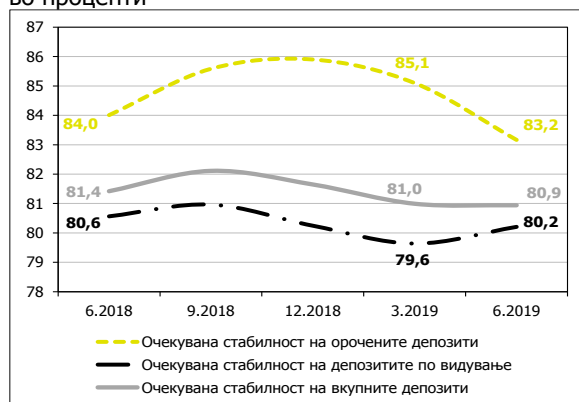
Состав на средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност (горе) и на јазот меѓу средствата и обврските, со договорна преостаната рочност до една година (долу) во проценти и во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 34

Очекувана стабилност на депозитите со преостаната рочност до три месеци од страна на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

сметка на зголемувањето на учеството на обврските со пократка договорна рочност, што соодветствува и со посилената склоност кај депонентите за чување депозити на пократки (во вториот квартал од 2019 година, растот на депозитниот потенцијал на банкарскиот систем во најголем дел се должи на порастот на денарските депозитите по видување).

Ваквите промени во рочната структура на средствата и обврските на банките придонесоа за продлабочување на јазот според договорната преостаната рочност. Сепак, најголема неусогласеност меѓу средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност и понатаму има кај рочниот сегмент до седум дена, што вообичаено произлегува од вклучувањето на обврските на банките по видување и без утврдена рочност (вклучително и трансакциските сметки) во овој рочен сегмент. Вообичаено, позитивен јаз во договорната преостаната рочност на средствата и обврските се забележува единствено во рочниот сегмент од 8 дена до еден месец, главно поради фактот што вложувањата на банките во благаяничките записи на Народната банка се класифицирани во овој рочен сегмент.

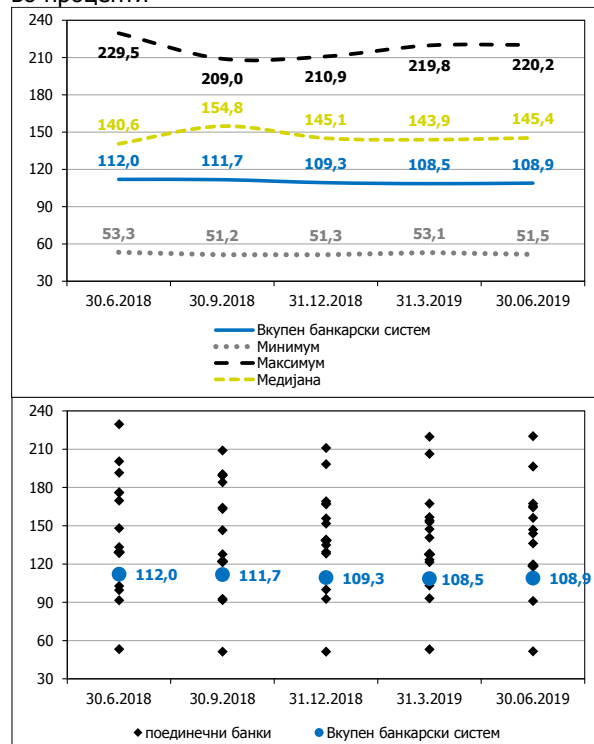
Според очекувањата на банките, збирниот јаз меѓу средствата и обврските во сите рочни сегменти е позитивен, што упатува на заклучок дека банките и понатаму очекуваат задржување на стабилноста на депозитите како главен извор на финансирање на нивните активности (повеќе детали во анексите на овој извештај). И покрај извесното намалување, на крајот на вториот квартал од 2019 година банките очекуваат висока стабилност на депозитите, односно дека 83,2% од орочените депозити со преостаната рочност до три месеци (85,1% на 31.3.2019 година) и понатаму ќе останат во банките, додека процентот на очекуваната стабилност за вкупните депозити и депозитите по видување е нешто помал (80,9% и 80,2%, соодветно).

2.5. Стрес-симулации за ликвидносни шокови

Графикон бр. 35

Намалување на ликвидните средства по симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови (по сите шокови), вкупен банкарски систем (горе) и по поединечна банка (долу) во проценти

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Со оглед на задоволителното ниво на ликвидни средства со кое располагаат македонските банки, резултатите од симулациите за ликвидносни шокови спроведени со состојба на 30 јуни 2019 година, упатуваат на стабилна ликвидносна позиција на македонскиот банкарски систем. Отпорноста на македонскиот банкарски систем на ликвидносни шокови се потврдува преку резултатите од сите поединечни симулации на ликвидносни шокови, а целосно искористување (или 108,9% на 30.6.2019 година) на ликвидните средства би настанало само при значително екстремната симулација на ликвидносен шок, кој опфаќа комбинирани одливи⁴⁷ на средства од банките врз повеќе основи. Со оглед на екстремноста на претпоставката, за потребите на оваа симулација, вообичаениот опфат на ликвидните средства е проширен и со други финансиски инструменти⁴⁸ во сопственост на банките, за кои се цени дека банките брзо и лесно ќе ги наплатат или ќе ги претворат во парични средства. Во таков случај, банкарскиот систем би располагал со доволно ликвидни средства, и би им останал на располагање одреден износ ликвидни средства.

При примена на поединечните симулации на ликвидносни шокови, високото ниво на ликвидни средства со

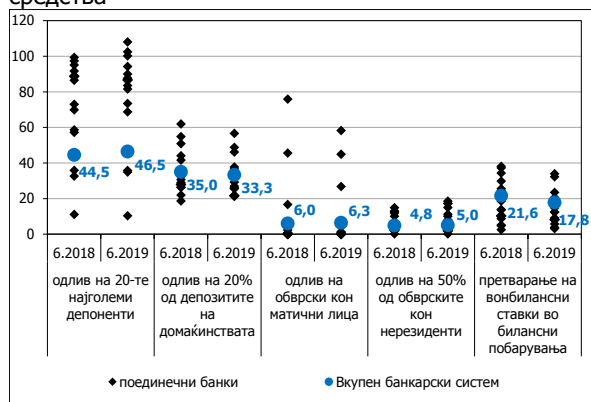
⁴⁷ При симулацијата се претпоставува одлив на: депозитите на дваесетте најголеми депоненти, 20% од депозитите на домаќинствата, обврските кон матичните субјекти (обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти се исклучени од симулацијата бидејќи, согласно со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот, нивната исплата е регулирана), 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките, коишто се веќе опфатени со една од претходните симулации) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористени лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања. При симулациите за ликвидносни шокови е изземена „Развојна банка на Северна Македонија“ АД Скопје.

⁴⁸ Покрај финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, се додаваат и следниве финансиски инструменти: средствата во резервниот гарантен фонд кај КИБС, долгорочните депозити во странски банки, инструментите на пазарот на пари издадени од странски недржавни издавачи, кредитите со договорна преостаната рочност до 30 дена, како и ефектот од намалувањето на задолжителната резерва за девизните обврски на банките којашто е издвоена во девизи заради симулираниот одлив на девизните депозити на домаќинствата.

Графикон бр. 36

Придонес на одделните шокови во намалувањето на ликвидните средства при симулацијата за комбиниран ликвидносен шок, по банка

како процент на намалување на ликвидните средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кое располагаат македонските банки, овозможува намирување на сите претпоставени екстремни ликвидносни одливи. Најголемо намалување на ликвидните средства се случува при одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, но значењето на оваа симулација за одделните банки е различно, со оглед на разликите во степенот на концентрацијата на депозитите. Спротивно на тоа, кај симулацијата на остварувањето на репутацискиот ризик и губењето на довербата на населението во банките претставена преку одлив на 20% од депозитите на домаќинствата има значително поголема сличност во резултатите за одделните банки, со што се потврдува важноста на депозитите за финансирањето на активностите на банките. Оттука, одржливоста на ликвидносната позиција на банките, како и потенцијалниот раст на нивните активности се во директна зависност од случувањата и настапот на банките на депозитниот пазар и одржувањето на довербата на домашните депоненти во македонските банки.

При претпоставена конверзија на определени вонбилансни обврски на банките во билансни побарувања⁴⁹, банките би потрошиле околу 20% од нивните ликвидни средства, што иако е помалку во споредба со симулациите за одлив на депозити⁵⁰, сепак може да се смета за значајно. Малото учество на обврските кон нерезидентите, како и кон матичните лица во структурата на вкупните извори на финансирање на банките, предизвикува скромно влијание на шоките поврзани со нив, врз вкупниот резултат од оваа симулација.

⁴⁹ Се претпоставува одлив на средства како резултат на претворање на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања.

⁵⁰ При симулацијата за одлив на депозитите од 20-те најголеми депоненти, ликвидните средства на банкарскиот систем се намалуваат за 46,5%, додека при претпоставен одлив на 20% од депозитите на домаќинства, ликвидните средства се намалуваат за 33,3%.

3. Валутен ризик

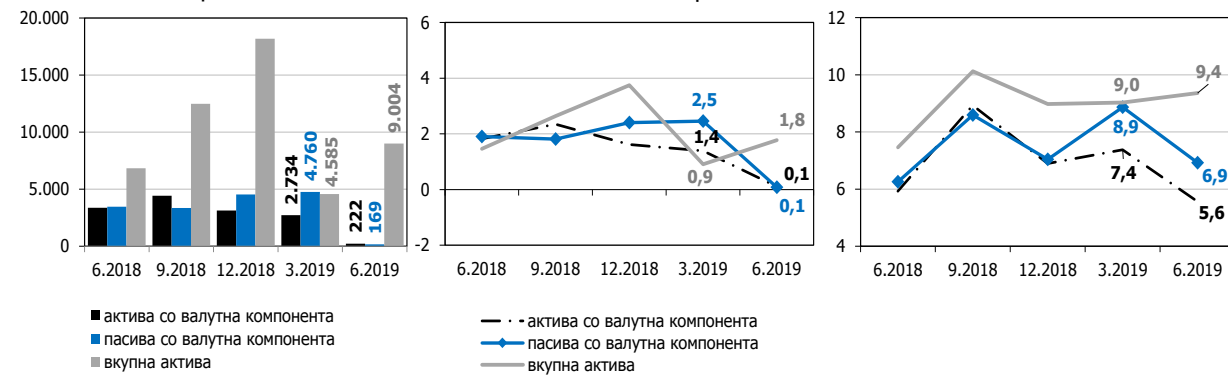
Во вториот квартал од 2019 година, минимално се намали и онака ниската директна изложеност на банкарскиот систем на валутен ризик. Учеството на отворената девизна позиција во сопствените средства се сведе на 1,8%. Анализирано по одделна банка, сите банки се усогласени со пропишаниот лимит на агрегатната девизна позиција, којашто изнесува 30% од сопствените средства. Учествата на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити на нефинансиските субјекти забележаа умерен квартален раст и, и натаму, се одржуваат на релативно високо ниво. Имајќи го предвид доминантното учество на еврото во активностите на банките со валутна компонента, веројатноста за остварување на директната и индиректната изложеност на банките на валутен ризик е минимална, со оглед на примената на стратегијата на одржување стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото.

Исто така, се зголеми позитивниот јаз меѓу активата⁵¹ и пасивата⁵² со валутна компонента за 53 милиони денари (или за 4,1%), што во услови на слична квартална стапка на промена на сопствените средства, услови негово непроменето учество во сопствените средства (2,1%).

Графикон бр. 37

Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

во милиони денари

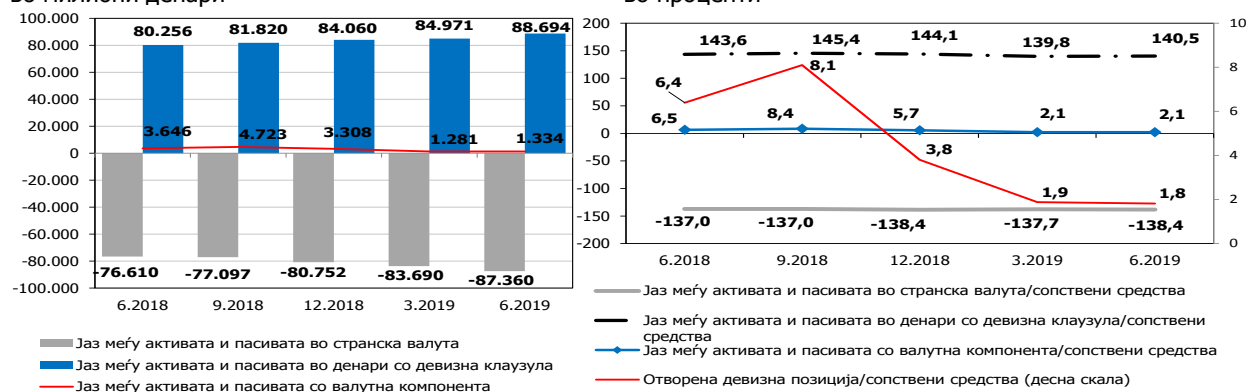
Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁵¹ Најголем дел од кварталниот раст на активата со валутна компонента којшто изнесува 222 милиона денари отпаѓа на зголемувањето на кредитите во денари со девизна клаузула и на умерениот раст на пласманите во должничките хартии од вредност во странска валута (македонска еврообврзница).

⁵² Кварталниот раст на пасивата со валутна компонента од 169 милиони најмногу произлегува од зголемувањето на депозитите во странска валута од нерезиденти и од претпријатија, како и од растот на обврските по кредити.

Графикон бр. 38

Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента (лево) и учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства (десно) во милиони денари

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

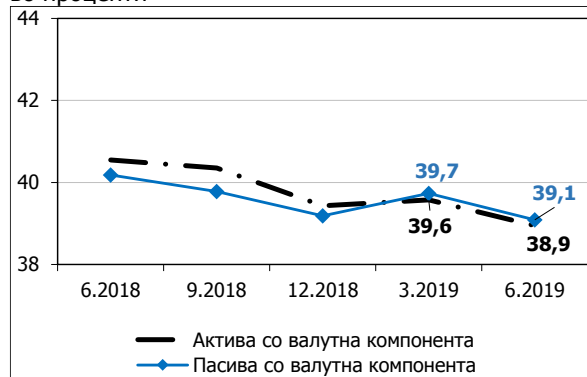
* Исклучена е „РБСМ“ АД Скопје.

За разлика од јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, согласно со регулативата, отворената девизна позиција, го вклучува и јазот меѓу активните и пасивните вонбилансни позиции со валутна компонента.

Помалиот раст на активата и пасивата со валутна компонента (споредено со вкупната актива и пасива), услови квартално намалување на нивното учество во вкупната актива, односно пасива, за по 0,6 процентни поени.

Графикон бр. 39

Учество на активата и пасивата со валутна компонента* во вкупната актива на банките во проценти

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Во рамките на активата, кредитите се земени на нето-основа, односно се намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Исклучена е „РБСМ“ АД Скопје.

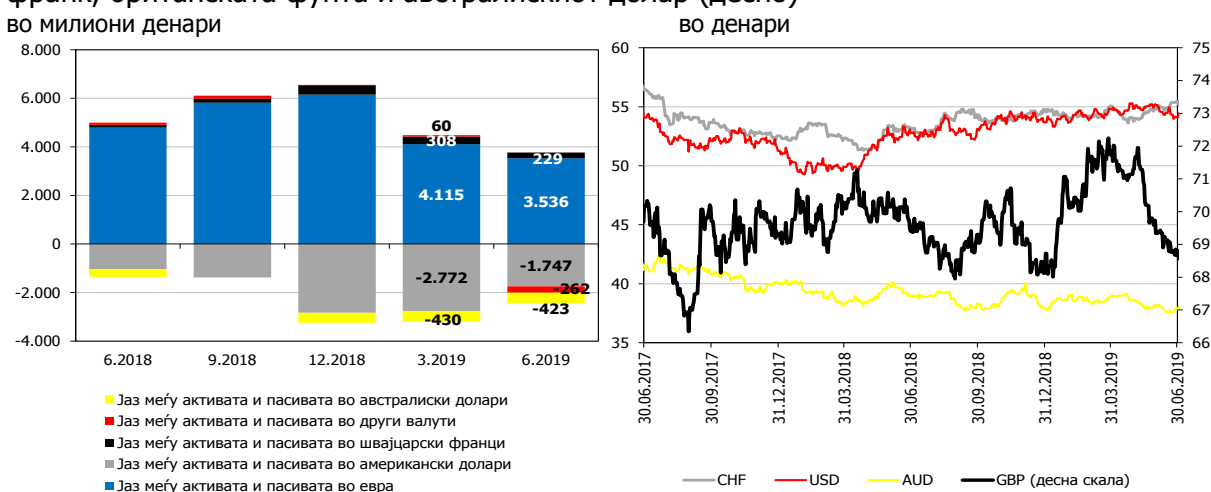
Анализирано по одделни валути, стеснувањето на негативниот јаз меѓу активата и пасивата во американски долари (за 1.025 милиони денари) најмногу придонесе за кварталниот раст на вкупниот јаз меѓу активата и пасивата со валутна компонента. Ова стеснување произлегува од поголемо намалување на пасивата (1.172 милиона денари) во однос на намалувањето на активата со доларска компонента (147 милиони денари)⁵³. Истовремено, позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во евра забележа позначително намалување (за 579 милиони денари), како резултат на поголемиот раст на пасивата (1.168 милиони денари) во однос на активата во евра (588

⁵³ Намалувањето на пасивата со доларска компонента произлегува најмногу од тековните сметки и другите краткорочни обврски со доларска компонента кои се намалија за 924 милиони денари, како и од депозитите (по видување и орочените), кои се намалија за 307 милиони денари.

милиони денари)⁵⁴. Еврото и натаму е најзастапена валута во валутната структура на активата и пасивата со валутна компонента, со учества блиски до 90%. Оттука, во услови на примена на стратегија на одржување стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото, веројатноста за остварување на (и онака ниската изложеност на) валутниот ризик се одржува на ниско ниво.

Графикон бр. 40

Динамика и структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути (лево) и движење на курсот на денарот во однос на американскиот долар, швајцарскиот франк, британската фунта и австралискиот долар (десно)

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Табела бр. 3

Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента во проценти

Валута	31.3.2019		30.6.2019	
	Активa	Пасивa	Активa	Пасивa
Евро	88,9	87,4	89,1	87,9
Американски долар	6,8	8,3	6,7	7,7
Швајцарски франк	1,9	1,7	1,7	1,6
Австралиски долар	0,8	1,1	0,9	1,1
Британска фунта	0,5	0,6	0,5	0,7
Останато	1,0	1,0	1,0	1,0
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁵⁴ Најголем раст на страната на пасивата во евра бележат орочените депозити и депозитите по видување (611 милиони денари), обврските по кредити (357 милиони денари) и тековните сметки и краткорочните обврски (261 милион денари). На страната на активата во евра, најголем дел од растот отпаѓа на кредитите во денари со евро клаузула (3.455 милиони денари) и на пласманите во должнички хартии од вредност во евра и евро клаузула (1.359 милиони денари), при истовремено намалување на орочените депозити и депозити по видување пласирани во евра (2.290 милиони денари), како и на ставката „парични средства, парични еквиваленти, злато и благородни метали“ (1.929 милиони денари).

Табела бр. 4

Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

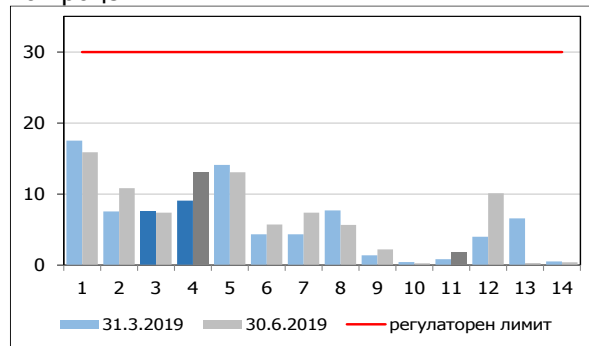
Опис	Број на банки										Агрегатна девизна позиција/ сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства										
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Австралиски долар		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	4	3	11	3	12	1	9		11	3	5
од 5% до 10%	3										4
од 10% до 20%	3	1									5
од 20% до 30%											
над 30%											

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 41

Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки*

во проценти

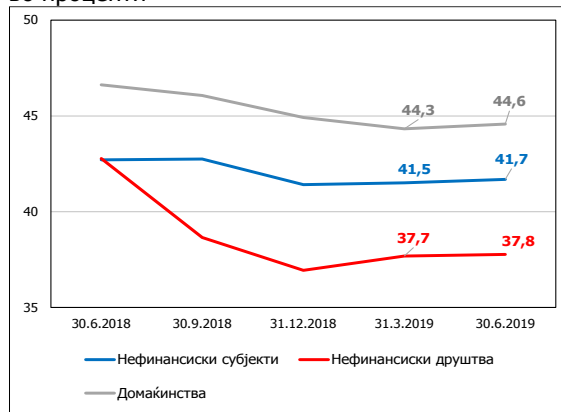

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

**Столпчињата со потемни нијанси, се однесуваат на банките кои имаат кратка девизна позиција, но прикажани во апсолутна вредност.

Графикон бр. 42

Учество на кредитите со валутна компонента во вкупни кредити во проценти

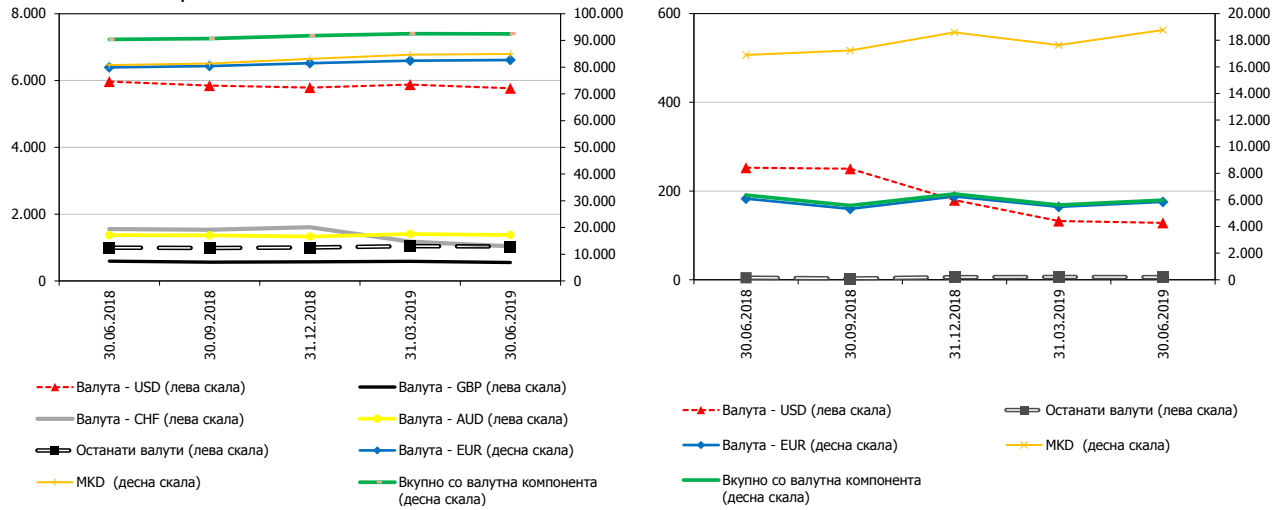
Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства по одделна банка се движи во интервал од 0,3% до 15,9%, така што на 30.6.2019 година сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит од 30% од сопствените средства. Со исклучок на две банки, сите останати банки имаат долга агрегатна девизна позиција.

Индиректната изложеност на валутниот ризик, произлегува од присуството на кредитите со валутна компонента во кредитните портфолија на банките. На крајот на вториот квартал од 2019 година, кредитите со валутна компонента минимално го зголемија учеството во вкупните кредити на нефинансиски субјекти, кое на 30.6.2019 година изнесува 41,7%. Учеството на валутната компонента се зголеми кај кредитите и на нефинансиски друштва и на домаќинствата. Одржувањето стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото е клучен фактор за одржување ниска веројатност за остварување и на индиректниот валутен ризик присутен во кредитните портфолија на банките.

Графикон бр. 43

Депозити на физички лица (лево) и на нефинансиски друштва (десно), според валутата во милиони денари

Извор: НБРСМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

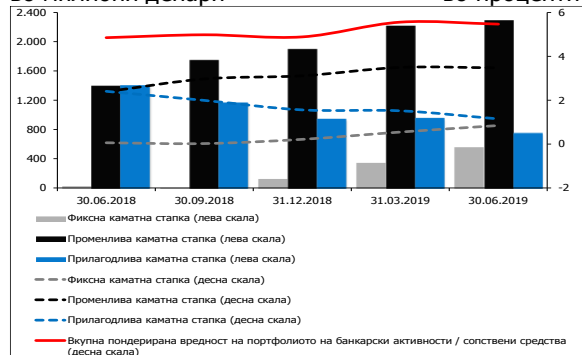
Во депозитите не се опфатени трансакциските сметки на физичките лица и на нефинансиските друштва.

4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се намали во вториот квартал од 2019 година, што се согледува преку намаленото учество на пондерираната вредност на ова портфолио во сопствените средства. Намалувањето се темели врз поголемиот раст на капиталните позиции на банкарскиот систем, при помал раст на пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности. Од друга страна, вкупниот (непондериран) јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски забележа незначително стеснување, коешто најмногу произлегува од проширувањето на негативниот јаз меѓу каматочувствителните активни и пасивни позиции со прилагодлива каматна стапка (поради поголемо намалување на кредитите во однос на намалувањето на орочените депозити со прилагодлива каматна стапка). На агрегирано ниво, банкарскиот систем е изложен на ризик од намалување на каматните стапки, со оглед на фактот што вкупниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски е позитивен. Сепак, во услови на историски ниски каматни стапки, изложеноста на банките на индиректниот кредитен ризик е значајна и се зголемува, со оглед на значителната застапеност и на растот на побарувањата со променлива каматна стапка.

Графикон бр. 44

Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според тип на каматна стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала) во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја означува потенцијалната загуба на економската вредност на ова портфолио, при претпоставен неповолен каматен шок од ± 2 процентни поена.

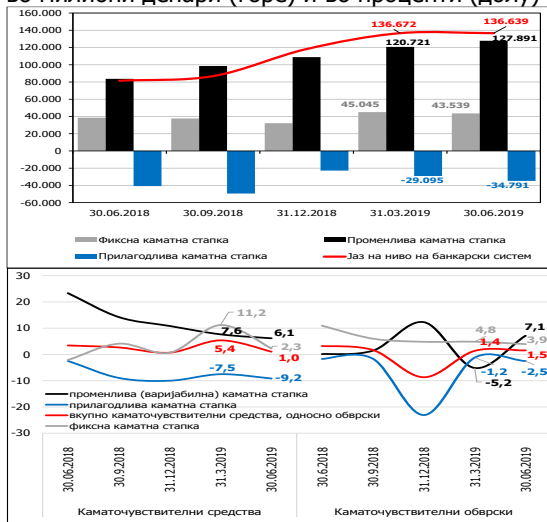
Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности забележа квартално зголемување од 76 милиони денари или за 2,2%. Сепак, поголемиот квартален раст на сопствените средства, услови минимално намалување од 0,1 процентен поен, на соодносот меѓу пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, до ниво од 5,5%, на 30.6.2019 година. Анализирани по одделна банка, соодносот меѓу пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, се движи во интервалот од 0,3% до 9,4%, што сè уште е далеку под нивото од 20%.⁵⁵ Според типот на каматна стапка, пондерираните вредности на портфолиото со фиксна каматна стапка бележат квартален раст⁵⁶ од 208 милиони денари или 9,4%, додека пондерираните вредности на портфолиото со променлива

⁵⁵ Според регулативата, во случај кога односот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката надмине 20%, банката е должна да предложи мерки за намалување на овој однос, а Народната банка може да и наложи и издвојување соодветен износ на капитал за покривање на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

⁵⁶ Дивергентните промени на пондерираната (расте) и непондерираната (опаѓа) вредност на портфолиото со фиксна каматна стапка се должи на растот на активните позиции со временски период до следна преоцена на каматните стапки над една година, а раст на пасивата со временски период до следна преоцена на каматните стапки до една година. Притоа, колку е поголем временскиот период, повисоки се и пондерите.

Графикон бр. 45
Каматочувствителни средства и обврски според тип на каматна стапка, јаз (горе) и квартална промена (долу) во милиони денари (горе) и во проценти (долу)

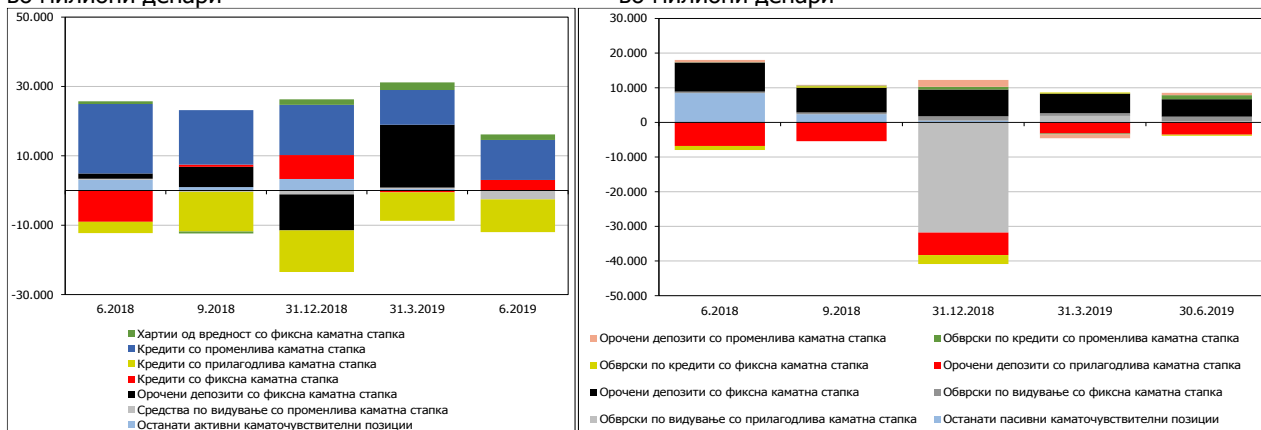

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

каматна стапка се зголемуваат за 72 милиона денари или за 3,3%. Наспроти тоа, пондерираната вредност на портфолиото со прилагодлива каматна стапка бележи квартално намалување⁵⁷ за 204 милиони денари или за 21,3%.

Кварталниот раст на пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности се должи исклучиво на намалувањето на јазот меѓу активните и пасивните позиции кај кои временскиот период до следна преоцена на каматните стапки е до една година, за сметка на зголемувањето на јазот меѓу средствата и обврските каде што временскиот период до следна преоцена на каматните стапки е над една година.

Графикон бр. 46 Квартални промени на каматочувствителните средства (лево) и обврски (десно), според типот на инструментот и типот на каматната стапка во милиони денари

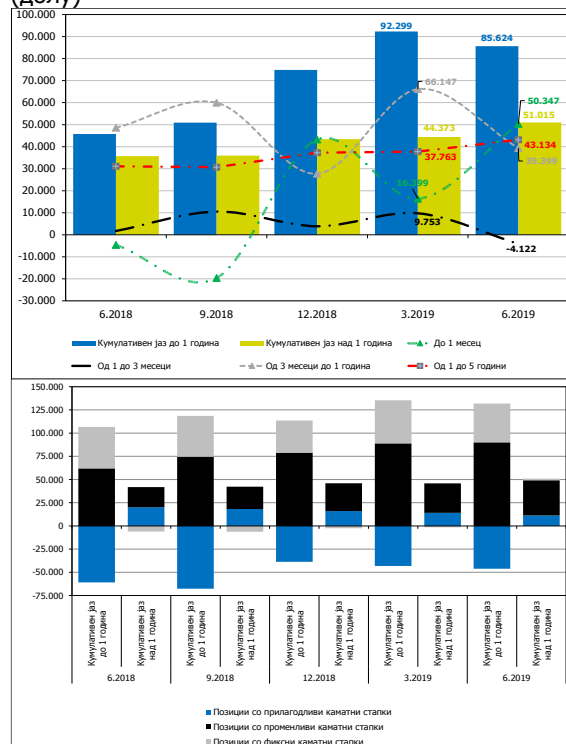
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Вкупниот јаз, односно непондерираната разлика меѓу каматочувствителните средства и обврски остана речиси непроменета (минимално квартално намалување за 33 милиони денари). Во негови рамки, анализирано според типот на каматна

⁵⁷ Поголемото намалување на активата во однос на намалувањето на пасивата влијаеше врз промените како на пондерираниот, така и на непондерираниот јаз меѓу каматноносните активни и пасивни позиции, но со спротивни ефекти, поради тоа што пондерираниот јаз е позитивен, додека непондерираниот е негативен. Така, намалувањето на активата придонесе за проширување на негативниот непондериран јаз, а за намалување на позитивниот пондериран јаз.

Графикон бр. 47 Јаз меѓу активните и пасивните позиции, според периодот до следна преоцена на каматните стапки (горе) и структура на јазот според типот на каматната стапка (долу)

во милиони денари (горе) и во милиони денари (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

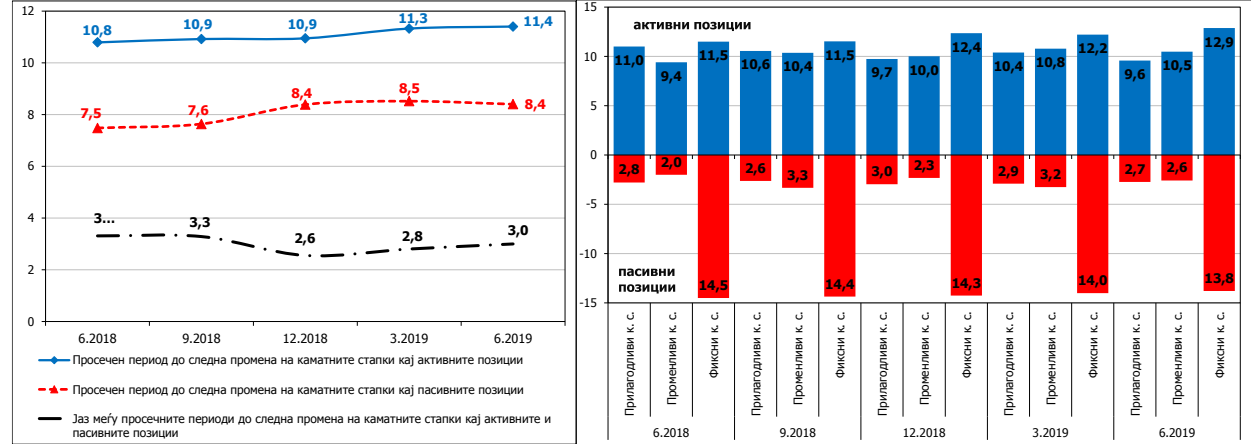
стапка, се прошири јазот меѓу позициите со прилагодливи и променливи каматни стапки, додека јазот меѓу позициите со фиксни каматни стапки бележи стеснување. Позитивниот јаз меѓу средствата и обврските со променлива каматна стапка се прошири за 7.169 милиони денари, најмногу под влијание на растот на кредитите со овој тип каматна стапка (11.534 милиони денари)⁵⁸, при помал раст на обврските по кредити (1.169 милиони денари) и орочените депозити со овој тип каматна стапка (656 милиони денари). Од друга страна, кај каматочувствителните средства со прилагодливи каматни стапки се остварени обратни движења, односно се намалуваат кредитите со прилагодлива каматна стапка за 9.436 милиони денари. Тоа придонесе за проширување на негативниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски со прилагодлива каматна стапка за 5.696 милиони денари, во услови кога каматочувствителните обврски со прилагодливи каматни стапки се намалија за 3.191 милион денари (најмногу како резултат на падот на орочените депозити со овој тип каматна стапка за 3.542 милиона денари)⁵⁹. Позитивниот јаз меѓу средствата и обврските со фиксни каматни стапки се намали за 1.507 милиони денари на квартална основа, што произлегува од поголемиот раст на каматочувствителните обврски (6.014 милиони денари) во однос на растот на каматочувствителните средства (4.507 милиони денари). Притоа, растот на каматочувствителните обврски со фиксна каматна стапка, најмногу, произлегува од кварталниот раст на орочените депозити (5.034 милиони денари) и обврските по видување (1.304 милиони денари), додека растот на каматочувствителните средства со фиксна каматна стапка е најмногу резултат на растот на кредитите со овој тип каматна стапка (2.973 милиони денари) и на пласманите во

⁵⁸ На страната на каматочувствителните средства со променлива каматна стапка, средствата по видување пласирани во странски банки бележат квартален пад од 2.542 милиона денари или за 28,9%.

⁵⁹ Во октомври 2016 година, НБРСМ со допис им препорача на банките да ја исклучат примената на еднострано прилагодливите каматни стапки во новите договори за кредити и депозити со клиентите.

должничките (пред сè, државните) хартии од вредност (1.589 милиони денари).

Графикон бр. 48 Просечен период до следна прецена на каматните стапки*, вкупен (лево) и по тип на каматна стапка (десно) во број на месеци

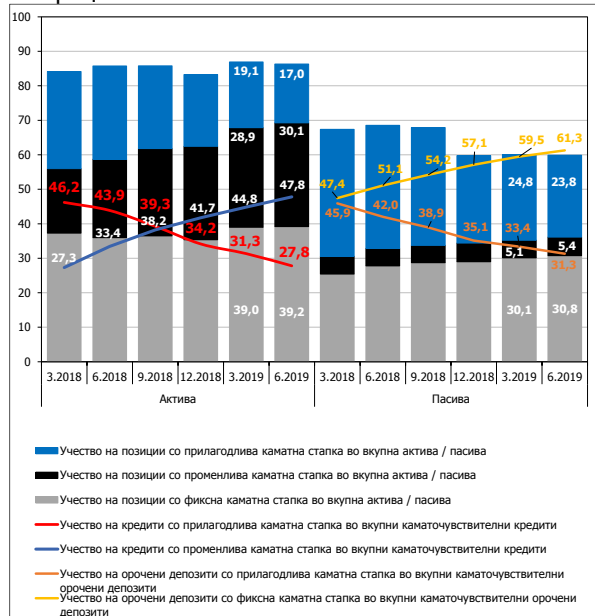

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Просечниот период до следна прецена на каматните стапки се пресметува како учество на износот на активната/пасивната позиција од секој од рочните блокови во вкупната каматочувствителна актива/пасива, помножено со рочноста од секој рочен блок, изразена во месеци. Кај позициите со фиксна каматна стапка, просечниот период до следна прецена се однесува на просечниот преостанат рок на достасување.

Кварталниот пад на јазот меѓу каматочувствителните активни и пасивни позиции кај кои временскиот период до следна прецена на каматната стапка е до една година од 6.675 милиони денари, е резултат на позициите со фиксна (4.778 милиони денари) и со прилагодлива каматна стапка (3.006 милиони денари). Истовремено, јазот меѓу активните и пасивните позиции каде што временскиот период до следна прецена на каматните стапки е над една година се зголеми за 6.642 милиона денари, што пак, беше присутно кај позициите со променлива (6.061 милион денари) и со фиксна каматна стапка (3.271 милион денари).

Графикон бр. 49 Структура на активата и пасивата, според типот на каматна стапка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Индиректната изложеност на ризикот од зголемување на каматните стапки, којшто произлегува од присуството на кредити со прилагодливи и променливи каматни стапки е значителна. На крајот на вториот квартал од 2019 година, збирното учество на овие кредити во вкупните кредити изнесува 75,6%, при што 47,8% од вкупните кредити имаат променлива

каматна стапка, додека 27,8% се со прилагодлива⁶⁰ каматна стапка. Значителната застапеност на променливите каматни стапки (вклучително и на прилагодливите), особено во кредитните договори со домаќинствата, го истакнува значењето на индиректниот кредитен ризик за банките, при нагорна промена на каматните стапки.

Повеќе детали околу структурата на каматочувствителните позиции на банките се дадени во анексите кон овој извештај.

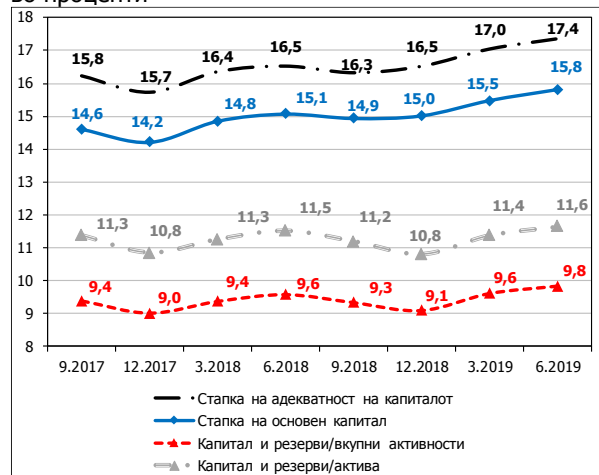
⁶⁰ Трендот на намалување на учеството на позициите со прилагодлива каматна стапка продолжи и во вториот квартал од 2019 година, како кај каматочувствителните средства, така и кај каматочувствителните обврски.

5. Ризик од несолвентност

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат подобрување во вториот квартал од 2019 година, што произлегува од растот на капиталните позиции, најмногу заради реинвестирање на добивката остварена во претходната година. Активата пондерирана според ризиците, исто така бележи квартален раст, што најмногу е резултат на зголемената кредитна активност на банките кон домаќинствата, но и кон нефинансиските друштва. Најголем дел од кварталниот раст на сопствените средства, банките го искористија за зголемување на „слободниот“ капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците, чие учество во сопствените средства се зголеми на 12,1%. Резултатите од спроведените стрес-тест симулации со состојба на 30.6.2019 година покажуваат натамошно зајакнување на отпорноста на банкарскиот систем во споредба со крајот на претходниот квартал.

1.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем и ниво на ризичност на активностите

Графикон бр. 50
Показатели за солвентноста
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем и во вториот квартал од 2019 година, продолжија со постепено зголемување, кое на квартална основа се движи помеѓу 0,2 и 0,3 процентни поени. Ова подобрување и понатаму произлегува од повисоките квартални стапки на раст на капиталните позиции⁶¹, во споредба со растот на активностите⁶² на банкарскиот систем. Активностите на банките бележат подинамичен квартален раст спореден со претходното тримесечје што се должи на зголемената кредитна активност на банките. И кај капиталните позиции се забележува забрзан раст во вториот квартал од годината, како резултат на задржаната добивка, емисијата на акции заради реинвестирање на добивката и растот кај субординираните заеми.

На 30.6.2019 година, стапката на адекватност на капиталот на ниво на банкарскиот систем изнесува 17,4% и е

⁶¹ Капиталот и резервите, основниот капитал и сопствените средства квартално се зголемија за 4,1%, 4,1% и 3,8%, соодветно.

⁶² Активата, вкупните билансни и вонбилансни активности и активата пондерирана според ризиците квартално се зголемија за по 1,8%, 1,7% и 1,9%, соодветно. Кварталниот раст на активата пондерирана според ризиците најмногу произлегува од растот на активата пондерирана според кредитниот ризик, којашто се зголеми за 0,9%.

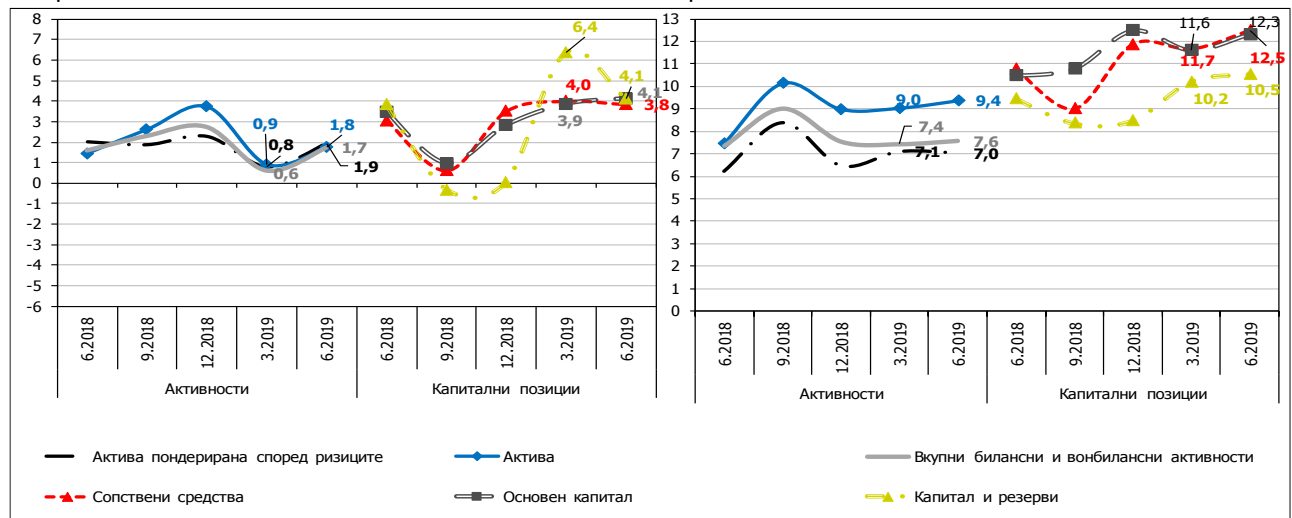
повисока за 0,4 процентни поени, во споредба со 31.3.2019 година. Слично зголемување на квартална основа, забележаа и стапката на основен капитал и стапката на редовен основен капитал, коишто на 30.6.2019 година достигнаа нивоа од 15,8% и 15,7%, соодветно. Банките се должни на полугодишна основа да пресметуваат и стапка на задолженост (како сооднос меѓу основниот капитал и вкупната билансна и вонбилансна изложеност), која за првото полугодие од 2019 година изнесува 10,8%⁶³ (за второто полугодие од 2018 година изнесуваше 10,5%). Воедно, и соодносите меѓу капиталот и резервите и вкупната актива, односно вкупните активности на банкарскиот систем се зголемија за 0,3 и 0,2 процентни поени, соодветно, и на 30.6.2019 година достигнаа 11,6% и 9,8%, соодветно.

Графикон бр. 51

Промена на компонентите на показателите за солвентноста, квартална (лево) и годишна (десно)

во проценти

во проценти

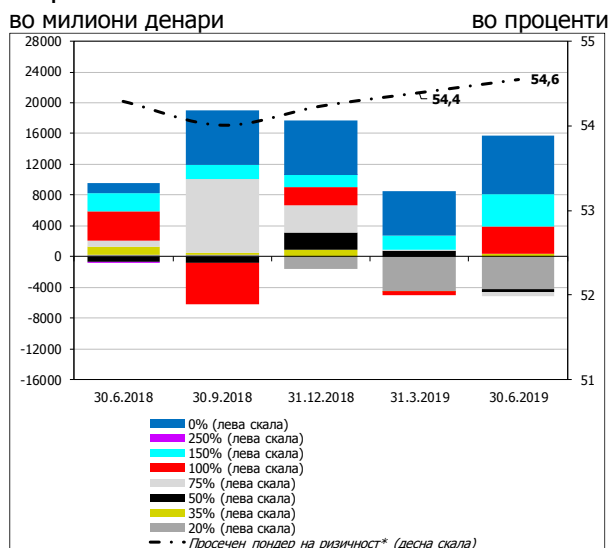

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁶³ Согласно со Базелските стандарди за стапката на задолженост, минималната вредност на овој показател не треба да надмине 3%, но во РСМ овој лимит сè уште не е пропишан.

Графикон бр. 52

Квартални промени на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризичност

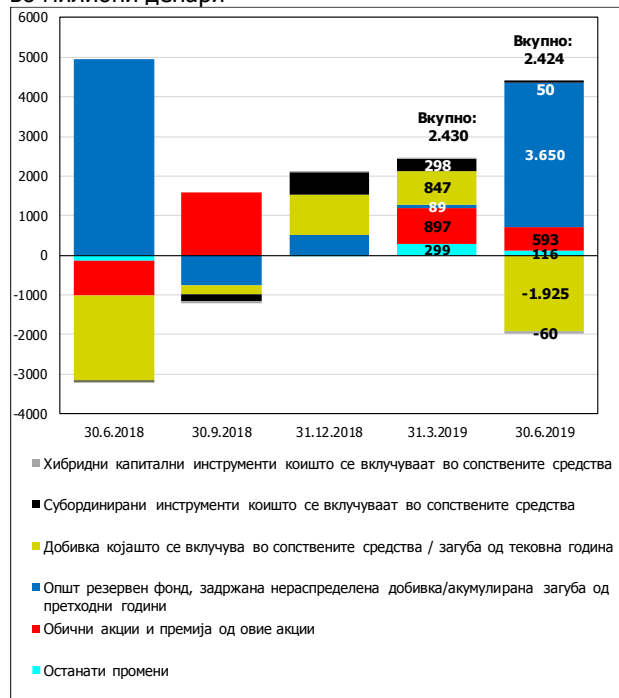

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2019 година се зголемува соодносот меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност, која достигна 54,6% на 30.6.2019 година. Ова најмногу произлегува од растот на позициите со пондер на ризичност од 150% како резултат на растот на портфолиото на мали кредити (за 4.138 милиони денари или за 1,8%). Исто така, значително пораснаа и позициите со пондер на ризичност од 100% (побарувања од други трговски друштва) за 3.613 милиони денари (или за 3,2%). Најголем раст остварија позициите со најмал кредитен ризик (пондер на ризичност од 0%), од 7.589 милион денари или за 5,0%, како резултат на растот на средствата на банките пласирани кај Народната банка и пласманите во домашни хартии од вредност⁶⁴.

Графикон бр. 53

Структура на кварталните промени на сопствените средства во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

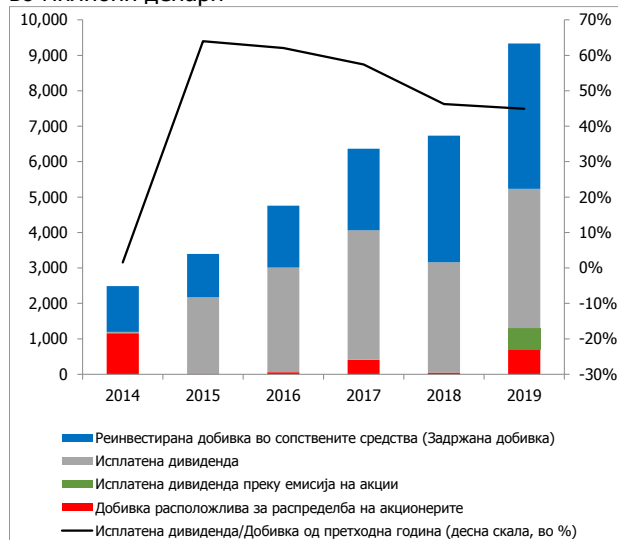
1.2. Динамика и структура на сопствените средства на банкарскиот систем

Структурата на сопствените средства на ниво на банкарскиот систем, покажува дека македонските банки располагаат со висококвалитетни капитални позиции, што му овозможува значителна отпорност на потенцијални стресни сценарија. Во вториот квартал од 2019 година сопствените средства на банкарскиот систем се зголемија за 2.424 милиони денари или за 3,8%. Емисијата на обични акции од страна на една голема банка⁶⁵ и задржувањето (дел од) добивките во сопствените средства на банките најмногу придонесоа за кварталното зголемување на редовниот основен капитал на банкарскиот систем, за 2.434 милиони денари, или за 4,3%. На 30.6.2019 година, редовниот основен капитал, односно најквалитетниот слој од сопствените средства на банкарскиот систем учествува со 90,5% во вкупните сопствени

⁶⁴ Повеќе детали во делот за ликвидносниот ризик од овој извештај.

⁶⁵ Станува збор за реинвестирање на остварената добивка преку емисија на обични акции.

Графикон бр. 54
 Распределба на добивката од претходната година на банките
 во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

средства (90,1% на 31.3.2019). Се зголеми и дополнителниот капитал на банкарскиот систем за 50 милиони денари или за 0,8% како резултат на користен субординиран заем од страна на една средна банка од нејзиниот доминантен акционер.

Еднократните настани од 2018 година кои придонесоа за раст на добивката на банкарскиот систем, овозможија износот на дивидендата (исплатената и преземената обврска за нејзина исплата) од добивката остварена во 2018 година да е повисока за 1.406 милиони денари или за 45,1% споредено со претходната година⁶⁶. Сепак, значаен дел од банките (осум од вкупно четиринаесет банки коишто работеа со добивка во 2018 година), во целост ја задржаа добивката во капиталните позиции (исто како и минатата година), додека пет банки донесоа одлука за исплата на дел од добивката во вид на дивиденда (при што кај две банки се забележа намален износ на исплатена дивиденда во споредба со 2017 година), додека една банка исплати дивиденда преку емисија на обични акции. Според тоа, добивката останува многу значаен (ако не и најзначаен) извор за зголемување на капиталните позиции на банките. Од добивката на банките остварена во 2018 година, 53,1% се наменети за исплата на дивиденда. Рейнвестираната добивка во сопствените средства на банките (чијашто распределба на акционерите е ограничена) изнесува 46,9% од добивката остварена во 2018 година и е повисока за 530 милиони денари, или за 14,8% споредено со минатата година. Исто така,

⁶⁶ Со Одлуката за методологијата за утврдување на максималниот износ за распределба на резултатот од работењето се пропишува начинот на утврдување на максималниот износ кој може да го распредели банка којашто не го исполнува вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот. Имено, согласно со измените на Законот за банките од октомври 2016 година, освен законските барања за висината на адекватноста на капиталот утврдени врз основа на регулативата на Народната банка или врз основа на корективна мерка изречена од Народната банка, банките се должни да одржуваат соодветен износ на капитал за покривање на т.н. заштитни слоеви на капиталот. Пропишаните заштитните слоеви на капиталот можат да се исполнуваат само со позиции од редовниот основен капитал коишто не се користат за покривање на законските барања за висината на адекватноста на капиталот, утврдени врз основа на регулативата на Народната банка или врз основа на корективна мерка изречена од Народната банка. Банката којашто нема да ја исполни висината на заштитните слоеви на капиталот и тоа со капитални инструменти со највисок квалитет, е ограничена во однос на делот од добивката којшто може да им го исплати на своите акционери. Од четирите заштитни слоеви на капиталот предвидени со Законот за банките, тековно сите банки имаат обврска да го исполнуваат заштитниот слој за зачувување на капиталот, додека банките идентификувани како системски значајни банки имаат обврска да исполнуваат и соодветна стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајни банки.

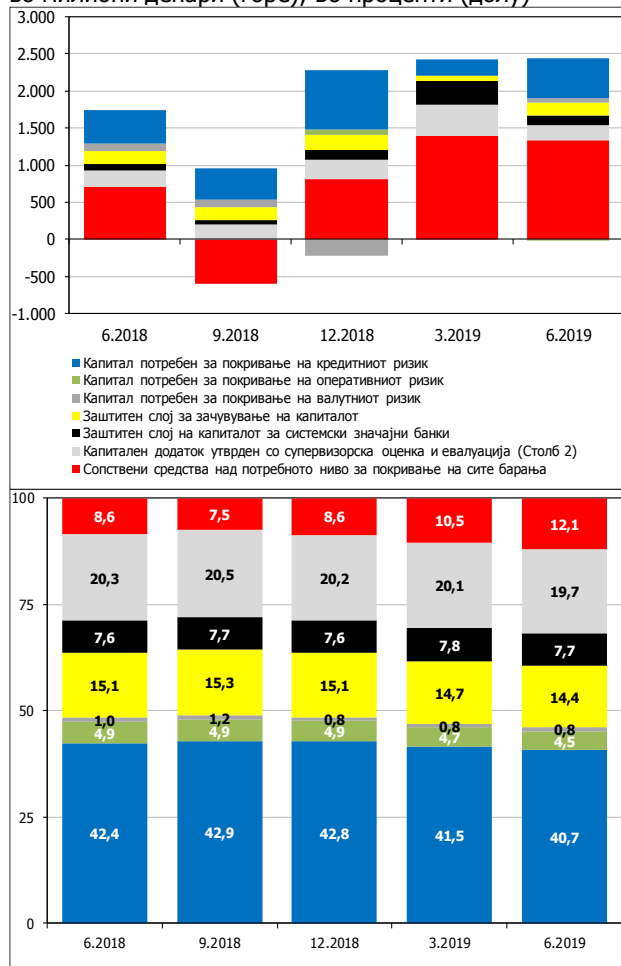

повисок е и делот од остварената добивка во 2018 година што го задржуваат банките во капиталните позиции за распределба на акционерите (за 524 милиони денари во споредба со минатата година).

Графикон бр. 55

Квартални промени (горе) и на структура (долу) на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот

во милиони денари (горе); во проценти (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Растот на капиталните позиции овозможи „вишокот“ сопствени средства да го надмине потребното ниво за покривање на сите барања за 1.333 милиони денари или за 20,2%, и на 30.6.2019 година учествува со 12,1% во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем. На 30.6.2019 година, регулаторниот капитал на банките потребен за покривање на ризиците забележа квартален раст од 577 милиони денари или 1,9%. Притоа, капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик се зголеми за 532 милиона денари или за 2,0% што се поврзува со зголемената кредитна активност на банките со домаќинствата. Капиталниот додаток утврден со супервизорската оценка забележа квартален раст од 205 милиони денари или за 1,6%, и минимално го намали учеството во вкупните сопствени средства на 19,7%⁶⁷. Од друга страна, заштитниот слој на капиталот за системски значајните банки бележи апсолутен раст од 129 милиони денари (или за 2,6%), на квартална основа, и на 30.6.2019 година учествува со 7,7% во вкупните сопствени средства⁶⁸.

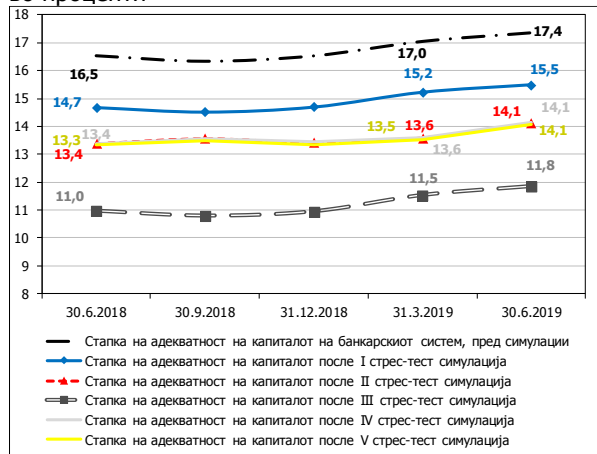
Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот, по одделни групи банки се прикажани во анексите кон овој Извештај.

⁶⁷ Согласно со Одлуката за начинот на вршење супервизија и надзор („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/18), најмалку еднаш годишно, и тоа најдоцна до 15 декември во тековната година, овластени лица од Народната банка ги оценуваат минималните потребни нивоа на капитал за банките, коишто се однесуваат за наредната година, врз основа на утврдениот севкупен профил на ризик на банките.

⁶⁸ Согласно со Одлуката за методологијата за идентификување системски значајни банки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 26/17), најдоцна до 30 април во секоја година, Народната банка ги идентификува системски значајните банки и ги утврдува стапките на заштитен слој на капиталот што треба да ги одржуваат овие банки. Системски значајните банки се должни да се усогласат со утврдените стапки на заштитниот слој на капиталот за системски значајни банки најдоцна до 31 март следната година.

Графикон бр. 56

Резултати од стрес-тест симулациите во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

I: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 50%;

II: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%;

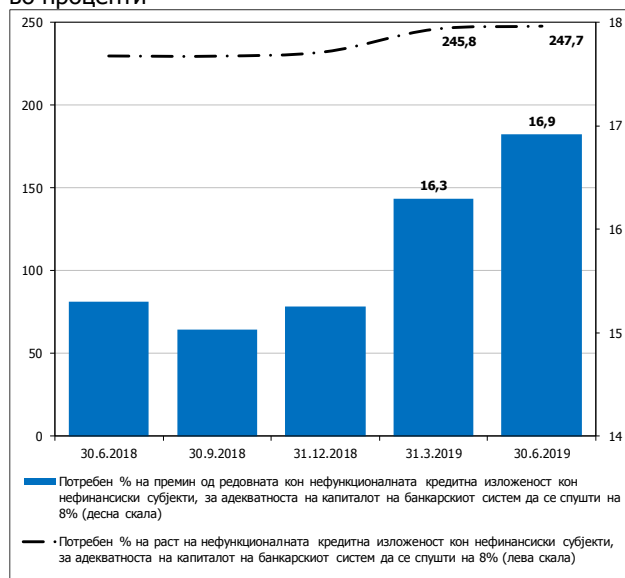
III: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти;

IV: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

V: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.

Графикон бр. 57 Потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност, за адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8%

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.3. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

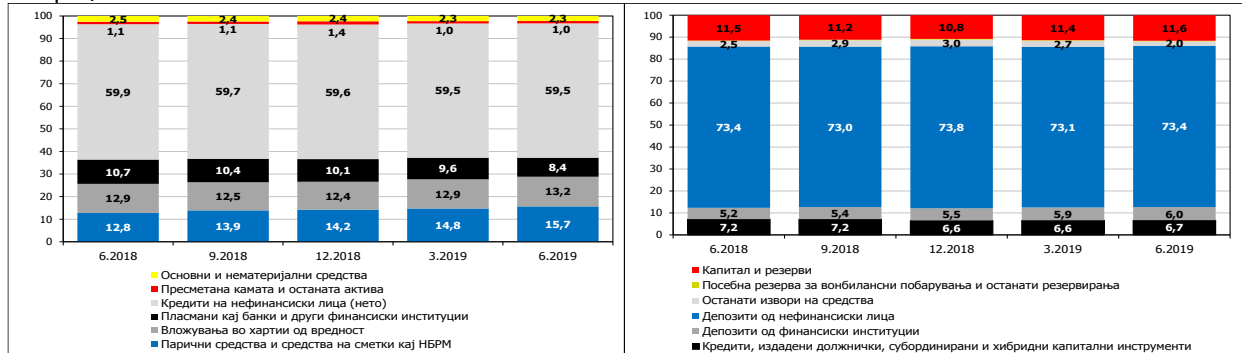
Спроведеното тестирање на отпорноста на македонскиот банкарскиот систем и на одделните банки на симулирани шокови покажа подобри резултати во споредба со првиот квартал на 2019 година. Адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8%, при ниту една од симулациите. Ова се должи на повисоката адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред изведувањето на симулациите, но и на помалку изразената чувствителност на некои банки на претпоставените шокови. Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз стабилноста на банкарскиот систем. Стрес-тестирањето во обратна насока покажува дека е потребен раст на нефункционалната кредитна изложеност на нефинансиските лица од 247,7%, односно премин на 16,9% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност, за адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на ниво од 8%. Истовремено, при претпоставен раст на нефункционалната кредитна изложеност на нефинансиските лица од 297,0%, односно при премин на 19,6% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност, стапката на редовен основен капитал на банкарскиот систем би се спуштила на ниво од 4,5%.

III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем

1. Активности на банките

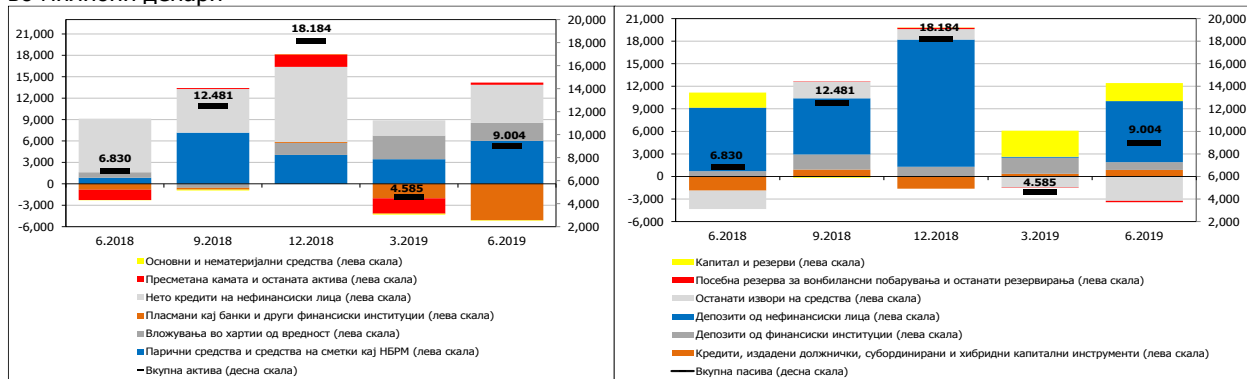
И во текот на вториот квартал вкупните активности на банкарскиот систем продолжија да растат со забрзано темпо во однос на претходниот квартал. Растот на активата на банките најмногу произлезе од забрзаниот раст на депозитите, кој беше употребен за зајакнување на кредитната активност и раст на ликвидните средства. Зголемената кредитна активност и натаму се должи на повисокото ниво на кредитите на домаќинствата, коишто во вториот квартал објаснуваат 92% од растот на вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Раст забележаа и кредитите на корпоративниот сектор, по умереното намалување во претходниот квартал, но овој раст заостанува зад вообичаената квартална динамика за овој период од годината. Структурата на изворите на финансирањето покажува натамошно зајакнување на трендовите на „денаризација“ на депозитите, чијшто прираст во вториот квартал во целост беше предводен од растот на денарските депозити, при умерено намалување на депозитите во странска валута. Капиталната позиција на банките продолжи да зајакнува и во текот на вториот квартал, а натамошен раст бележат и депозитите и кредитите од финансиските институции.

Графикон бр. 58 Структура на активата (лево) и на пасивата (десно) на банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

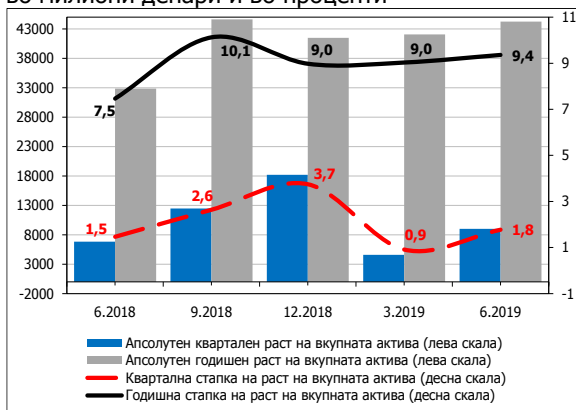
Графикон бр. 59 Квартален раст на компонентите на активата (лево) и пасивата (десно) на банкарскиот систем во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Кредитите се прикажани за нето-основа, намалени за исправката на вредноста.

Графикон бр. 60
Актива на банкарскиот систем
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.6.2019 година, вкупната актива на банкарскиот систем изнесува 517.057 милиони денари и бележи квартален раст од 9.004 милиони денари, или 1,8%. Кварталниот раст на активата е повисок во однос на растот од претходниот квартал (0,9%) и во однос на растот во истиот период од минатата година (1,5%). Во рамки на активата најмногу пораснаа пласманите во ликвидни финансиски инструменти на домашниот пазар (пред сè, во расположливите депозити преку ноќ кај Народната банка) и вложувањата во домашни долгорочни хартии од вредност (пред сè во државни записи и македонски еврообврзници издадени на странските пазари) делумно и заради пренасочувањето на дел од средствата од странските банки кон овие поприносни ликвидни инструменти. Кредитната активност на банките со нефинансиските субјекти растеше со забрзано темпо споредено со остварувањата од претходниот квартал, што придонесе за зголемување на придонесот на кредитите за растот на активата на банкарскиот систем.

Графикон бр. 61 Раст на кредитите на нефинансиските субјекти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

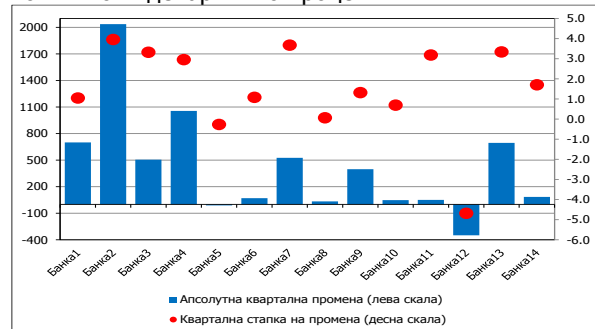
На страната на пасивата, најголем раст забележа депозитната активност на банките со нефинансиските субјекти, по малиот раст во првиот квартал од годината главно поради сезонски фактори. Капиталната позиција на банкарскиот сектор продолжи да се зајакнува и во текот на вториот квартал, што заедно со натамошниот раст на депозитите и на кредитите од финансиските институции, обезбеди дополнителен придонес за растот на изворите на финансирањето на домашните банки. Притоа, кварталното намалување на останатите извори на средства е резултат на одлуката на неколку банки за исплата на дел од добивката во вид на дивиденда, додека една банка изврши реинвестирање на остварената добивка преку емисија на обични акции.

2.1. Кредити на нефинансиските субјекти

Графикон бр. 62

Квартален раст на вкупните кредити на нефинансиските субјекти, по поединечна банка

во милиони денари и во проценти

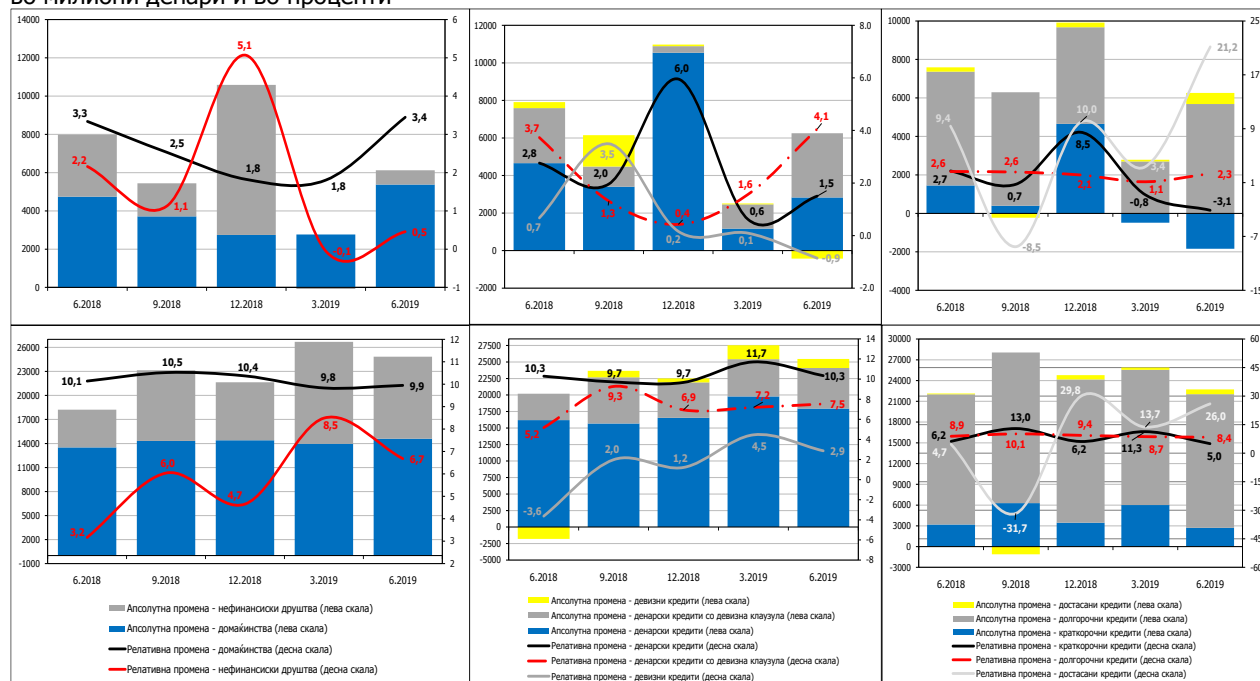

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2019 година, кредитите на нефинансиските лица забележаа забрзан раст и на 30.6.2019 година достигнаа 328.422 милиона денари. Кредитите на нефинансиските субјекти⁶⁹ пораснаа за 5.824 милиони денари, или за 1,8% (споредено со растот од 0,8% во првиот квартал од 2019 година). Анализирани по поединечна банка, три банки од групата големи банки придонесоа со речиси 65% во вкупната квартална промена на кредитите на нефинансиските субјекти. На годишна основа, растот на кредитирањето е забавен и изнесува 25.457 милиони денари, или 8,4% наспроти 9,3% на 31.3.2019 година.

Графикон бр. 63

Квартален (горе) и годишен (долу) раст на кредитите, според секторот, валутата и рочноста во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталниот раст на кредитната активност во најголем дел произлезе од

⁶⁹ Кредитите кон нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва, централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредити на други клиенти), самостојните вршители на дејност и физичките лица (кредитите на домаќинствата).

Графикон бр. 64
Структура на кредитите на физичките
лица, по производи
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

зголемената кредитна поддршка на домаќинствата, додека кредитирањето на корпоративните клиенти забележа умерен раст. Кредитите на домаќинствата во вториот квартал од 2019 година се зголемија за 5.379 милиони денари или 3,4%, што е речиси двојно повисоко од остварениот раст во првиот квартал од годината (1,8%). Ова придонесе за минимално забрзување на годишниот раст на кредитите на домаќинствата до 9,9% во вториот квартал (9,8%, заклучно 31.3.2019 година). Всушност, веќе подолг период кредитниот раст е одраз на кредитирањето на домаќинствата, чиј раст во просек изнесува околу 10% годишно (за периодот 31.12.2013-30.6.2019 година). Ова се објаснува главно со посилената понуда на кредити кон овој сектор со оглед на понискиот инхерентен кредитен ризик од секторот „домаќинства“, и следствено со нето-олеснувањето на вкупните кредитни услови (коешто продолжи и во текот на вториот квартал од 2019 година и тоа со поизразено темпо споредено со претходниот квартал, особено во однос на станбените кредити). Конкуренцијата од други банки и натаму е фактор кој најмногу влијае врз олеснувањето на условите за одобрување и на потрошувачките и на станбените кредити, а позитивен придонес имаат и очекувањата за вкупната економска активност. Во вториот квартал од 2019 година, побарувачката на кредити од страна на домаќинствата бележи зголемување, што е најизразено кај потрошувачките кредити. Од факторите коишто делуваат врз побарувачката на потрошувачки кредити, „довербата на потрошувачите“ и понатаму е фактор кој најмногу придонесува за нејзиното зголемување. Во доменот на станбеното кредитирање, растот на побарувачката првенствено се должи на подобрените оценки за „перспективите на пазарот за станбена изградба“ и „довербата на потрошувачите“, а постојан позитивен придонес обезбедува и факторот „заштеди на населението“⁷⁰.

⁷⁰ Извор: Анкета за кредитната активност на банките, втор квартал 2019 година.

Графикон бр. 65

Структура на кредитите на нефинансиските друштва по одделни дејности

во износи прикажани во столбови и проценти во ознаки

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталните стапки на раст на станбените и на потрошувачките кредити изнесуваат 2,9% и 4,9%, соодветно, што претставува забрзување на растот во однос на првиот квартал од 2019 година.

Кредитната поддршка на нефинансиските друштва е помалку стабилна и заостанува зад вообичаениот раст на кредитите на претпријатијата за вториот квартал.

Кредитите на претпријатијата забележаа квартален раст од 0,5% (743 милиони денари), додека на годишна основа се повисоки за 6,7%, што претставува забавување во однос на 31.3.2019 година (8,5%). Притоа, најголем дел од кварталното зголемување на кредитите на претпријатијата се должи на растот на денарските долгорочни кредити со девизна клаузула на повеќе клиенти од страна на една голема банка.

Графикон бр. 66

Структура на вкупните кредити, според секторот (лево) и валутата (средина) и структура на редовните кредити, според рочноста (десно)* во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Забелешка: Во структурата на вкупните кредити според рочноста не се вклучени нефункционалните кредити.

Поголемата склоност за кредитирање на домаќинствата наоѓа свој одраз и врз секторската структура на кредитите, во која учествата на кредитите на домаќинствата и корпоративните кредити речиси се еднакви (49,1% и 49,8%, соодветно). Кај седум од вкупно четиринаесет⁷¹ банки, учеството на кредитите на домаќинствата во кредитното портфолио на банките е поголемо во однос на учеството на корпоративните кредити. Притоа, три од групата големи банки зафаќаат речиси 60% од

⁷¹ „Развојна банка на Северна Македонија“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

вкупните кредити на домаќинствата на ниво на банкарски систем. Според кредитните производи, 78% од кредитите на физичките лица се наменети за финансирање на ненаменската потрошувачка на физичките лица (потрошувачки кредити, дозволени пречекорувања и кредитни картички).

Анализирано од валутен аспект, кредитирањето во денари со девизна клаузула⁷² забележа позначителен раст во однос на растот на денарското кредитирање⁷³, додека кредитите во странска валута⁷⁴ забележаа извесно квартално намалување. Валутната структура на вкупните кредити е речиси непроменета во однос на претходниот квартал со водечко учество на денарските кредити од 58,3%.

Од аспект на рочноста, главен двигател на растот на кредитната активност во вториот квартал од 2019 година е долгорочното кредитирање,⁷⁵ чиешто учество во структурата на вкупните редовни⁷⁶ кредити достигна 80,5%. Речиси 90% од растот на долгорочните кредити се должи на денарските кредити на домаќинствата⁷⁷. Наспроти тоа, намалувањето на краткорочните кредити целосно се должи на денарските кредити на нефинансиските друштва⁷⁸.

Графикон бр. 67
Промена на депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.2. Депозити на нефинансиските субјекти

По минималното зголемување остварено во првиот квартал од 2019 година, во второто тримесечје од годината депозитите на нефинансиските субјекти остварија позначителен раст, во кој домаќинствата и корпоративниот сектор имаа сличен придонес. На крајот на јуни 2019 година вкупните депозити од нефинансиските субјекти достигнаа 379.579 милиони денари. Нивниот

⁷² Денарските кредити со девизна клаузула растат за 3.418 милиони денари, или за 4,1%, а во нивни рамки долгорочните кредити на домаќинствата се зголемија за 2.692 милиона денари (или за 4,6%).

⁷³ Денарските кредити на квартална основа се зголемија за 2.833 милиони денари, или за 1,5%. Растот на денарските кредити во најголем дел произлегува од долгорочните кредити на домаќинствата (раст од 2.328 милиони денари, или 3,2%).

⁷⁴ Кварталното намалување на девизните кредити изнесува 427 милиони денари (0,9%).

⁷⁵ Долгорочното кредитирање оствари квартален раст од 5.682 милиона денари (2,3%).

⁷⁶ Анализата од аспект на рочноста не ги вклучува нефункционалните кредити.

⁷⁷ Долгорочните кредити на домаќинствата квартално растат за 5.086 милиони денари, што во најголем дел произлезе од растот на денарските кредити на домаќинствата (2.328 милиони денари), и од растот на денарските кредити на домаќинствата со девизна клаузула (2.692 милиона денари).

⁷⁸ Кварталното намалување на краткорочните кредити изнесува 1.839 милиони денари, или 3,1%. Во нивни рамки, краткорочните денарски кредити на нефинансиските друштва квартално се намалија за 1.212 милиона денари (или за 3,1%), кое што во најголем дел е резултат на наплата на побарувањата.

Графикон бр. 68

Квартален раст на вкупните депозити на нефинансиските субјекти, по поединечна банка

во милиони денари и во проценти

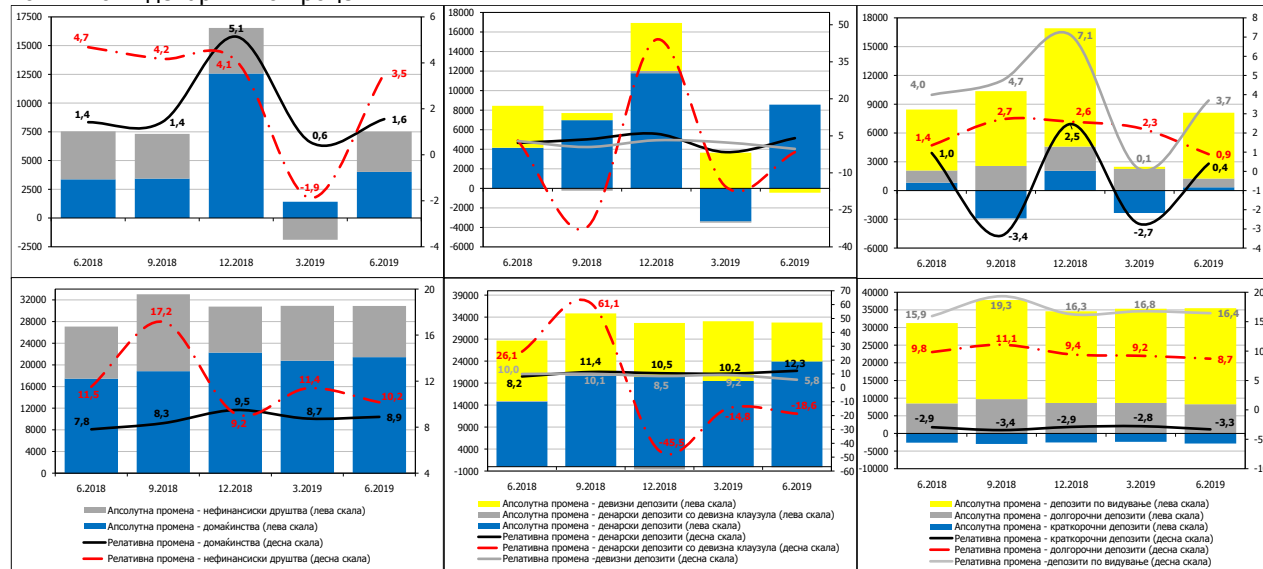

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

квартален раст изнесува 8.116 милиони денари или 2,2% (наспроти стагнацијата во првиот квартал од 2019 година), додека растот на годишна основа умерено забави и изнесува 32.626 милиони денари, или 9,4% (9,7%, со 31.3.2019 година). Анализирano по одделни банки, 72,4% од растот на депозитната база произлегува од зголемувањето на депозитите кај четири банки. Притоа, само кај две од вкупно четиринаесет⁷⁹ банки имаше намалување на вкупните депозити во однос на претходниот квартал.

Графикон бр. 69 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите, според секторот, валутата и рочноста

во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

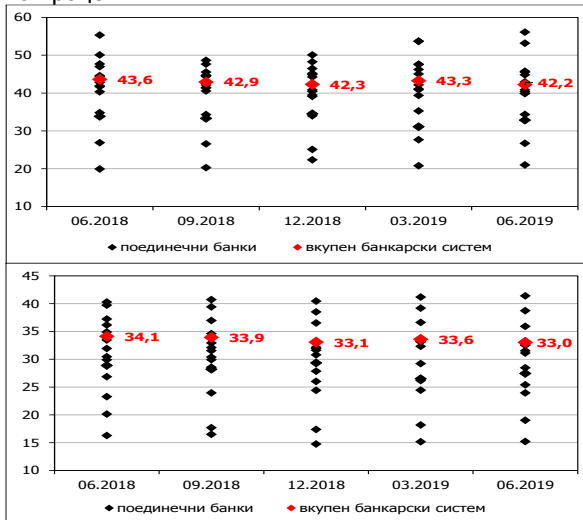
Домаќинствата, кои традиционално се најзначајниот депонент во македонскиот банкарски систем, во вториот квартал од 2019 година, ги зголемија своите средства во банките за 4.013 милиони денари, или за 1,6%. **Депозитите на корпоративниот сектор** забележаа зголемување од 3.503 милиони

⁷⁹ „Развојна банка на Северна Македонија“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

денари или за 3,5%. Годишната стапка (јуни 2019 - јуни 2018 година) на раст на депозитите на претпријатијата (која изнесува 10,2% или 9.461 милиони денари) е повисока од годишната стапка на раст на депозитите на домаќинствата (8,9%, или во апсолутен износ 21.429 милиони денари).

Графикон бр. 70

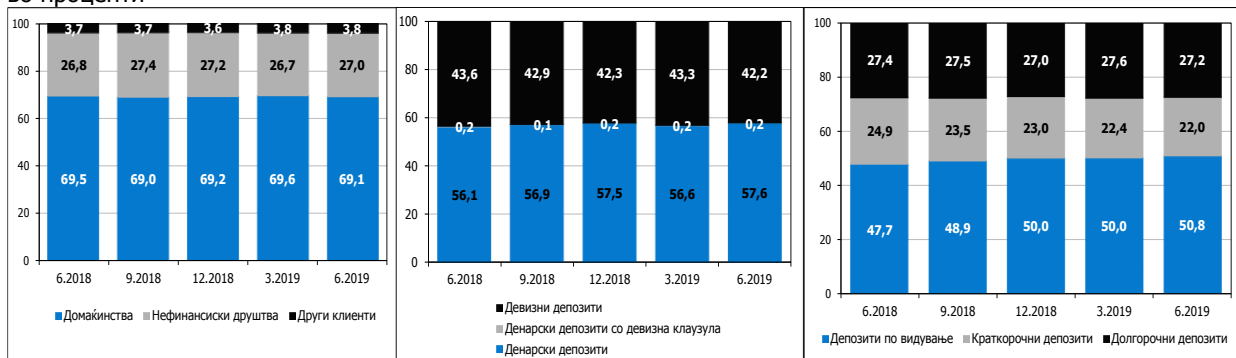
Учество на вкупните девизни депозити (горе) и на девизните депозити на домаќинствата (долу) во вкупните депозити на банките/банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Денаризацијата на депозитната база продолжи во вториот квартал од 2019 година. Имено, денарските депозити во целост го условија кварталниот раст на депозитната база, при што се зголемија за 8.562 милиона денари, или 4,1%. Притоа, депозитите на нефинансиските друштва имаа поголем придонес (53,8%) во растот на денарските депозити во однос на придонесот на депозитите на домаќинствата (39,8%). И кај двата сектора растот на денарските депозити се должи на депозитите по видување⁸⁰. Наспроти ова, девизните депозити забележаа намалување (од 436 милиони денари, или 0,3%), што целосно произлезе од депозитите по видување на нефинансиските друштва⁸¹. Ваквите движења придонесоа за **раст на учеството на денарските депозити во вкупните депозити на нефинансиските субјекти, коешто на крајот на вториот квартал од 2019 година изнесува 57,6%.**

Графикон бр. 71 Структура на вкупните депозити, според секторот (лево) и валутата (средина) и рочноста (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁸⁰ Кварталното зголемување на денарските депозити по видување на нефинансиските друштва и на домаќинствата изнесува 3.429 милиони денари или 6,6% и 3.298 милиони денари или 6%, соодветно.

⁸¹ Кварталното намалување на девизните депозити по видување на нефинансиските друштва изнесува 1.487 милиони денари, или 6,2%.

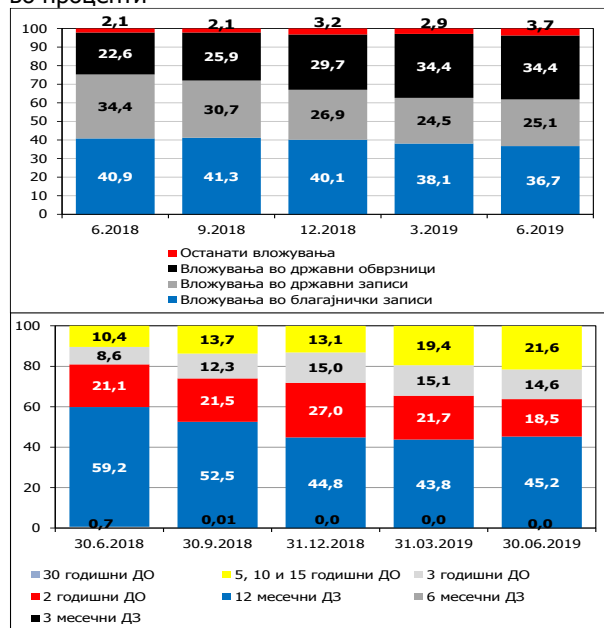
Од аспект на рочноста, нешто повеќе од половината на депозитната база, се депозити со многу краток рок. Дополнително, во вториот квартал од 2019 година, депозитите по видување⁸² имаа најголем придонес (84,6%) за растот на вкупната депозитна база. Орочените депозити, како на долг⁸³, така и на краток рок⁸⁴ остварија минимален раст од 0,9% и 0,4%, соодветно.

2.3. Останати активности

Во вториот квартал од 2019 година, вложувањата на банките во хартии од вредност⁸⁵ (според нето сметководствената вредност), забележаа раст од 2.503 милиони денари (или 3,8%), што придонесе за зголемување на нивното учество во вкупната актива на банките до 13,2% на 30.6.2019 година. Ваквите движења во поголем дел се условени од растот на вложувањата на банките во државни записи (1.016 милиони денари, или 6,3%) и во помал дел од растот на пласманите на банките во домашни државни еврообврзници издадени на странските пазари (717 милиони денари, или 23,6%), во кои банките за првпат започнаа да вложуваат во првиот квартал од 2019 година⁸⁶. Вложувањата во благајнички записи останаа исти во однос на претходниот квартал во услови непроменета основна каматна стапка на Народната банка (2,25%) и непроменета понуда на благајничките записи (25.000 милиони денари). Ваквите движења условија квартално зголемување на учеството на вложувањата во државни записи во вкупното портфолио на хартии од вредност кај банките, од 24,5%, на 31.3.2019 година, на 25,1%, на 30.6.2019 година, додека учеството на пласманите во благајнички записи се намали (од 38,1%, на

Графикон бр. 72

Структура на портфолиото на хартии од вредност (горе) и рочна структура на вложувањата во континуирани државни хартии од вредност издадени на домашниот пазар (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁸² Кварталниот раст на депозитите по видување изнесува 6.869 милиони денари (или 3,7%), во кој придонесот на денарските депозити на нефинансиските друштва е 49,9%, додека придонесот на денарските депозити на домаќинствата е 48%.

⁸³ Кварталниот раст на долгорочните депозити (914 милиони денари) е резултат на зголемувањето на денарските депозити на нефинансиските друштва (за 731 милион денари) и на денарските депозити на домаќинствата (за 272 милиона денари).

⁸⁴ Краткорочните денарски депозити на претпријатијата се зголемија за 446 милиони денари или 5%, при истовремено намалување на краткорочните денарски депозити на домаќинствата за 165 милиони денари, или 0,6%.

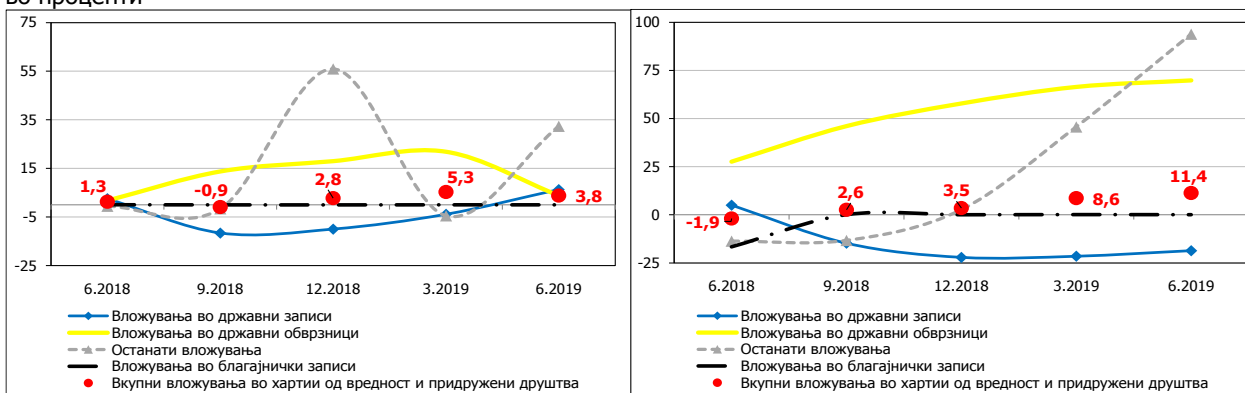
⁸⁵ Вклучувајќи и вложувања во придружени друштва.

⁸⁶ Со преминот кон втората фаза на асоцијација меѓу Република Македонија и Европската заедница од почетокот на 2019 година, престана важноста на подзаконскиот акт кој им оневозможуваше на домашните банки да вложуваат во домашни државни еврообврзници.

31.3.2019 година, на 36,7% на 30.6.2019 година). Во вториот квартал, се забележува пренасочување на еден дел од средствата на сметки во странски банки во странски корпоративни обврзници (издадени од банки), како поприносни финансиски инструменти, што е прва ваква инвестиција на домашните банки и придонесе за раст на останатите вложувања во портфолиото на хартии од вредност.

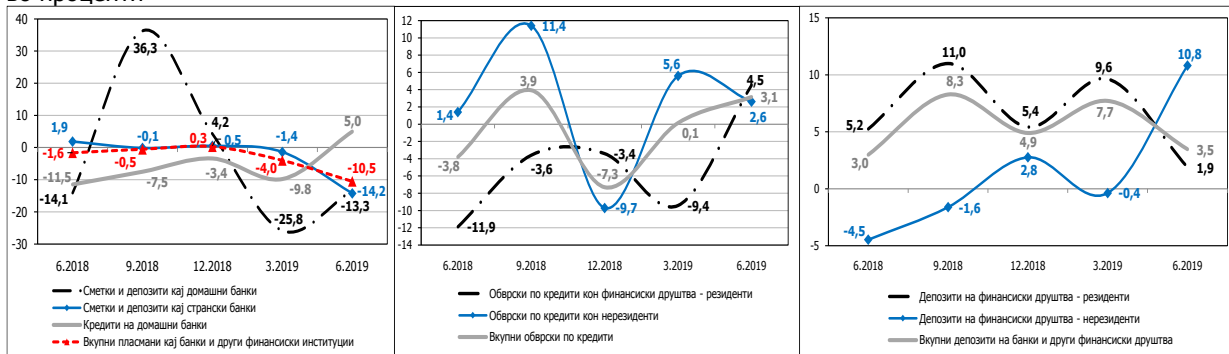
Графикон бр. 74

Квартална (лево) и годишна (десно) промена на портфолиото на хартии од вредност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 73 Квартална промена на пласманите кај финансиски институции (лево), обврските врз основа на кредити (средина) и депозити од финансиските друштва (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Пласманите кај банките и другите финансиски институции во вториот квартал од 2019 година забележаа позначително намалување (за 5.103 милиони денари, или за 10,5%), кое речиси целосно произлезе од намалените средства на тековните сметки⁸⁷ и на краткорочно орочените депозити во странски банки. Намалување се забележа и кај краткорочните депозити кај домашните банки во странска валута (за 215

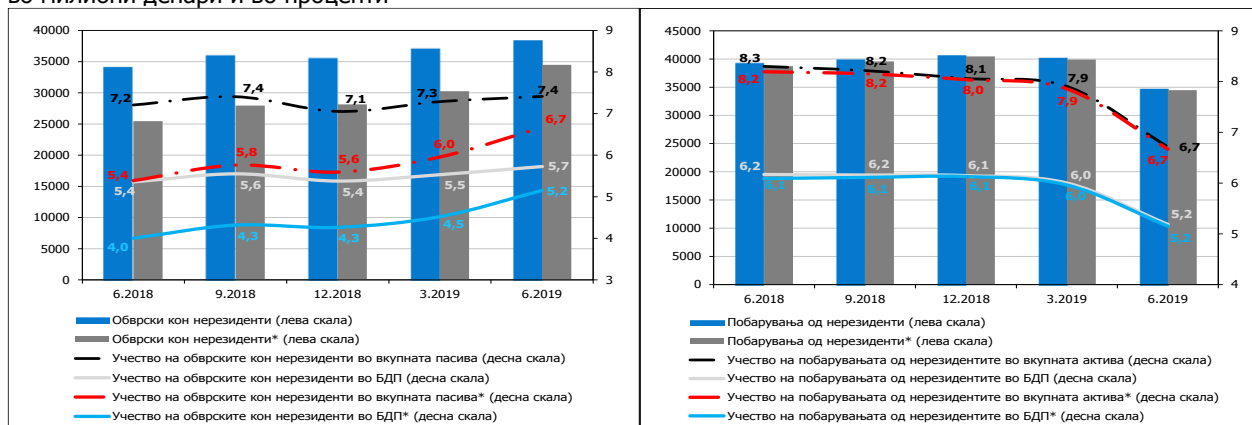
⁸⁷ Средствата на тековните сметки кај странски банки во странска валута во вториот квартал од 2019 година се намалија за 3.306 милиони денари (или за 23,7%), што во најголем дел се должи на три големи банки. Намалувањето на краткорочно орочените депозити во странство во странска валута изнеува 2.467 милиони денари (или за 18,2%).

милиони денари, или за 13,3%). Наспроти ова, долгорочните кредити одобрени на домашните банки во странска валута (пласирани преку „РБСМ“ АД Скопје) квартално се зголемија за 286 милиони денари, или 3,5%. Ова соодветно се одрази на страната на пасивата преку растот на обврските врз основа на долгорочни кредити од домашни банки⁸⁸. Притоа, вкупните **обврски врз основа на кредити** на квартална основа се зголемија за 872 милиона денари, или за 3,1% за што придонес имаше и растот на обврските врз основа на кредити од финансиски друштва⁸⁹ (за 401 милион денари) и обврските врз основа на кредити кон нерезиденти⁹⁰ (478 милиони денари). **Депозитите од банките и останатите финансиски институции**, и понатаму се многу мал извор на финансирање на банките, со учество во вкупната пасива од 6% во вториот квартал од 2019 година. Растот на овие депозити (од 1.036 милиони денари или 3,5%) произлегува од растот на салдата на тековните сметки во странска валута и краткорочните депозити во денари и од растот на краткорочните депозити на нерезиденти во странска валута.

Банкарскиот систем повеќе должи отколку што побарува од нерезидентите⁹¹. Сепак, обемот на активности коишто ги извршуваат домашните банки со нерезидентите сè уште е релативно мал. Во вториот квартал од 2019 година, обврските на домашните банки кон нерезиденти забележаа раст од 1.307 милиони денари (или 3,5%), а нивното учество во вкупната пасива на банкарскиот систем достигна 7,4%⁹². Ваквото зголемување произлегува од гореспоменатиот раст на краткорочните депозити на финансиски друштва - нерезиденти во странска валута и растот на обврските по долгорочни кредити во странска валута. Наспроти ова, побарувањата на банките од нерезидентите позначително се намалија за 5.452 милиона

Графикон бр. 75

Обврски (лево) кон и побарувања од (десно) нерезидентите во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Износите за обврските и побарувањата кон/од нерезиденти не ја вклучуваат „РБСМ“ АД Скопје.

⁸⁸ Обврските врз основа на долгорочни кредити во странска валута кон домашните банки се зголемија за 269 милиони денари.

⁸⁹ Кварталниот раст на обврските по кредити кон финансиски друштва произлегува од растот на долгорочните кредити во странска валута (за 269 милиони денари) кај една голема и една средна банка и растот на долгорочните кредити во денари кон банки (за 219 милиони денари), кој целосно се должи на една средна банка.

⁹⁰ Кварталниот раст на обврските врз основа на кредити кон нерезиденти произлегува од растот на долгорочните кредити во странска валута (за 1.032 милиона денари), во поголем дел кај една голема банка и во помал дел кај „РБСМ“ АД Скопје. Истовремено, се забележа намалување на обврските врз основа на краткорочни кредити (до 1 месец) во странска валута за 554 милиони денари.

⁹¹ На 30.6.2019 година, девет од вкупно петнаесет банки повеќе должат отколку што побаруваат од нерезидентите.

⁹² Доколку од анализата се исклучи „РБСМ“ АД Скопје, учеството на обврските кон нерезиденти во вкупната пасива изнесува 6,7%. Анализирани по поединечна банка, ова учество се движи во интервал од 0,1% до 20,2%.

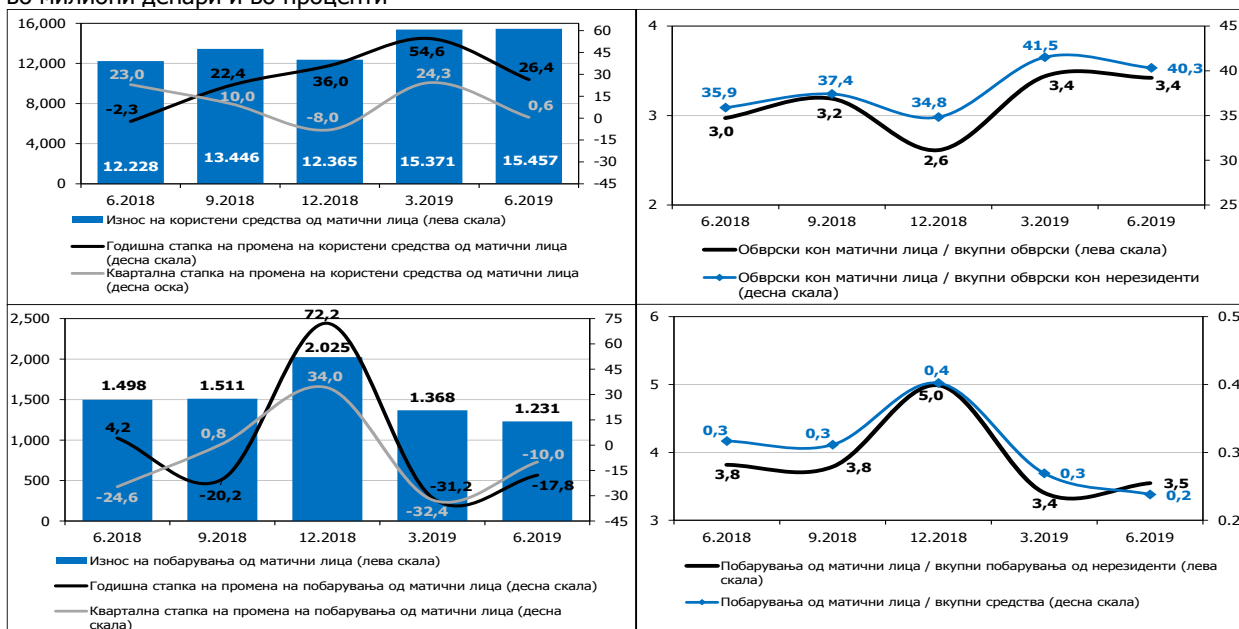

денари (или 13,6%), речиси целосно како резултат на намалувањето на салдата на тековните сметки и на краткорочно орочените депозити во странски банки. Притоа, учеството на побарувањата од нерезидентите во вкупната актива се намали и изнесува 6,7%⁹³.

Активностите на домашниот банкарски систем не зависат од изворите на финансирање коишто потекнуваат од матичните⁹⁴ субјекти на банките, иако може да се забележат разлики по поединечни банки. Обврските на банките кон нивните матични субјекти во вториот квартал од 2019 година забележаа минимална промена, односно се зголемија за 85 милиони денари (или 0,6%), што во најголем дел е резултат на растот на краткорочните депозити од финансиски субјекти и обврските врз основа на субординирани инструменти. Притоа учеството на обврските на банките кон матичните лица (вклучувајќи ги и субординираните обврски и хибридните капитални инструменти) во вкупните обврски на домашниот банкарски систем остана непроменето (3,4%)⁹⁵ во однос на претходниот квартал, додека нивното учество во обврските кон нерезидентите се намали и изнесува 40,3%. Побарувањата од матичните лица на банките се незначителни и зафаќаат само 0,2% од вкупната актива на банкарскиот систем, додека нивното учество во вкупните побарувања од нерезидентите изнесува 3,5%. Во однос на првиот квартал од 2019 година, побарувањата од матичните субјекти се намалија за 137 милиони денари.

Графикон бр. 76

Обврски (горе) и побарувања кон/од матичните лица на банките (долу)
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁹³ Анализирano по поединечна банка, ова учество се движи во интервал од 1,2% до 13%.

⁹⁴ Изворите на финансирање на банките од матичните субјекти најчесто се во форма на краткорочни депозити, долгорочни обврски по кредити и обврски врз основа на субординирани и хибридни капитални инструменти.

⁹⁵ Анализирano по поединечна банка, учеството на обврските на банките кон матичните лица во вкупните обврски се движи во интервал од 0,3% до 17%.

2. Профитабилност⁹⁶

Во првото полугодие од 2019 година банките остварија позитивен финансиски резултат од работењето, кој е помал во споредба со истиот период од претходната година. Намалениот финансиски резултат главно го одразува исцрпувањето на ефектите од еднократните фактори⁹⁷ коишто предизвикаа висок раст на добивката во првата половина на 2018 година. Следствено, показателите преку кои се следи профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот сектор се намалија, но и натаму се одржуваат на соодветно ниво. Нето-каматниот приход, како носечка компонента на вкупните приходи на банките, и во првите шест месеци на 2019 година, продолжи умерено да се намалува, во услови на ниски каматни стапки и повисок раст на депозитната во однос на кредитната активност на банките. Со тоа, останува нагласен предизвикот пред банките за генерирање позитивни стапки на раст на нето каматниот приход или проширување на изворите на приходи преку диверзификација на банкарските активности, но секако и за намалување на оперативните трошоци, како би се обезбедила одржлива профитабилност на банкарскиот сектор на среден и долг рок.

1.1. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем

Трендот на остварување позитивен финансиски резултат од страна на банките продолжи и во првото полугодие од 2019 година, кога добивката достигна 3,6 милијарди денари. Во однос на истиот период од претходната година добивката е пониска за 36%, што главно го одразува исцрпувањето на ефектот од еднократните настани присутни во првите три месеци од 2018 година, коишто предизвикаа висок раст на добивката во овој период преку зголемена наплата на нефункционални побарувања и продажба на капитален влог од страна на една банка. Влијанието на еднократните фактори врз профитабилноста во 2018 година се оствари преку намалување на трошоците за исправка на вредност и зголемување на другите редовни приходи од работењето. По исцрпувањето на ефектите, овие две категории имаа спротивни движења во првата половина на 2019 година, односно придонесоа за намалување на добивката. **Доколку се из земе ефектот од овие фактори, падот на финансискиот резултат би бил значајно понизок и би изнесувал 12,4%.** Придонес за намалување на добивката имаше и пониското ниво на други редовни приходи (и по изземање на еднократните ефекти) првенствено заради повисоката споредбена основа од претходната година⁹⁸, а продолжи и намалувањето на нето каматниот приход што го остваруваат банките од традиционалното финансиско посредување со домаќинствата и корпоративниот сектор. Нето-приходите од провизии и натаму растат, со слична стапка како и во првото полугодие

⁹⁶ Сите податоци во овој дел од извештајот, коишто произлегуваат од билансот на успех на банките (приходи, расходи, добивка, загуба, итн.) се однесуваат на првите шест месеци од 2019 година, а нивната големина се споредува со истиот период од претходната или некоја друга година. Податоците коишто произлегуваат од билансот на состојба (актива, кредити, депозити, капитал, итн.) или оние поврзани со висината на активните и пасивните каматни стапки, во овој дел од извештајот, се презентирани како просек од состојбите за првите шест месеци од 2019 година и така пресметаниот просек, се споредува со просекот пресметан за првите шест месеци од 2018 или од некоја друга година. Доколку презентацијата на податоците е направена на друга основа, различна од споменатава, тоа е нагласено во текстот.

⁹⁷ Во рамки на првиот квартал на 2018 година се изврши наплата на поголем износ на нефункционални побарувања од едно поголемо друштво од страна на неколку банки и беше остварена капитална добивка од продажба на капитален влог. Станува збор за настани од нередовен карактер.

⁹⁸ Во првото полугодие од 2018 година, покрај остварената капитална добивка од продажба на капитален влог, за растот на другите редовни приходи придонес имаше и продажбата на преземен имот.

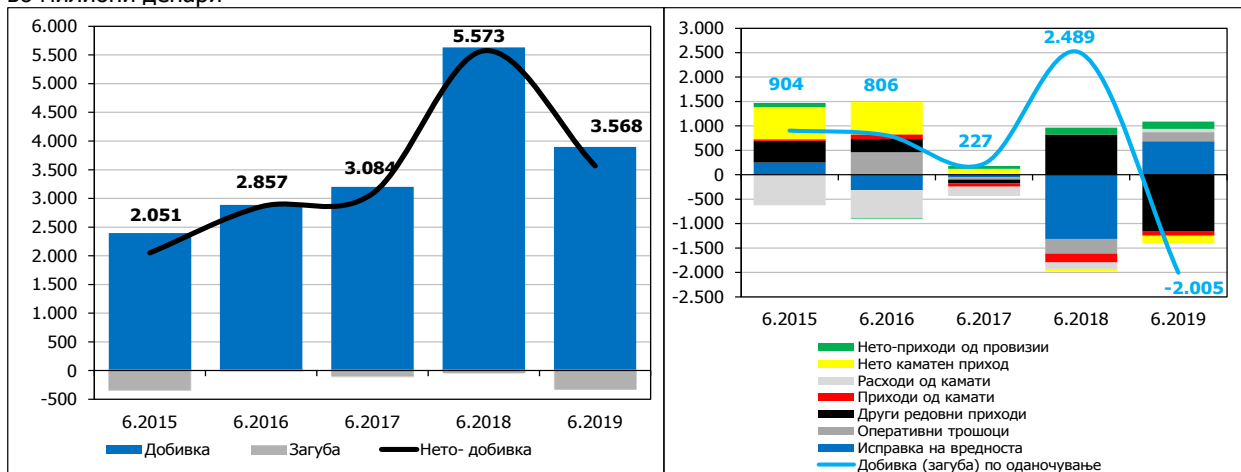

од претходната година и целосно го покрија ефектот од пониските нето каматни приходи. Анализирano по одделни групи банки, сите групи остварија позитивен финансиски резултат од работењето, меѓутоа за разлика од малите банки коишто значајно ја подобрија својата профитабилност, кај големите банки профитабилноста се намали главно како ефект од исцрпувањето на еднократните фактори. Намалување на профитабилноста беше забележано и кај средните банки.

Графикон бр. 78

Нето-добивка по оданочување (лево) и годишна промена на главните приходи и расходи (десно)

во милиони денари

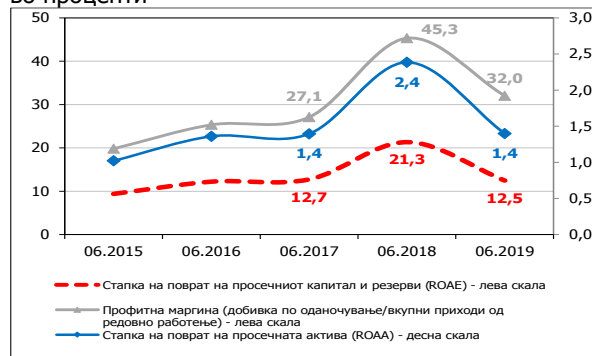

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 77

Стапки на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви и профитна маргина

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Намалувањето на остварената добивка, споредено со минатата година, придонесе за намалување на основните показатели за профитабилноста. Имено, стапките на поврат на просечната актива (ROAA) и на просечниот капитал и резерви (ROAE)⁹⁹, како и профитната маргина на банкарскиот систем се значително намалени, споредено со истиот период од претходната година. И доколку се изолира ефектот од еднократните настани од првиот квартал на 2018 година, показателите за профитабилноста повторно би се намалиле, со тоа што падот би бил поумерен¹⁰⁰.

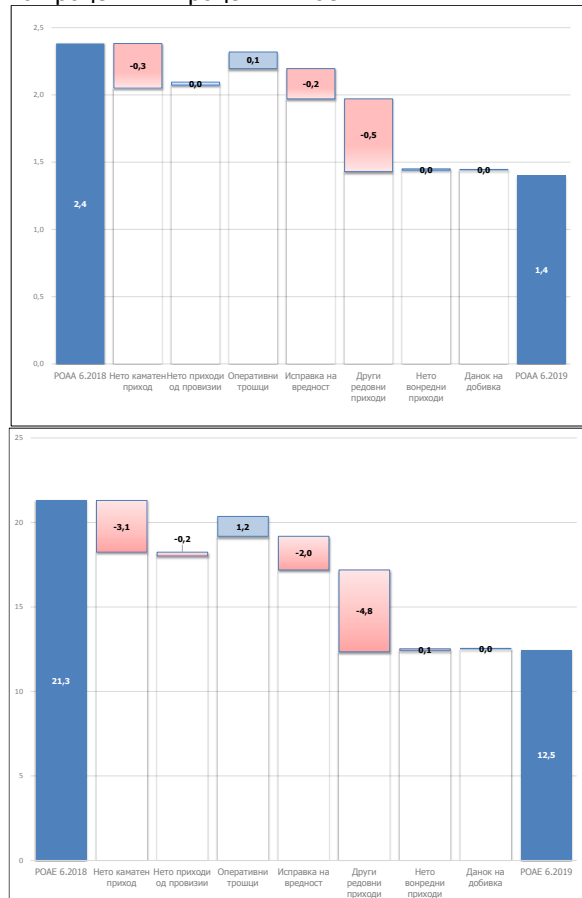
⁹⁹ Просечната актива и капиталот и резервите се пресметани како просек од состојбата на активата, односно капиталот и резервите на анализираниот датум и 31.12. од претходната година.

¹⁰⁰ Доколку се изолира ефектот од еднократните фактори во првиот квартал од 2018 година, стапката на поврат на просечната актива, заклучно со 30.6.2018 година би изнесувала 1,7% (1,4%, на 30.6.2019 година), стапката на поврат на просечниот

Графикон бр. 79

Декомпозиција на стапките на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви

во проценти и процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: На графиконот се претставени промените во одделните компоненти на профитабилноста изразени како учество во просечната актива, односно просечниот капитал и резерви. Светлосините и црвените столпчиња означуваат позитивен и негативен придонес кон растот на ROAA/ROAE, соодветно, во процентни поени. ROAA и ROAE се изразени во проценти.

Показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем и одделните групи банки се презентирани во анексите од овој извештај.

Во услови на историски најниски каматни стапки очекувана е надолната корекција на нето каматната маргина, што ја остваруваат банките од каматоносните активности. Но, и покрај продолжениот тренд на стеснување, сепак, нето каматната маргина се одржува на солидно ниво од 3,5%, со што се истакнува и понатаму капацитетот на домашните банки за остварување приход од финансиското посредување. Анализата на движењето на нето каматната маргина покажува нејзино намалување за 0,3 процентни поени во споредба со стапката остварена во првата половина од претходната 2018 година. Намалувањето на каматната маргина е одраз на намалените нето каматни приходи (за 1,9% или за 148 милиони денари), при истовременото зголемување на просечното ниво на каматоносни средства (за 7,7% или за 30.879 милиони¹⁰¹). Падот на нето каматните приходи се должи на понатамошното намалување на каматните приходи (за 84 милиони или 0,9%¹⁰²), при истовремено зголемување на каматните расходи (за 64 милиони или за 3,0%¹⁰³) споредено со првото полугодие од 2018 година. Најголем придонес во креирањето на нето каматната маргина, како и вообичаено, имаше кредитно - депозитната активност со домаќинствата¹⁰⁴, при што единствено овој сектор, покрај нерезидентите¹⁰⁵, оствари позитивен придонес

капитал и резерви за истиот датум би изнесувала 15,6% (12,5%, на 30.6.2019 година), додека профитната маргина би изнесувала 34,1% (32% на 30.6.2019 година).

¹⁰¹ За споредба, заклучно со 30.06.2018 година, просечната каматоносна актива се зголеми за 19.820 милиони денари или за 5,2%.

¹⁰² За споредба, заклучно со 30.06.2018 година, каматните приходи се намалија за 183 милиони денари или за 1,9%.

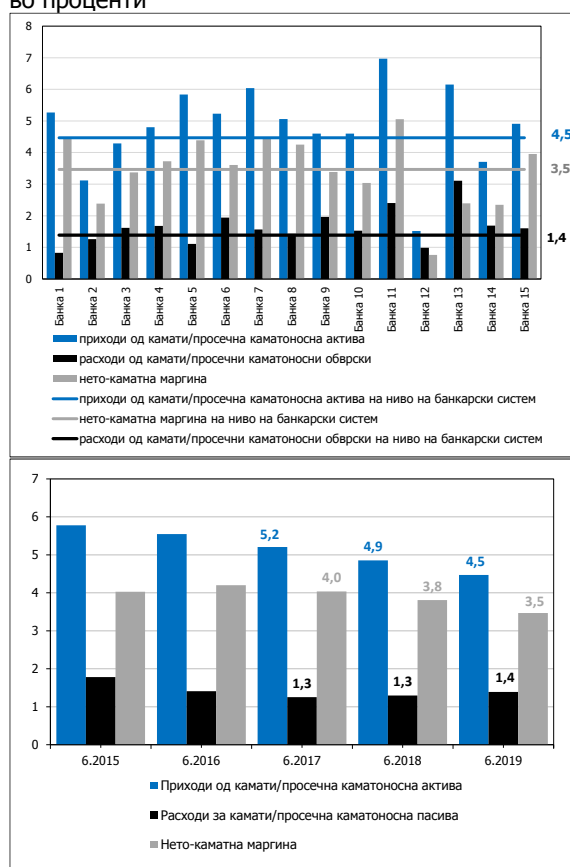
¹⁰³ За споредба, заклучно со 30.06.2018 година, каматните расходи се намалија за 133 милиони денари или за 6%.

¹⁰⁴ Нето каматниот приход од домаќинствата во првата половина на 2019 година порасна за 190 милиони денари или за 5,2%, што произлегува од растот на каматните приходи (за 170 милиони денари или за 3,6%) и намалувањето на каматните расходи (за 19 милиони денари или за 1,8%).

¹⁰⁵ Каматните приходи од нерезиденти во првата половина на 2019 година остварија раст од 63% или за 67 милиони денари, наспроти незначителниот раст на каматните расходи од 1,9% или за 6,6 милиони денари, што придонесе за стеснување на негативниот јаз помеѓу каматните приходи и каматните расходи остварени од нерезидентите и позитивно придонесе за растот

Графикон бр. 80

Нето каматна маргина по одделна банка, на 30.6.2019 година (горе)* и на ниво на банкарски систем (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Показателите на ниво на банкарскиот систем се презентирани со линии.

во генерирањето на нето каматната маргина. Од друга страна, приходите од финансиски друштва продолжија да се намалуваат и во текот на првата половина на 2019 година (за 118 милиони денари или за 19,5%), што главно се должи на пониските приходи од камати од централната банка, во услови кога во март 2019 година, Народната банка ја намали основната каматна стапка за 0,25 процентни поени до ниво од 2,25%. Продолжува и падот на каматните приходи од кредитната активност со нефинансиските друштва (за 80 милиони денари или за 2,3% на годишна основа), но е поумерен споредено со истиот период од претходната година¹⁰⁶ во услови кога кредитната активност на банките со нефинансиските друштва зајакна споредено со првата половина на 2018 година¹⁰⁷. Ваквите движења го нагласуваат значењето на кредитната активност на банките за одржувањето стабилен нето-каматен приход. На страната на расходите, банките остварија повисоки каматни расходи од речиси сите сектори¹⁰⁸, со исклучок на секторот „домаќинства“. Расходите за камати од домаќинствата и натаму бележат пад, но темпото е значително забавено¹⁰⁹, во услови на побавен пад на каматите на депозитите во последниот период.

Зголемувањето на оперативните трошоци за 188,7 милиони денари или за 3,4%, во услови на намалување на каматните приходи и другите редовни приходи, доведува до **влошување на оперативната ефикасност на банкарскиот систем**, што се

на нето каматната маргина. Сепак, активностите со нерезиденти претставуваат многу мал дел од вкупните активности на банкарскиот систем.

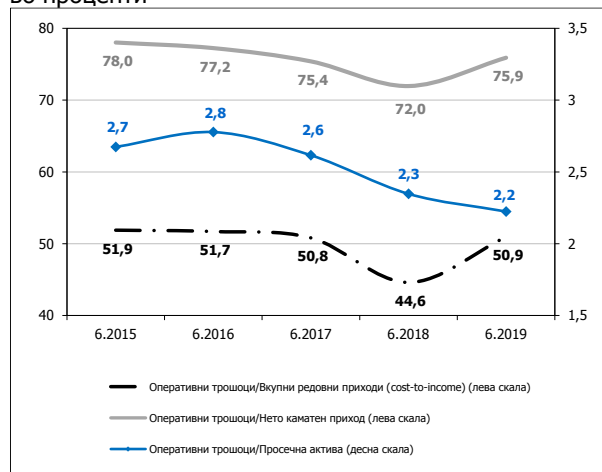
¹⁰⁶ Во првата половина на 2018 година, каматните приходи од нефинансиските друштва на годишна основа се намалија за 268 милиони денари или за 7%.

¹⁰⁷ Во првата половина на 2019 година, вкупните кредити на банките одобрени на нефинансиските друштва растеа со просечна годишна стапка од 7,4% (или просечна апсолутна промена од 11.126 милиони денари) споредено со истиот период од претходната година кога просечниот годишен раст беше повеќе од двојно помал и изнесуваше 3,1% (или просечен раст од 4.486 милиони денари).

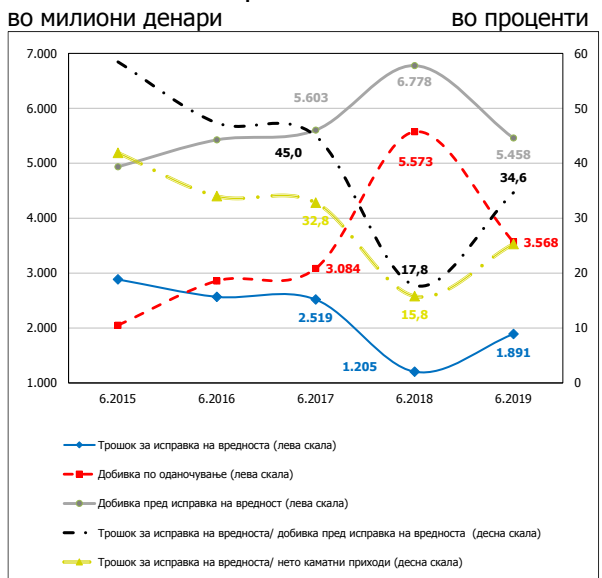
¹⁰⁸ Најголем апсолутен раст остварија каматните расходи за финансиските друштва (за 14,1% или за 55 милиони денари), по што следеа расходите за камати кон државата (за 12,5 милиони денари) и расходите кон нефинансиските друштва (за 7,6 милиони денари или за 3,1%).

¹⁰⁹ Во првата половина на 2019 година, каматните расходи од домаќинствата на годишна основа се пониски за 19 милиони денари, или за 1,8%, споредено со истиот период од претходната година кога годишното намалување изнесуваше 81,7 милиони денари или 7%.

Графикон бр. 81
Показатели за оперативната ефикасност
во проценти

Графикон бр. 82
Показатели за учеството на трошоците за
исправка на вредноста во добивката и во
нето каматните приходи
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

рефлектира и преку висината на соодветните показатели. Единствениот показател што бележи подобрување е показателот што ја мери покриеноста на оперативните трошоци со вкупните просечни средства (активата)¹¹⁰, што произлегува од побрзиот раст на просечната актива (9,2%), споредено со растот на оперативните трошоци (3,4%) во анализираниот период. Зголемувањето на оперативните трошоци главно се должи на растот на трошоците за вработени (за 127,5 милиони денари или за 5,2%) и на општите и административните трошоци (за 113,3 милиони денари или за 6,1%), додека останатите оперативни трошоци забележаа пад.

Вкупните приходи од редовното работење¹¹¹ на банките бележат надолна корекција за 1.160 милиони денари или за 9,4%, за што најголем придонес има падот на другите редовни приходи, како одраз на високата споредбена основа од првата половина на 2018 година¹¹².

Трендот на движење на исправката на вредноста на финансиските средства во првата половина на 2019 година беше под влијание на еднократните настани од првиот квартал во 2018 година, кога поради наплата на висок износ на нефункционални побарувања од неколку банки беше ослободен висок износ на исправка на вредноста. Исцрпувањето на ефектите од овие фактори придонесе за зголемување на нето-исправката на вредноста на финансиските средства во првите шест месеци од 2019 година за 1.085 милиони денари или за 134,2%, споредено со истиот период минатата година. Со изземање на еднократните ефекти, нето-исправката на вредноста на финансиските средства е пониска за 46 милиони денари или за 2,4%.

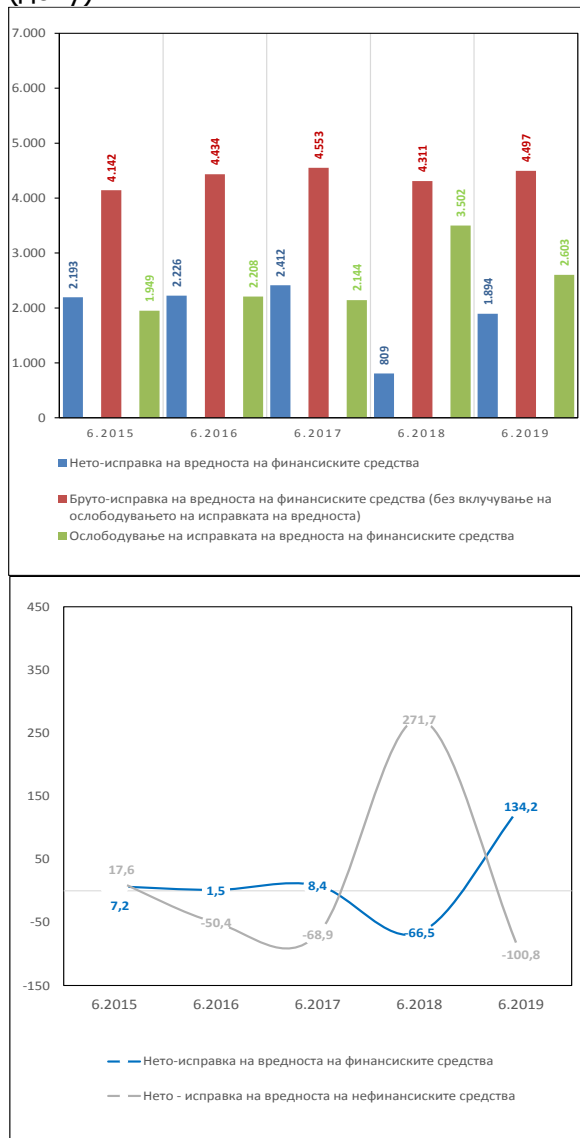
¹¹⁰ Просечната актива е пресметана како просек од износот на активата на 30.06 во тековната година и 31.12 од претходната година.

¹¹¹ Вкупните приходи од редовното работење ги вклучуваат нето каматните приходи, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи.

¹¹² Во првото полугодие од 2018 година беше остварена капитална добивка од продажба на капитален влог и продажба на преземен имот од страна на една банка што придонесе за раст на другите редовни приходи.

Графикон бр. 83

Износ на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства, во милиони денари (горе) и годишни стапки на промена на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства, во проценти (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од друга страна, нето-трошокот за исправка на вредноста на нефинансиските средства во првото полугодие од 2019 година се намалува за значителни 399 милиони денари или за 100,8%, што се должи главно на повисокиот износ на ослободување на исправката на вредноста на овие средства поради продажба на преземениот имот¹¹³. Истовремено, придонес во намалувањето на овие трошоци имаше и пониската нова исправка на вредноста на нефинансиските средства.

Збирно, вкупните трошоци за исправка на вредноста (за финансиски и нефинансиски средства) бележат раст од 685 милиони денари или за 56,9%. Доколку се изолира ефектот од еднократните настани од првиот квартал од 2018 година, вкупниот трошок за исправка на вредност би забележал пад од 19,1% или за 446 милиони денари.

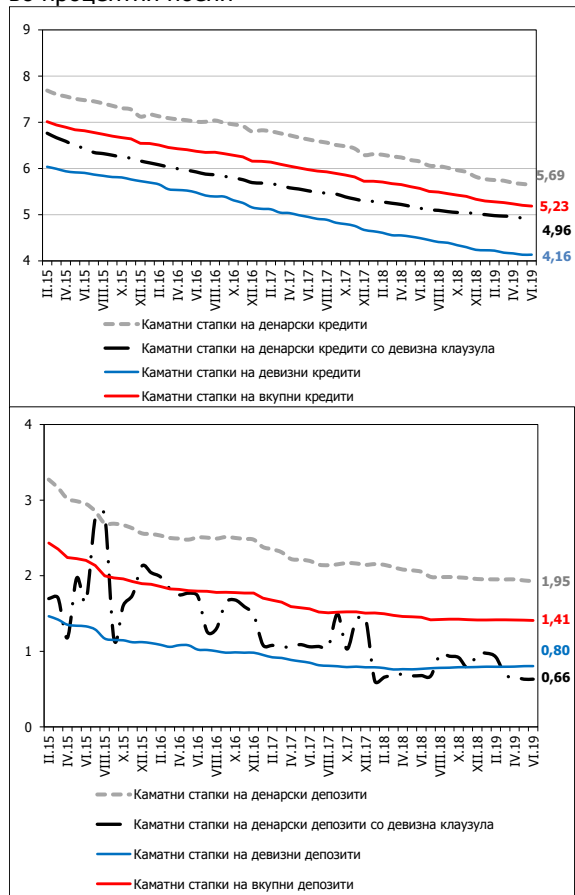
3.1 Движење на каматните стапки и на каматниот распон

И во првото полугодие од 2019 година продолжува трендот на намалување на каматните стапки на банките, што е повеќе изразено кај каматните стапки на кредитите¹¹⁴. Така, на крајот на јуни 2019 година, вкупната активна каматна стапка на банките (на денарски и девизни кредити) се намали за 0,4 процентни поени споредено со јуни 2018 година и изнесуваше 5,2%. Вкупната пасивна каматна стапка (на денарски и девизни депозити)

¹¹³ Во првото полугодие од 2019 година, просечниот преземен имот е намален за 24,0% или за 1.210 милиони денари споредено со истиот период од претходната година

¹¹⁴ Анализата се однесува на пондерираниите каматни стапки на банките согласно со Статистиката за каматни стапки на Народната банка. Пондерираниите каматна стапка претставува количник помеѓу збирот на производите помеѓу годишната договорна каматна стапка и поодделните износи на секоја договорена кредитна/депозитна партија, и збирот на поодделните износи на секоја договорена кредитна/депозитна партија (Статистика на каматните стапки, Методолошки објаснувања, јули 2018 г.; подетално на https://www.nbrm.mk/content/statistika/Monetarna%20statistika/metodologija/Metodologija_MIR_07_2018_mak.pdf).

Графикон бр. 84 Активни (горе) и пасивни каматни стапки (долу) во процентни поени

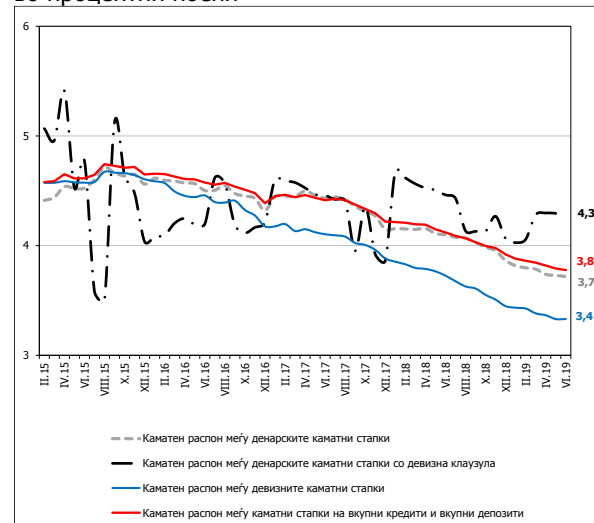

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

остана речиси непроменета (намалување за 0,04 процентни поени) и изнесуваше 1,4%.¹¹⁵

Во услови на понатамошно поинтензивно намалување на активните во однос на пасивните каматни стапки, на крајот на јуни 2019 година распонот меѓу активните и пасивните каматни стапки изнесува 3,8 процентни поени и е намален за 0,3 процентни поени во однос на крајот на вториот квартал од претходната година.

Графикон бр. 85 Каматен распон во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹¹⁵ Анализата на каматните стапки покажува дека просечните пондерирани активни и пасивни каматни стапки на банките во првото полугодие од 2019 година во просек се помали за 0,4 и 0,1 процентни поени, соодветно во споредба со истиот период од 2018 година. Просечната пондерирана активна каматна стапка, во периодот јануари-јуни 2019 година во просек изнесува 5,2% (5,7% за првите шест месеци на 2018 година), додека просечната пондерирана пасивна каматна стапка изнесува 1,4% (1,5% за првите шест месеци од 2018 година). Просечниот распон меѓу активните и пасивните каматни стапки за периодот јануари - јуни 2019 година изнесува 3,8 процентни поени и е намален за 0,4 процентни поени во споредба со истиот период од минатата година во услови на поинтензивно намалување на активните во однос на пасивните каматни стапки.

АНЕКСИ